Sources of Indo-Aryan Lexicography

NĀMAMĀLIKĀ OF BHOJA

CRITICALLY EDITED BY
EKANATH DATTATREYA KULKARNI
AND
VASUDEO DAMODAR GOKHALE
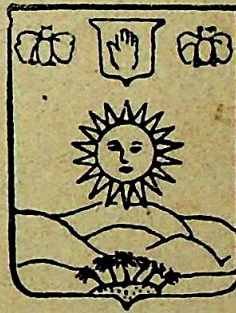
POONA

1955

DECCAN COLLEGE MONOGRAPH SERIES

1. *Panipat 1761*—by T. S. Shejwalkar. Crown 4to, pp. 141 and 9 maps. 1946. Rs. 12/-. [**M. 1**].
2. *Anthropometric Measurements of the Marathas*—by Iravati Karve. Crown 4to, pp. 71 and 4 plates. 1948. Rs. 8/-. [**M. 7**].
3. *Studies in the Historical and Cultural Geography and Ethnography of Gujarat*—by H. D. Sankalia (being the Thakkar Vassonji Madhavji Lectures for 1944 at the University of Bombay). Crown 4to, pp. xvi + 245 and 3 maps. 1949. Rs. 15/-. [**M. 11**].
4. *Etched Beads in India*—by M. G. Dikshit. Crown 4to, pp. viii + 79 and 19 plates. 1949. Rs. 10/-. [**M. 13**].
5. *Report of the Excavations at Brahmapuri* (*in Kolhapur*)—by H. D. Sankalia and M. G. Dikshit. Crown 4to, pp. xvi + 154 + 37 plates. 1952. Rs. 30/-. [**M. 15**].
6. *Stone Age and Pleistocene Chronology in Gujarat*—by. F. E. Zeuner. Crown 4to, pp. 46 + 11 plates. 1950. Rs. 8/-. [**M. 17**].
7. *Phonemics of Old Tamil*—by C. R. Sankaran. Crown 4to, pp. vi + 71 + 2 plates. 1951. Rs. 8/-. [**M. 18**].
8. *Anthropometric Measurements of Maharashtra*—by I. Karve and V. M. Dandekar. Crown 4to, pp. vi + 134 + 2 maps + 24 plates, 1951. Rs. 12/-. [**M. 20**].
9. *Nagpur Affairs* (*Selections from the Menavali Daftar*)—by T. S. Shejwalkar. Royal 8vo, pp. lv + 450. 1954. Rs. 15/-. [**M. 25**].
10. *Godavari Palaeolithic Industry*—by H. D. Sankalia. Demi 4to, pp. ii + 59 + 49 figures. 1952. Rs. 12/-. [**M. 28**].
11. *Kinship Organisation in India*—by Iravati Karve. Crown 4to, pp. x + 304. 1953. Rs. 15/-. [**M. 41**].
12. *High-School Students in Poona*—by I. P. Desai. Crown 4to, pp. x + 123. 1953. Rs. 10/-. [**M. 44**].
13. *Excavation at Nasik and Jorwe*—by H. D. Sankalia and S. B. Deo. Crown 4to, pp. xv + 177 + 135 plates and 94 drawings. 1954. Rs. 45/-. [**M. 45**].

DECCAN COLLEGE DISSERTATION SERIES

1. *Historical Grammar of Old Kannaḍa*—(based entirely on the Kannaḍa Inscriptions of the 8th, 9th and 10th centuries A.D.)—by G. S. Gai. Royal 8vo, pp. xvi + 232. 1946. Rs. 15/-. [**D. 2**].
2. *Cultural History from Vāyu Purāṇa*—by D. R. Patil. Royal 8vo, pp. xviii + 348. 1946. Rs. 15/-. [**D. 3**].
3. *Historical Grammar of Inscriptional Prakrits*—by M. A. Mehendale. Royal 8vo, pp. xi + 345. 1948. Rs. 21/-. [**D. 5**].
4. *Juvenile Delinquency and Destitution in Poona*—by Mrs. G. N. Ruttonsha. Demi 8vo, pp. 180. Rs. 8/-. [**D. 6**].
5. *Historical Grammar of Apabhraṁśa*—by G. V. Tagare. Royal 8vo, pp. xviii + 454. 1948. Rs. 21/-. [**D. 8**].

NAMAMALIKA OF BHOJA

Sources of Indo-Aryan Lexicography

18
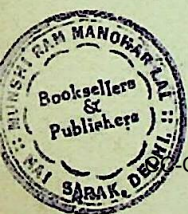
NĀMAMĀLIKĀ OF BHOJA

CRITICALLY EDITED BY
E. D. KULKARNI AND V. D. GOKHALE

DECCAN COLLEGE
Post-Graduate and Research Institute,
POONA

NĀMAMĀLIKĀ OF BHOJA

CRITICALLY EDITED BY

EKANATH DATTATREYA KULKARNI, M.A., Ph.D.

Assistant Editor, Dictionary of Sanskrit on Historical Principles and Lecturer in Sanskrit and Comparative Philology, Deccan College Post-Graduate and Research Institute, Poona.

AND

VASUDEO DAMODAR GOKHALE, M.A., B.T.

Professor of Sanskrit, Shrimati Nathibai Damodardas Thakarsi College for Women, Poona
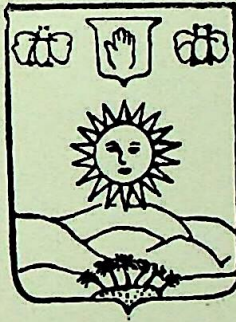
POONA

1955

INTRODUCTION

The Critical Edition of the Nāmamālikā attributed to Bhoja is based on the following Manuscripts :—

1. The MS. named here as A belongs to MSS. collection deposited at the Sarasvatī Mahāla Library Tanjore (No. 4791, BURNELL's Catalogue No. 10464a). It is written on palm leaf, 17 × 1½ inches in size. It consists of 17 leaves, each leaf containing 5 or 6 lines. It is written in Telugu characters and the number of granths contained therein is 300. It is complete. We could secure the Devanāgarī transcript of the said MS. for the purposes of editing the present edition.

2. This another MS. cited here as B, belongs to the Government Oriental MSS. collection Mysore (No. 258 A.). It contains 24 folios, having on each folio 27 to 29 lines on an average. It is in Telugu characters. It is complete.

3. The third MS. utilized for editing the present work and which is named as C belongs to the India Office MSS. Collection (No. 5176). It contains 31 folios and each folio has 20 to 21 lines on an average. It is complete.

Other Material Utilized[1]

Besides the MSS. described above, the Editors have consulted other lexicons, chiefly the *Vaijayantīkośa* of Yādavaprakāśa[2] and the MSS. of *Bālaprabodhikā* of Natkīrakavi.[3]

Orthographical Peculiarities

(1) Short *i* for long *ī* e.g. *bhogi* > *bhogī*, *yāgi* > *yāgī*, *candri* > *candrī*.

(2) Short *ukāra* is sometimes dropped, e.g. *savarṇe* > *suvarṇe*, *madgaḥ* > *mudgaḥ*.

(3) Visargas are dropped, e. g. *uccaiśravasi* > *uccaiḥśravasi*, *tatpāda* > *tatpādaḥ*, *purohita* > *purohitaḥ*.

(4) Anusvāras are occasionally dropped, e.g. *rucira* > *ruciraṁ*.

(5) *gh* is written for *kh*, e.g. *mayūghajanma* > *mayūkhajanma*, *śigharaṁ* > *śikharaṁ*.

(6) *c* is used for *ch*, e.g. *cāyā* > *chāyā*, *curikā* > *churikā*.

(7) *ch* is written for *cch*, e.g. *vanachāgaḥ* > *vanacchāgaḥ*.

(8) *ṭh* is substituted for *ṭ*, e.g. *kārakaṇṭhakaṁ* > *kārakaṇṭakaṁ*.

---

1. For other works consulted vide page 41.
2. Edited by Dr. Gustav OPPERT, 1893.
3. We have consulted the MSS. belonging to Oriental MSS. Library, Tanjore (No. 5020) and Oriental MSS. Library, Mysore (No, A247).

(9) *dh* and *th* are confused, e.g. *niśīdhinī* > *niśīthinī*, *varūdhinī* > *varūthinī*.

(10) *p* and *v* are confused, e.g. *tpatra* > *tvatra*, *pratī* > *vratī*, *kapaṭaḥ* > *kavaṭaḥ*.

(11) *ph* is written for *bh*, e.g. *phurjaraṁ* > *bhurjaraṁ*.

(12) *b* is used for *v*, e.g. *dhrubāvāsaḥ* > *dhruvāvāsaḥ*.

(13) *m* and *v* are confused, e.g. *turāmaṇaṁ* > *turāyaṇaṁ*.

(14) *ś* is written for *s* and vice versa, e.g. *śitaḥ* > *sitaḥ*, *śenādhipaḥ* > *senādhipaḥ*, *sveta* > *śveta*, *asītalā* > *aśītalā*.

(15) *ḷ* is used for *l*, e.g. *mañjuḷataru* > *mañjulataru*, *vidaḷaṁ* > *vidalaṁ*.

(16) Sometimes the letters are transposed, e.g. *damanaṁ* > *madanaṁ*.

All the peculiarities mentioned above are recorded in the footnotes and are corrected in the constituted text. In constituting the critical text preference is given to the suitable reading as evidenced by the MSS. material and the rejected readings have been relegated to the columns of the footnotes.

The present work has been divided into three chapters as follows : (1) *Svargādināmadheyaprakaraṇa*, (2) *Gaganādināmadheyaprakaraṇa* and (3) *Bhūmyādināmadheyaprakaraṇa*.

Our present work appears to have been much influenced by the *Vaijayantīkośa* of Yādavaprakāśa, as many lines from our text are found in it. We have pointed out in the 'Critical Notes' the lines which are common to both the works.

Another point to be noted here is that we find a great number of passages from our text in the work of *Bālaprabodhikā*. So we have drawn upon these two lexicons to a large extent and these have helped us enormously in deciding the readings especially when all the three MSS. we utilized presented corrupt readings e.g.

We read with *Vaijayantī*—

298. *pareṣṭukā* for A *pareṣṭhakā*, BC *pareṣṭakā*.
421. *apunarbhavaḥ* for ABC × × × *bhavaḥ*.
464. *saṁḍānabhāgaḥ* for ABC *sadānabhāgaḥ*.
464. *proha* for ABC *prāha*.
585. *kāravaḥ* for ABC *kauravaḥ*.

On the strength of our present work we can correct certain wrong readings which have crept in *Vaijayantī* e.g.

pāśabandhanaṁ of *Vaijayantī* (70.122) is apparently a wrong reading for *pādabandhanaṁ* (310).

Similarly *jaṅgitāḥ* of *Vaijayantī* (72.5) is clearly a mistake for *juṅgitāḥ* (331).

The Authorship of Nāmamālikā.

The colophons at the end of each chapter of the work run as follows :—

Chapter I :—*iti nāmamālikāyām ahirājenaiva saṁgṛhītāyāṁ svargādināmadheyaprakaraṇam idam akhilasukavimatam.*

Chapter II :—*iti nāmamālikāyām ahirājenaiva saṁgṛhītāyāṁ gaganādināmadheyaprakaraṇam idam akhilasukavimatam.*

Chapter III :—*iti nāmamālikāyām ahirājenaiva saṁgṛhītāyām bhūmyādināmadheyaprakaraṇam akhilasukavimatam. Bhojanighaṇṭuś ca samāptaḥ.*

From the above colophons we know that the work is a compilation (*saṁgṛhīta*) and it is attributed to Ahirāja. But this Ahirāja is no other than Bhoja and it is clear from the colophon of the third chapter. Dr. BURNELL, (in his catalogue No. 10464a) also conjectured that the author of the *Nāmamālikā* should have been Bhoja, since in the margin of the work it is called *Bhoja Nighaṇṭu*. Secondly in the list of works attributed to Bhoja, is included our present work.[4] For these above considerations we feel that the author of *Nāmamālikā* is Bhoja and this Bhoja is King Bhoja of Dhārā, who flourished in 11th century A.D.[5]

We are sincerely grateful to Dr. S. M. KATRE, Director, Deccan College Post-graduate and Research Institute for allowing us to edit the work. Incidentally we take this opportunity to render our sincere thanks to Pt. M. C. DIXIT Shastri of the Dictionary Department of the Institute for helping us in collating the Telugu MSS. of the work. We are indebted to Dr. M. M. PATKAR for the inspiring help which he gladly rendered to us whenever we approached him. We offer our thanks also to the authorities of the MSS libraries, who made the above-mentioned MSS. available to us.

Editors.

---

4. Cf. *Śālihotra* of Bhoja, critically edited by E. D. KULKARNI (1953), page 13.
5. *Ibid.* page 14.

भोजसंगृहीता

नाममालिका।

शुभमस्तु

स्वर्गादिनामधेयप्रकरणम्।

वागीशं वरलक्ष्मीशं गौरीशं गणनायकम्।
कुमारं च हृदि ध्यात्वा क्रियते नाममालिका॥

स्वर्गो नाकत्रिलोकाग्र्यसुधावासबुधालयाः।
मन्दाकिनीधरो दिव्यः खपुरं तं नपुंसकम्॥

मेरुशृङ्गाग्रनगरं धाराधरपथस्थितम्। 5
देवेष्वनिमिषामर्त्यनिलिम्पामृतभोजिनः॥

वैमानिका यज्ञभुजो जरामरणवर्जिताः।
अनिद्राः खचरा नित्याः कनकाचलवासिनः॥

इन्द्रे स्युः प्राग्दिशानाथमहेन्द्रदनुजारयः।
सर्वाङ्गनयनागारिचिन्तामणिवरासनाः॥ 10

गोपः पुलोमजाकान्तो भोगी यागी महायशाः।
तत्पुरी लेखिनी तस्य सौधे च सुपताकिका॥

चिन्तामणौ महारत्नं श्यामोपल इतीर्यते।
कामधेनौ तु सुरभिः श्वेतगौरिति कथ्यते॥

---

1. BC omit नाममालिका. C omits शुभमस्तु. AB read भोजनिघण्टु after शुभमस्तु.
2. B क्रियन्ते (wrongly) for क्रियते.
3. AB नक° for नाक°. B मंधा° for मन्दा.
5. A °पथास्थितं, B °पदस्थितं for °पथस्थितं.
6. BC देवेष्य° for देवेष्व°.
8. B अनिद्रां for अनिद्राः. B निस्यां for नित्याः.
9. C प्राद्दिशा° for प्राग्दिशा°.
11. BC भोगि for भोगी. B यागि, C योगी for यागी.
12. B तत्पुरे for तत्पुरी. C लेखनी for लेखिनी. B तस्या for तस्य. A सुपतालिका for सुपताकिका.
13. A चिन्तामणिः for चिन्तामणौ. AB स्यामो° for श्यामो°.
14. BC स्वेत° for श्वेत°.

15 आयुधं च शतारं स्याद्वनं शृङ्गारनामकम् ।
पत्नी त्वस्य च पौलोमी देवेन्द्री(?)दिविजेश्वरा ॥

जयन्ते मोहनः स्वामी नलकूबरवल्लभः ।
उच्चैःश्रवसि दिव्याश्वो नीलवालः स हंसकः ॥

ऐरावते चतुर्दन्तो मन्दकः पीलुनामकः ।
20 मधुरो मञ्जुलतरुर्मन्दारतरुपञ्चके ॥

तत्प्रदेशे सुपर्णः स्यात्तत्पुष्पे गन्धिलं स्मृतम् ।
महामदस्तदामोदे तन्मूले रुचिरं स्मृतम् ॥

तत्पर्णं विदलं प्राहुस्तत्फलं पुष्कलं विदुः ।
सुगन्धिस्तद्वितरणे तच्छाया चन्द्रिका स्मृता ॥

25 मन्दाकिन्यां हरिपदी कनकाम्बुजगन्धिला ।
दिव्यकेलिसरश्चन्द्री सुकलेति निगद्यते ॥

तत्सैकते वसुरुचिस्तत्तीरे सुभगोदरम् ।
तदम्बुजानि हैमानि तन्मरन्दः करन्दकः ॥

तदब्जगन्ध आनन्दस्तत्किञ्जल्कः करञ्जकः ।
30 सुमेकस्तु सुधीरः स्याच्छिखरे तस्य बन्धुरः ॥

ध्रुवावासो मणिशिलस्तदीयास्तरवः सुखाः ।
तत्पादः स्यात्कनखलस्तन्नितम्बे विशालकः ॥

---

15. ABC वने for वनं.
16. AC × × × स्य पौलो × द्वेवेरी दिविजेश्वरा, B मन्यतेस्य जपालोमी देवेरि दिनिजेश्वरा.
17. AC मो × नः for मोहनः.
18. ABC उच्चैश्रवसि for उच्चैःश्रवसि. A नी × × लस्सहसकः, B नीलवालस्सहंसकः, C नी × × लसहासकः for नीलवालः स हंसकः.
19. A मंद for मन्दकः.
20. ABC मंजुळतरु for मञ्जुलतरुः.
21. AB सुपर्ण for सुपर्णः.
22. C तन्मूढे for तन्मूले. ABC रुचिर for रुचिरं.
23. ABC विदळं for विदलं. B प्राहु for प्राहुः.
24. A तचाया for तच्छाया.
25. B हरिपदि for हरिपदी.
26. AB दिव्यकेळिसरः, C विद्यकेळीसरः for दिव्यकेलिसरः. ABC चन्द्रि for चन्द्री.
27. B तत्तीरो for तत्तीरे.
30. ABC सुमेका तु for सुमेकस्तु. A शिगरे, BC शिघरे for शिखरे. A बन्दुरः for बन्धुरः.
31. AC ध्रुवावासो for ध्रुवावासो. C मणिश्रीलः for मणिशिलः. ABC तदिय्याः for तदीयाः.
32. ABC तत्पाद for तत्पादः.

अग्नौ पुरोहितः स्वैरी स्वाहानाथो मखी शिखी ।
हरिश्च शमने तु स्युरद्रिजक्षुद्रमुद्रकाः ॥

दण्डकः क्रूरदृष्टिश्च मुष्टिबन्धोऽसिताकृतिः । 35
तस्य प्रिया तु धूमोर्णा सुकर्णेति च कथ्यते ॥

तत्पाणिदण्डे तुमुलस्तत्पाशे वलनं स्मृतम् ।
तद्दूताः सूतकाः क्ष्वेलाः स्थाणवः प्राणिघातकाः ॥

जीमूतनामकास्तस्य नगरी खरमालिनी ।
वैतरण्यां त्वग्निधुनी पापभेदिन्यशीतला ॥ 40

दुस्तरा दुर्मुखी भीमा तत्तटी त्वसिपत्रिका ।
तदीयास्तरवः कुण्टाः सूचिकामुखनामकाः ॥

कोणपे तु कलङ्कः स्यादुषाचरवरः खरः ।
तस्य कान्ता दुरन्ता स्यान्निरन्ताद्याश्च वल्लभाः ॥

वरुणे तु महासारकशाधरकुशालयाः । 45
तत्पुरं वरणं ज्ञेयं तस्य जाया जयेरिता ॥

तत्पाशस्तु घनालीढस्तत्पुत्रो वरयूथपः ।
तत्सैन्यं जालयादः स्यात्तन्मन्त्री भुवनाधिपः ॥

वायुः प्राणिधृतः प्राणो जगत्प्राणस्तु धूसरः ।
तद्वाहे तु महावेगः संवेगस्तु तमोप्रजः ॥ 50

---

33. ABC अग्ने for अग्नौ. ABC पुरोहित for पुरोहितः. A शिधि, B शिघी for शिखी.
34. A हर्यश्च for हरिश्च.
35. AB क्रूरदृष्टिः for क्रूरदृष्टिः. A मुष्टिबन्धू- × ताकृतिः, B मुष्टिबन्धो शिताकृतिः; C मुष्टिबन्धू सिताकृतिः for मुष्टिबन्धोऽसिताकृतिः.
36. BC धूमोर्णी for धूमोर्णा. BC सुकर्णीति for सुकर्णेति.
38. ABC तद्धूताः for तद्दूताः. ABC सूतकाक्ष्वेळाः for सूतकाः क्ष्वेलाः. BC स्ताणवः for स्थाणवः. C प्राणिसूतकाः for प्राणिघातकाः.
40. ABC असीतळा for अशीतला.
41. AC भिमा for भीमा. AC तत्तटि त्वसितपत्रिका, for तत्तटी त्वसिपत्रिका.
42. ABC तदियाः for तदीयाः. C कुण्ठाः for कुण्टाः.
43. ABC कळङ्क for कलङ्कः. AB उषाचरवरा for उषाचरवरः.
47. A घबाळीढः, B घनाळीढः, C घनाळिढः for घनालीढः.
48. ABC जालपादं for जालयादः. A (before corr.) भुवसाधिपः for भुवनाधिपः.
49. B वायु for वायुः. C प्राणिसृतः for प्राणिधृतः.
50. B तमाप्रजः for तमोप्रजः.

राजराजः कुबेरः स्यात्तत्सुतो मणिकण्ठकः।
तत्सेवधिः सुभाग्यः स्यात्पुरं भ्रमरकाह्वयम् ॥
ईशाने कङ्कटीकः स्याज्जटाटीरकठोरकौ।
रुम्बाकर्णः शम्बरारिभेदनः श्रीधरः सितः ॥
55 तदास्थानं शुभकरं तदगारं सतारकम्।
तन्निष्कुटो घनकुटो भद्राख्यं तस्य वाहनम् ॥
तद्गणा भीषणा घोणाः काणाः खञ्जाः करालकाः।
तस्य प्रिया तु कौत्केली कालिकालीकलाधराः ॥
विनेता विघ्नराजे स्यान्मुदिरो मोदकाशनः।
60 सुवर्णाब्जसरःस्वामी गुहो वेलायुधः स्मृतः ॥
भैरवो भीरवो भीरो वटुनाथः पिशाचराट्।
वेत्रिकर्णेजपहया नन्दिभृङ्गिऋडादयः ॥
शम्भुस्वयम्भूकविता मेषनामाष्टलोचनः।
प्रधानी मुखजानिः स्यान्मेधावी नाभिभूर्भवः ॥
65 तस्याङ्गना तु गीर्देवी शीर्षद्वारनिवासिनी।
विशदा नीलचिकुरा वीणा तस्यास्तु कच्छपी ॥

---

51. AB कुबेर, C कौबेरं for कुबेरः.
52. AB सुभाग्य for सुभाग्यः. B भ्रमरकाह्वयं for भ्रमरकाह्वयं.
53. A कङ्कठीक, B कङ्कटीक for कङ्कटीकः. A जठाडीरकठोरकाः, B जटीटीरकठोरकाः, C जटाटीरकठोरकाः for जटाटीरकठोरकौ.
54. A कम्भाकर्ण for रुम्बाकर्णः. AB शम्बरारिभेदन for शम्बरारिभेदनः. ABC शितः for सितः.
55. C तथास्थानं for तदास्थानं. C सुतारकं for सतारकं.
56. B तंन्निष्कुटी, C तन्निष्कुटीः for तन्निष्कुटो. A धनकुठो for घनकुटो. B भद्राभं for भद्राख्यं.
57. ABC घोणा for घोणाः. ABC काणा रुखंजाः for काणाः खञ्जाः. C कराळकाः for करालकाः.
58. AC तस्या for तस्य. A कौत्कीकि. B कौत्कीरि for कौत्केली, A काळिकोळिकलाधराः. B काळिकाळिकलाधराः, C काळिकाळिकलाधरा for कालिकालीकलाधराः.
59. A मुदिरा for मुदिरो. C मेदकाशनः for मोदकाशनः.
60. ABC सवर्णाब्जसरःस्वामि for सुवर्णाब्जसरःस्वामी. B गुहे for गुहो. ABC वेलायुध for वेलायुधः.
61. B भिरवो for भीरवो.
62. AC °भिंगि° for °भृङ्गि°. B °ऋडारयः, C °भुतादयः for ऋडादयः.
63. C शम्भुः for शम्भु°. A °स्वयम्बु° for °स्वयम्भु°. C °कलिता for कविता.
64. BC प्रधानि for प्रधानी. ABC मुखजानि for मुखजानिः. AB स्यार्वधानी, C स्यात्वधानी for स्यान्मेधावी. A नाभिभूभवः, B नाभिजं भवः, C नाभिजो भवः for नाभिभूर्भवः.
65. AB गिर्देवि for गीर्देवी.
66. AB कछपि, C कंचपि for कच्छपी.

तद्वाहने तु मञ्जीरस्तदक्षसर ईक्षणम् ।
वर्णोदरं तदीयं स्यात्पुस्तकं तद्गतिर्नयः ॥
विष्णुर्हरिर्वनचरो विवाहो विहगध्वजः ।
श्रीपर्णनयनः शृङ्गी भारतीमालिकाधरः ॥ 70
तत्कौस्तुभे सुधासारः सुरागः सुन्दरः स्मृतः ।
श्रीवत्से तस्य शृङ्गारः सेव्या तु वनमालिका ॥
तच्चक्रं तु सहस्रारं वृत्तं शुभ्रमितीर्यते ।
तत्पाञ्चजन्ये सुग्रीवः षोडशावर्त ईर्यते ॥
तत्कौमोदक्यविकला तत्खङ्गो मकराननः । 75
तस्य शार्ङ्गं गुणनिधिस्तद्दूताः श्यामलाः स्मृताः ॥
तदासनं मृगमुखं भुवनं तस्य शंकरम् ।
तत्केलीवनमाशास्यं तद्वेश्म नवमौक्तिकम् ॥
तदीयशयनं काशी वसनं तस्य काञ्चनम् ।
लक्ष्मीस्तु लोकजननी सती सरसिजा मता ॥ 80
तत्कुमारस्तु कन्तः स्याददृश्यतनुरात्मजः ।
केलिनी तस्य वनिता केतुस्तस्य चलाचलः ॥
कार्मुकं तस्य कान्तारः शरास्तस्य तु पल्लवाः ।
रजको वाहनं तस्य रथो मलयजः स्मृतः ॥

इति नाममालिकायामहिराजेनैव संगृहीतायां स्वर्गादिनामधेयप्रकरण-
मिदमखिलसुकविमतम् ॥

---

67. A मंजीरत°, BC मंजीरस्ति° for मञ्जीरस्त°. A °दक्षसरं for °दक्षसर. C ईक्षणा for ईक्षणं.
68. ABC तदियं for तदीयं. B पुस्तक for पुस्तकं. AB तद्दति° for तद्गति°.
69. A विष्णुहारि° for विष्णुर्हरि°.
70. B श्रीपर्णनयन for श्रीपर्णनयनः.
73. ABC °मितीर्यंतो for °मितीर्यते.
74. AB सुग्रीव for सुग्रीवः.
75. A प × × ननः for मकराननः.
76. A गुण × धि° for गुणनिधि°.
77. C भुवन for भुवनं.
78. ABC तत्केळीवन° for तत्केलीवन.
79. AB तदिय° for तदीय°. B काशि for काशी. A वसचं for वसनं.
80. AB सति for सती.
81. AC कंत, B कंत्य for कंतः. ABC अदृश° for अदृश्य°. ABC °मात्मजः for रात्मजः.
82. AC अनी, B कोंळिनि for केलिनी. AC कितुस्त ×, B कितुस्तस्य for केतुस्तस्य.
83. कांता × for कान्तारः. BC शताः for शराः.
84. C रजकं for रजको. AC वाहनको for वाहनं. ABC मलयज for मलयजः. A श्वं व्याख्यातायां for संगृहीतायां. AC °सुक्रविमता, B °सुकविनुतम् for °सुकविमतम्.

गगनादिनामधेयप्रकरणम् ।

85 आकाशं शब्दगुणकं नक्षत्रपदमच्युतम् ।
विद्याधराप्सरोयक्षरक्षोगन्धर्वमन्दिरम् ॥
छायायां तस्य तिमिरं तमिस्रं भ्रमरं तमः ।
पुंस्यन्धकारो मलिनो लोकान्धकर ईर्यते ॥
आकाशकुसुमं तारं कोरकं कारकण्टकम् ।
90 निरकं निर्मलं संग्यं नक्षत्रेषु निगद्यते ॥
दिवसे दृश्यमानेषु तारकेषु च केतवः ।
नभसि स्थाणुरूपेण दृष्टं यद्घोरनीलभम् ॥
तद्धूमकेतुनाम स्यात्कालदूतः स एव हि ।
रक्तभे तूपरागः स्यात्कृष्णर्क्षे तु कुवेलयम् ॥
95 शुक्रे कविः शुचिः काव्यः पूर्वदेवपुरोहितः ।
गुरौ बृहस्पतिः सूर्यः सुरेज्यः सूरिवासवौ ॥
चन्द्रो निशाकरः शौरिः कलशाब्धिभवो भवः ।
भवावतंसः कमली वार्धिसूनं नपुंसकम् ॥
बिम्बे तस्य सुधासारः कलापूर्णं च मण्डलम् ।
100 चन्द्रिका च सुधा छाया सुखा ज्योत्स्ना तु कौमुदी ॥
वन्यलो विशदा शारदेन्दुकान्तिर्निगद्यते ।
हिमे च मधुपूरः स्यात्तुषारस्तुच्छशीकरः ॥

---

85. B नक्षत्रपथं, C नक्षत्रं पदं for नक्षत्रपदं.
86. A विद्यादरोत्प्सरो°, BC विद्याधरोत्प्सरो° for विद्याधराप्सरो°. A °रक्षा° for °रक्षो°.
87. AB तिमिरं, C तमिरं for तमिस्रं. AC भ्रमर for भ्रमरं.
88. A × कान्धकरः for लोकान्धकरः. AB इर्यते for ईर्यते.
89. ABC कारकण्ठकं for कारकण्टकं.
90. A नि × ×, C नीरकं for निरकं. AC × ग्य, B संग्य for संग्यं.
92. A omits दृष्टं यद्घोरनीलभं.
93. A का × × ×, B काल × यः, C कालतु × for कालदूतः.
95. BC काव्यं for काव्यः. B पूर्वं for पूर्व°.
96. ABC सुरेज्ज्यः for सुरेज्यः. A सूरिवासवः, B सूरिवासकाः, C सूरिवासकौ for सूरिवासवौ.
97. A चन्द्रौ for चन्द्रो. B निशाकर for निशाकरः.
100. ABC कौमुदि for कौमुदी.
101. AB वेण्णला, C वेंण्णाळा for वन्यलो. A शारदेंम° for शारदेन्दु°. ABC कान्ति for कान्तिर्.
102. AC हिमेव, B तामेव for हिमे च. ABC मधुपूर for मधुपूरः. A स्यात्तुषारस्तुछशीकरः, B स्यातुषारस्तुच्छशीकरः, C स्यातुषारस्तुचशीकरः for स्यात्तुषारस्तुच्छशीकरः.

तत्समूहे हिमानी स्याच्छीतलानी तु शीतलं ।
रात्रिर्निशीथिनी काली निशाकरकुटुम्बिनी ।
निशा स्याच्छुक्लपक्षे तु प्रसन्ना चन्द्रिकावती ॥ 105

पूर्णिमा पूर्णचन्द्रा स्यात्तत्क्षपा विमला भवेत् ।
कृष्णपक्षे निशाः कृष्णास्तामस्यस्तमसाप्लुताः ॥

अमायां स्यादमावास्या पैतृकः पितृवासरः ।
तद्यामिन्यां तमोरात्रिः कालरात्रिः करालिका ॥

सूर्यः सूरिर्ग्रहघनो हरिदक्षीणलोचनः । 110
हेलिः किरीटी पद्माप्तो हरिर्वासरवल्लभः ॥

गता गतानुगतिका छाया जायांशुमालिनः ।
शताङ्गे कूबरी तस्य मरुच्चक्रो महाजवः ॥

अमायुः पृतनाधीशो यन्ताहर्मुखसूचकः ।
परिधिः परिवेषः स्यात्स सूर्यावरणोऽपि च ॥ 115

तेजोमयं मण्डलं स्यान्मूर्तित्रयनिरन्तरम् ।
मयूखजन्मजीमूतघनाब्दहरिघोटकाः ॥

---

103. BC हिमानि for हिमानी. A सीतळानि, B सीतळानी, C सितळनी for शीतलानी. ABC सीतळं for शीतलं.

104. ABC रात्रि for रात्रिर्. AB निशीधिनी for निशीथिनी. A काळी, BC काळि for काली. BC °कुटुम्बिनि for कुटुम्बिनी.

106. ABC तक्षपा for तत्क्षपा.

107. C निशा for निशाः. B तामस्य for तामस्यः. AB तमसाः पुताः for तमसाप्लुताः.

109. A पद्या × त्यां, C तध्यामिन्यां for तद्यामिन्यां. ABC काळरात्रिः for कालरात्रिः. A करालिकाः, B कराळिका for करालिका.

110. A तूर्यः for सूर्यः. A स्सूरग्रंह × ×, C स्सूरिग्रह × × for सूरिर्ग्रहघनः. ABC अक्षिणलोचनः for अक्षीणलोचनः.

111. ABC हेळिः for हेलिः. ABC किरीटि for किरीटी.

112. B गतु, C गतं for गता. AB चाया for छाया.

113. AB कूबरि, C कोबारि for कूबरी. B तस्याका for तस्य. A मरुत्वक, C मरुत्पत्र for मरुच्चक्रो.

114. A अमा ×, C अमार for अमायुः. A × × × दीशः, B पतकाधीशः, C पतनाधीशः for पृतनाधीशः.

115. A × रिधिः, C परिधिं for परिधिः. AB परिवेष, C परिवेषे for परिवेषः. A स्यात्, B स्यास, C स्या × for स्यात्स. A यूधावरणापि, B यूघावरणोपि, C यूघावरणेपि for सूर्यावरणोऽपि.

116. BC °निकेतनं for निरन्तरं.

117. AC मयूघजन्मं, B मयूघजन्मा for मयूखजन्म°.

इन्द्रचापे मणिधनुश्चित्रं वल्मिकसंभवम्।
करको वर्षपाषाणो दन्तभेदी विमुक्तकः ॥

120 सौदामिनी तडिद्विद्युच्चञ्चचपलिका चला।
मेघनादे महागर्जो घनाघननिनादकः ॥

इति नाममालिकायामहिराजेनैव संगृहीतायां गगनादिनाम-
धेयप्रकरणमिदमखिलसुकविमतम् ॥

भूम्यादिनामधेयप्रकरणम्।

वसुन्धरा रत्नगर्भा धारुणी धरणी धरा।
धारिणी भूतधात्री च विश्वधात्री क्षमा सहा ॥

वर्तुलं वलयं वृत्तं मण्डलं चक्रवालकम्।
125 विन्ध्योत्तरपदे तु स्यादुत्तरापथसंज्ञिकः ॥

चोलस्तु दक्षिणे देशे काञ्चीदेशस्तु पल्लवः।
समुद्रे तु नदीनाथः शैवलाकरनीरधी ॥

वेलावलयकाण्डेशकान्तानयनसंनिभाः।
आद्यन्धौ लवणोदश्च लावणः शङ्खकारणम् ॥

130 धीरश्च मुक्ताजनको लोलकल्लोलमालिकः।
द्वितीयाम्बुनिधाविक्षुरसपूर्णो रसालयः ॥

---

119. AC वष° for वर्ष°. ABC दन्तभेदि for दन्तभेदी.

120. B सौधामिनी for सौदामिनी. AC तटिद्, B त × द् for तडिद्. A चपलिकां चला for चपलिका चला.

121. AC मेहनाथे, B मेहनाथो for मेघनादे. C महागर्भा for महागर्जा. A °विनादकः for °निनादकः. C °प्रकर्ण° for °प्रकरण°. AC add श्रीशारदाम्बायै नमः. B adds श्रीशारदाम्बायै नमः। शुभमस्तु.

122. A धारिणे for धारिणी. ABC विश्वधात्रि for विश्वधात्री. AB सह for सहा.

124. ABC चक्रवाळकं for चक्रवालकं.

125. B वाद्येत्तरपदे, C विन्द्योत्तरपदे for विन्ध्योत्तरपदे.

126. ABC चोळस्तु for चोलस्तु. B कांच°, C कांचि° for काञ्ची°.

127. AC नदीनाथ for नदीनाथः. B शैवाल° for शैवला°.

128. AB °कांदेश° for °काण्डेश°. B °सन्नभाः for संनिभाः.

129. A आद्यब्दौ for आद्यन्धौ. C लावण for लावणः. A शंक°, B शंब° for शङ्ख°.

130. A धिकश्च for धीरश्च. A लाल° for लोल°.

131. BC °रसपूर्णे for °रसपूर्णो. C रसोलयः for रसालयः.

कान्ताधरसखा कल्यः कश्याब्धौ तु सुरालयः ।
उन्मादको दुराधर्षः सर्पिरब्धौ तु सार्पिषः ॥

तेजोनिधिर्मदकरो दधिवार्धिस्तु दौध्निकः ।
कलुपः प्रातराहारः कमलावल्लभप्रियः ॥ 135

क्षीरोदे कलशाब्धिः स्यान्मधुरो माधवालयः ।
लक्ष्मीगुरुर्वदान्यश्च हरिश्वशुर इष्यते ॥

सुधाजनयिता साधुः सुराहारप्रदोऽनघः ।
शुद्धोदे निर्मलः शुद्धो मेघोन्मादकरोऽनघः ॥

जम्बूद्वीपे महाद्वीपः कुमारः पर्वतालयः । 140
षट्पञ्चाशद्देशग्रहः समस्तद्वीपनायकः ॥

सुवर्णनिलयो रत्नी प्लक्षद्वीपे शिलामयः ।
सुवर्णवालुकाधारः सुस्थिरः सूर्यवल्लभः ॥

कुशद्वीपे कुलीनः स्यात्कुसारनिधिरिष्यते ।
कौशिकः कङ्कटीकः स्यात्कणादवसतिः स्मृतः ॥ 145

क्रौञ्चद्वीपे महाभोगः पञ्चास्यजननालयः ।
काञ्चनाद्रिः करीणः स्याच्चञ्चलानिलयः स्मृतः ॥

---

132. A कोंताथर° for कान्ताधर°. AB कश्याब्दा for कश्याब्धौ.

133. A उन्मादण for उन्मादको. ABC स्सर्पिरब्दौ for सर्पिरब्धौ.

134. A मदकर for मदकरो. C दाब्धिकः for दौध्निकः.

135. AC प्रातदाहारः, प्रातदाहौरः for प्रातराहारः.

136. A क्षीरोदके for क्षीरोदे. A कलशाब्धि, B कलशाब्दः, C कलशाब्दिः for कलशाब्धिः. ABC मथुरो for मधुरो. A माथवालयः for माधवालयः.

137. A लक्ष्मि for लक्ष्मी.

138. C °जनइता for °जनयिता. AB °प्रदोघनः for प्रदोऽनघः.

139. AC मे × न्मादकरः, B मेघन्मादकरः for मेघोन्मादकरः. AC अवघः for अनघः

140. A महादिपः for महाद्वीपः

141. B °द्विप° for °द्वीप°

142. AC सवर्णा°, B सवर्ण°, for सुवर्ण. ABC रत्नि for रत्नी. A शिलामथः, C शिलागुयः for शिलामयः.

144. AC कलीन for कुलीनः.

145. A कंकटिक for कङ्कटीकः. AC कणादवसति for कणादवसतिः.

146. B महोभोगः for महाभोगः.

147. ABC करीण for करीणः. ABC स्या for स्याच्.

शाल्मलः शाल्मलीद्वीपे शाक्यः कौस्तुभसंभवः ।
अष्टादशेषु द्वीपेषु पर्यायेण जनाश्रयाः ॥

150 वस्तुसंभारनिलयाश्चीनसिंहलनामकाः ।
जाम्बूनदे तु कुलुकुगाल्वजाल्वातिमोहनम् ॥

हाटकं भद्रकं चन्द्रं कर्णीकुसुमजप्रभम् ।
कनकं रसबीजं स्याद्गन्धकोद्भवमभ्रकम् ॥

दशवर्णे सुवर्णे श्रीः पञ्चवर्णे तु रैः स्मृतम् ।
155 तुङ्गं तु द्वादशे वर्णे कुदणं षोडशे स्मृतम् ॥

शतवर्णे शातकुम्भं मेरु साहस्रवर्णके ।
रूप्ये तु रजतं शुभ्रं दुर्वर्णं कलधौतकम् ॥

पादभूषार्हकं तारं वैढिकं विमलं स्मृतम् ।
आरकूटे तु रीतिः स्त्री सुवर्णवलिनं स्मृतम् ॥

160 नीचं द्राविडभूषार्हं पैत्तलं पित्तहेतुकम् ।
राजरीत्यां ब्रह्मरीतिः स्वर्णरीतिर्महेश्वरी ॥

वङ्गं सीसं च योगेष्टं त्रपु स्यान्मुखभूषणम् ।
अयः कृष्णायसं लोहं तीक्ष्णं कालायसं मतम् ॥

मन्दप्रियं च कठिनमयस्कान्ते त्वयोमणिः ।
165 रत्नं तु रत्नसामान्ये मणिर्माणिक्यमेव च ॥

---

148. C शाल्मलि° for शाल्मली°. A कौसुंभसंभव, B कौसुंभसंभवः for कौस्तुभसंभवः

149. A जनाश्रयः for जनाश्रयाः.

150. AB °सिंहळनामकाः, C °सिंहळनायकः, for °सिंहलनामकाः.

151. ABC जांजूनदे for जाम्बूनदे. A कुलुकुगाल्वजाल्वानिमोहनं, B कुलुकुगाल्यजाल्वातिमोहनः, C कुलुकुगाल्पजाल्यातिमोहनं for कुलुकुगाल्वजाल्वातिमोहनं.

152. A चन्द्र for चन्द्रं. A कर्णि सुदुप्रभं, C कणि × सुम × प्रभं for कर्णीकुसुमजप्रभं.

153. C गन्धको × वं for गन्धकोद्भवं.

154. ABC सवर्णे for सुवर्णे. AC श्रिः for श्रीः. ABC रै for रैः.

155. तंगं, C तुगं for तुङ्गं.

157. A रजितं for रजतं.

159. AC रितिः for रीतिः. AC त्रि for स्त्री. B सुवर्णवरिनं for सुवर्णवलिनं.

160. A द्राविद° for द्राविड°. ABC पैत्तळं for पैत्तलं.

161. C राजंत्यां for राजरीत्यां. B ब्रह्मरीति, C ब्रह्मारिति for ब्रह्मरीतिः. AC स्वर्णतिर्, B स्वर्णति × for स्वर्णरीतिर्.

162. BC सिसं for सीसं. ABC योगेष्टं for योगेष्टं. A त्रप्यः, B त्रुपुः for त्रपुः.

164. C × दप्रियं for मन्दप्रियं. ABC कटिनं for कठिनं. BC अयस्काते for अयस्कान्ते. A त्ययोमणिः for त्वयोमणिः.

165. C रत्नसामान्य for रत्नसामान्ये.

भण्यं मणिकं शबलमनर्घं जीवरत्नकम् ।
दाक्षायणं रत्नवरं तत्तु जम्बूनदीभवम् ॥

पद्मरागे रविमणिः कुरुविन्दं तु कोरकम् ।
पक्वदाडिमबीजाभं माणिक्यं शिखरं मतम् ॥

इन्द्रनीले मसारं स्यान्महानीलं महोपलम् । 170
तद्भेदे तु तृणग्राही तत्पारावतमुच्यते ॥

विडूरजे विडुरजं प्रावृड्जं वालवायजम् ।
श्यामं मरकतं पक्ष्यं स्निग्धं मसृणमुच्यते ॥

गोमेधिकं मेधिकं स्याद्भुर्जरं घसृणं स्मृतम् ।
मुक्तामणिः शौक्तिकेयं श्वेतद्वीपभवं वसुः ॥ 175

माणिक्यं पौष्यकं शङ्खः पुलको विमलादयः ।
शैलोऽगः पर्वतः क्ष्माभृत्सानुमान्दुर्गमो गिरिः ॥

कुध्रः कुत्कीलबन्धाकी फलिगस्तु शिलोच्चयः ।
चित्रकूटः सुवेले स्यात्त्रिकूटस्त्रिककुत्समः ॥

परापरश्चक्रवालो लोकान्तो लोकवीक्षणः । 180
मलयस्त्रिकलाषाढौ विन्ध्यस्तु जलवालकः ॥
हिरण्यनाभो मैनाकः सुदारुः पारियात्रकः ।
माल्यवांस्तु प्रस्रवणो हिमवांस्तु हिमालयः ॥

---

167. ABC रत्नवणं for रत्नवरं. ABC ततु for तत्तुः. AC °नदि° for °नदी°.
168. ABC रविमणि for रविमणिः.
169. A शिधरं, BC शिघरं for शिखरं.
170. BC मसूरं for मसारं.
171. ABC तद्भद्रे for तद्भेदे. AB तृणग्राहि, C तृणाग्रावा for तृणग्राही.
172. A प्रावृडजं for प्रावृड्जं.
173. C मरतकं for मरकतं.
174. ABC फुर्जरं for भुर्जरं.
175. A स्वेताद्विभरं, BC स्वेतद्वीपभवं for श्वेतद्वीपभवं.
176. B पौष्टकं for पौष्यकं. A पुढको, C पुलके for पुलको. AC विमळादयः, B निमळादयः for विमलादयः.
177. AB शैलो, C शैलोगः for शैलोऽगः. A सानुमांदूदुगंमो, B सानुमांदूदुगमो, C सानुमां दुर्गमो for सानुमान्दुर्गमो.
178. AB कुद्ऋः, C कुद्धः for कुध्रः. AC °भंधारी, B °भंघाली for बन्धाकी. ABC शिलोचयः for शिलोच्चयः.
179. ABC स्यात्रिकूटः for स्यात्त्रिकूटः.
180. ABC चक्रवाळो for चक्रवालो. AB लोकविक्षणः, C लोकलिक्षणः for लोकवीक्षणः.
181. AB त्रिकलाषाडौ for त्रिकलाषाढौ. AB विध्यः for विन्ध्यः. ABC जलवाळकः for जलवालकः.
182. B मैनाक for मैनाकः.
183. BC मूल्यंवास्तु for माल्यवांस्तु. A पिमालयः for हिमालयः.

रजताद्रिश्च कैलासो हराद्रिर्महिषश्च सः।
185 वेङ्कटो वृषभः सिंहः केसरः केशवप्रियः॥

उदयः प्रातरद्रिः स्यात्पराद्रिः पश्चिमाचलः।
गैरिकं पीतधातुः स्यात्कुनटी तु मनःशिला॥

रोचनी रञ्जनी हृद्या रसनेत्रा महारसा।
करवीरकरा विद्युन्नागजिह्वा मनोऽभिधा॥

190 कानने वृक्षकं वार्क्ष्यं जटिलो बहुपाद्वटे।
कामाङ्कः स्त्रीप्रियश्चूतः कपिचूतः कपिप्रियः॥

श्रीवृक्षः श्यामलोऽश्वत्थः प्लक्षश्चलदलोऽङ्गुलः।
उदुम्बरः प्राणिफलो मशकी हेमदुग्धकः॥

पलाशे किंशुकः पर्णो वातपोतस्त्रिपर्णकः।
195 बिल्वे मालूरमाङ्गल्यौ नारङ्गे तक्रवासनः॥

बीजपूरे मातुलुङ्गो लुङ्गः सुफलपूरकौ।
अथात्यम्ला मातुलुङ्गी पूतिपुष्पी वृकाम्लिका॥

छत्रे तु करको वृक्षो मल्लिकाकुसुमप्रियः।
स्त्रीप्रियो वञ्चुलोऽशोकः कङ्केलिः कर्णपूरकः॥

---

184. C हराद्रि for हराद्रिर्. AB महीशः, C महिशः for महिषः.
186. ABC प्रातरद्रि for प्रातरद्रिः. ABC पश्चमाचलः for पश्चिमाचलः.
187. ABC पितधातु for पीतधातुः.
188. ABC रोचनि for रोचनी. ABC रंजनि for रञ्जनी. AC रसवेत्र, B रसनेत्र for रसनेत्रा. B महीरसा, C महारसाः for महारसा.
189. C नागजिंह्वा for नागजिह्वा. ABC मनोभिदा for मनोऽभिधा.
191. AC कामांक for कामाङ्कः. AC स्त्रिप्रियः for स्त्रीप्रियः. A कार्पचूतः for कपिचूतः.
192. A चलदलोंगुल, C चलगलोंगुलः for चलदलोंऽगुलः.
193. B उदुंबर for उदुम्बरः. AC पाणिफलो, B फाणिफलो for प्राणिफलो. A मशको for मशकी. ABC हेमदुद्धकः for हेमदुग्धकः.
194. ABC किंशुक for किंशुकः. B पणो for पर्णो.
195. ABC °माङ्गल्यौ for °माङ्गल्यौः. AB नारंग्रे for नारङ्गे.
196. B बीजापूरे for बीजपूरे. A × तलुंगो for मातुलुङ्गो. BC सुफलपूरका for सुफलपूरकौ.
197. B अधा° for अथा°. A मातुलुंगि, C मातुलुंग्गि for मातुलुङ्गी. ABC पूतिपुष्पि for पूतिपुष्पी. ABC वृकाम्ळिका for वृकाम्लिका.
199. B त्रिप्रियो for स्त्रीप्रियो. AB वञ्चुळो, C वञ्जुळो for वञ्चुलो. A कुंकेळिः, BC कंकेळिः for कङ्केलिः. B कर्णपूरके for कर्णपूरकः.

हेमपुष्पोऽप्यथोऽङ्कोलः सिद्धौषधफलोदयः । 200
द्रोहग्राहे तु कतको द्रावणः स्रवरः सराः ॥

उल्लेखनीयो लक्ष्मीवांस्तेरस्तोयप्रसूदनः ।
गुग्गुलौ कालनिर्यासो देवधूपो महेश्वरः ॥

कामः पुरो जटायुश्च कुम्भोलूखलकं वरम् ।
शोभाञ्जने तीक्ष्णगन्धः शिग्रुकाक्षिवमोचकाः ॥ 205

कृष्णे मरुङ्गी रक्तेऽस्मिन्मधुशिग्रुः सुभञ्जनः ।
वासन्ते स्यात्कुरवको मदनो धूर्तनामकः ॥

बालपत्रे तिक्तसारः खदिरो दन्तधावनः ।
तिलके पुलकः श्रीमान्सुगन्धो मुखमण्डनः ॥

निम्बे पार्वतकैडर्यद्वेषिच्छर्दनमाथिकाः । 210
हलिः पृथुच्छदः शाकः पुत्रजीव्यक्षकः फलः ॥

महामुनिः स्याद्रुद्राक्षे द्विमुखे तु पराङ्मुखः ।
एकास्ये त्वत्र महिमोऽमुख्यमक्षकमीर्यते ॥

चम्पके कमनीयः स्याद्गन्धफल्यस्य मञ्जरिः ।
कपिला पिच्छिला भस्मगर्भा मण्डलपत्रिका ॥ 215

जम्ब्वां त्रिसारा विरुजा महाजम्ब्वां महाफला ।
भल्लातक्यां त्रिलिङ्गोऽयमग्निमुख्यप्यरुष्करः ॥

---

200. AB °प्यर्थोकोला, C °प्यधांकोलो for °प्यर्थोऽकोलः.
201. AB स्नदरः for स्रवरः. AB सदाः for सराः.
202. ABC उल्लेखनिय्यो for उल्लेखनीयो. B स्तिर° for स्तेर°. A °प्रसूदन for प्रसूदनः.
203. ABC कालनिर्य्यासे for कालनिर्यासो. AC देवधूहि for देवधूपो.
204. A बरं for वरं.
205. ABC °मोचका for °मोचकाः.
206. A मरुगी for मरुङ्गी. A रते ? for रक्ते.
207. A कुरवकरि, B कुरवकी for कुरवको.
209. A मुखमंदनः for मुखमण्डनः.
210. ABC °मायिकाः ? for °माथिकाः.
211. ABC थहलिपृछ (C °छ)कः for हलिः पृथुच्छदः. ABC पुत्रजिव्यक्षकः for पुत्रजीव्यक्षकः.
212. B च for तु.
213. ABC त्पत्र for त्वत्र.
214. ABC कमनिय्यः for कमनीयः. A स्यागदंफल्यस्य, B स्याद्गंपल्यस्य, C स्याद्गंफल्यस्य for स्याद्गन्धफल्यस्य. ABC मञ्जरि for मञ्जरिः.
215. AC पिछिला, B पिचिला for पिच्छिला. AB भस्मागर्भा for भस्मगर्भा. ABC मण्डळ° ? for मण्डल°.
216. C त्रिसूरा for त्रिसारा. AC विराजा, B विराजा for विरुजा. A महाफलाः for महाफला.
217. C भल्लातस्या for भल्लातक्यां. ABC त्रिलिंगायं for त्रिलिङ्गोऽयं.

कोकिलाक्षे तु काण्डेक्षुरिक्षुरः क्षुरकः क्षुरः ।
सोमवल्लिः पूतिफलिः सोमराजिरवल्गुजा ॥

220 मल्लिकायां विचकिलो मङ्गलं तस्य सौरभः ।
माङ्गल्यं तु वरारोहा कथ्यते नवमल्लिका ॥

मालती राजपुत्री स्यात्सुगन्धा नवमालिका ।
भारती तुलसी सेव्या द्रोणो वैकुण्ठ ईश्वरी ॥

अल्पमाले तु वैकुण्ठो बिल्वगन्धो वचाच्छदः ।
225 कालपर्ण्यां तु सुरभिः करालः कालमालिका ॥

ऋषिणी द्रोणिका छत्रा चक्षुष्या द्रोणिपुष्पिका ।
नागवल्ली तु ताम्बूली तथा ताम्बूलवल्लिका ॥

ब्राह्म्यां सत्यवती ब्रह्मी मत्स्याक्षी सोमवल्लरी ।
मारीषो जीवमारीषः काण्डमारीष ओलकः ॥

230 जलजोऽसौ सञ्जटको भूस्फोटं भूमिकन्दकम् ।
हरिपर्णे मूलकोऽस्त्री सैरिमं नीलकण्ठिका ॥

ज्योत्स्ना स्वल्पफला ग्राम्या मृदङ्गः कृतवेधनः ।
अथ शृङ्गयां दीर्घफला मागधी मनलोत्तमा ॥

---

218. A कोकिलाभ्रे (?)त्रु for कोकिलाक्षे तु. ABC °रि × × for °रिक्षुरः.।
219. ABC सोमवल्लि for सोमवल्लिः. ABC पूतिफलि for पूतिफलिः. ABC सोमराज° for सोमराजि°.
220. AC विचलिको, B विकचिको for विचाकिलो. ABC मंगळं for मङ्गलं.
221. ABC मांगळ्यं for माङ्गल्यं. AB कद्यते, C कथ्यंते for कथ्यते. A वमल्लिका, B × दमल्लिका, C न × मल्लिका for नवमल्लिका.
223. C °ईश्वारि for °ईश्वरी.
224. AB वचाछदः, C वछाचदः for वचाच्छदः.
225. AC कालवर्ण्ये, B कालवर्ण्य for कालपर्ण्यां. B कराळः for करालः. B काळमाळिका for कालमालिका.
226. ABC ऋषिणि for ऋषिणी. ABC चक्षुस्या for चक्षुष्या. ABC दोणिपुष्पिक for द्रोणिपुष्पिका.
227. BC तांबूलि for ताम्बूली.
228. A ब्रंह्मं, B ब्राह्म्य, C ब्राह्म्यं (?) for ब्राह्म्यां. BC सत्यवति for सत्यवती. A ब्रंही for ब्रह्मी. ABC मत्स्याक्षि for मत्स्याक्षी.
229. ABC वोलकः for ओलकः.
230. B संजटीक, C संजटिकः for सञ्जटकः
231. A ग्रैरिमं for सैरिमं. AC नीलकंटिका for नीलकण्ठिका.
232. A स्वल्पपला for स्वल्पफला. ABC मृदंग for मृदङ्गः. A कृतवेशनः, C कृतलेपनः for कृतवेधनः.
233. B शृंगां for शृङ्गयां. AC मागधि for मागधी.

तुम्ब्यलाभूः पिण्डफला गोतुम्बी तु नृपात्मजा ।
शारद्यां लाङ्गली तोयपिप्पली शकुलादनिः ॥ 235

गोलोम्यां जटिलोग्रोग्रगन्धा तीक्ष्णा जया वचा ।
वारं तु पिङ्गली वक्त्रं ह्रिबेरं दीर्घरोमकम् ॥

चामरश्चामरं ज्येष्ठं बर्हिष्ठं जटिलं जटी ।
शैलमूलं तु कच्चोरं पलाशो हिमजा शटिः ॥

अर्शोघ्नी मुसली ताली तालमूली खलिन्यपि । 240
खञ्जोऽरिष्टो ग्रहोच्छिष्टो रसोनो गृञ्जनः कटुः ॥

लशुनं दीर्घपत्रश्च पिच्छगन्धो महौषधः ।
वेणौ तु वंशकर्मारौ मृत्युपुष्पस्तृणध्वजः ॥

तृणराजे तलस्तालो महापत्रः फलेरुहः ।
क्रमुको वाटिको घण्टो गुवाङ्कुः क्रूर आसवः ॥ 245

कषायो नागवाक्पूगः फले तस्य तु पर्कटम् ।
तच्छुष्के खरमित्युक्तं चिक्कणं चक्कणं मतम् ॥

दीर्घवृन्ते रामपूगो लतापूगे तु योजनः ।
भूपूगे तु लघूकः स्यात्क्षुद्रो भोधः कटुः खिलः ॥

---

234. ABC गोतुंवि for गोतुम्बी.
235. C शारंद्या for शारद्यां, A लांगलि, B ळांगलि for लाङ्गली. B °पिप्पलि for °पिप्पली. ABC शकुलादनि for शकुलादनिः.
236. ABC तुटिलो° for जटिलो°. ABC जाया for जया.
237. ABC पिंगळी for पिङ्गली. B वावेरं for ह्रिवेरं.
238. A चामरं श्यामरं, B चामरश्यामरं, C चमरश्चमरं for चामरश्चामरं. BC बर्हिष्टं for वर्हिष्ठं. AC जंटा for जटी.
239. AB शटि, C शठि for शटिः.
240. ABC अशोघ्नं for अर्शोघ्नं. AC मुसलि for मुसली. A तालि for ताली. ABC लालमूलि for तालमूली, ABC वलिन्यपि for खलिन्यपि.
241. AB खंजू for खञ्जो. C अरिष्टा for अरिष्टो. ABC ग्रहोछिष्टा, C ग्रहोभिष्टा for ग्रहोच्छिष्टो. A ग्रंजन, BC ग्रंजनः for गृञ्जनः. AB कदुः for कटुः.
242. A दीर्घ × द्रश्च for दीर्घपत्रश्च. ABC पछगंधो for पिच्छगन्धो.
243. ABC वंशकर्मोका for वंशकर्मारौ. AB त्वणध्वजः, C त्यणाघ्वजः for तृणध्वजः.
244. C स्थूलो for तालो.
245. ABC गुवांगु for गुवाङ्कुः. ABC क्रूरः for क्रूरः.
247. C तत्पुष्पे for तच्छुष्के. ABC चिक्कण for चिक्कणं.
248. ABC दीर्घवंते for दीर्घवृन्ते.
249. B लघूःकः for लघूकः. ABC स्या for स्यात्. B कलः, C खलः for खिलः.

250 हिन्तालस्तृणराजश्च नारिकेले तु लाङ्गली ।
दाक्षिणात्योऽफले बालः सुतङ्गः कृच्छ्रकेसरः ॥

खर्जूरे तु मधुक्षीरस्तस्मिन्खर्जूरिकाल्पके ।
केतक्यां गुप्तरागः स्याद्रजःपुष्पौ वलीनकः ॥

ताल्यां दृढदला ताली पत्रताली वराङ्गना ।
255 इक्षुः पुष्यो मधुतृणः खड्गपत्रो महारसः ॥

मुञ्जस्तु मुञ्जको मेध्ये मृदुत्वग् ब्रह्ममेखलः ।
[उल्लूकस्तूलपो] दर्भमूर्ध्वमूलं खरच्छदः ॥

दूर्वा सहस्रवीर्या तु शतवीर्या तु सा सिता ।
शष्पं बालतृणं शादः सर्वं तु तृणमर्जुनम् ॥

260 सिंहः सुगन्धिः पारीन्द्रः शार्दूलः श्वेतपिङ्गलः ।
कण्ठीरवो महानादो हरिः शार्दूलविक्रमः ॥

शार्दूलो हिंसरुश्चन्द्रश्चन्द्रकी दृङ्मृगादनः ।
पिण्डारकस्तु चित्राङ्गो महादंष्ट्रो वरोटकः ॥

---

250. ABC हिंताळः for हिंतालः. AB नारिकेळे, C नाळिकेरे for नारिकेले. ABC लाङ्गलि for लाङ्गली.

252. AB खजूरिकाके, C खजूरिकाल्पके (?) for खर्जूरिकाल्पके.

253. ABC केतक्यों for केतक्यां. ABC गप्तरागः for गुप्तरागः. AB रजपुष्पो, C वज्रपुष्पो for रजःपुष्पो. AB वलिनकः for वलीनकः.

254. ABC ताळ्यां for ताल्यां. B दृढदळा for दृढदला. ABC ताळी पत्रताळि for ताली पत्रताली.

255. C इक्षु for इक्षुः. AB पुष्या, C पुषा (?) for पुष्यो.

256. ABC मंजः for मुञ्जः. A मु × यो, B मुञ्जयो, C मुञ्जीयो for मुञ्जको. AC मेद्ध्रे, B मध्ये for मेध्ये. A मृदुत्वद्, B मृदुतद् for मृदुत्वग्. A ब्रंहमेघलः, BC ब्रह्ममेघलः for ब्रह्ममेखलः.

257. A दर्वं for दर्भं. A ऊध्वमूर्ध्वं, B ऊध्वमूबिं for ऊर्ध्वमूलं. A खरछदः, B बिरछदः, C खरः छदः for खरच्छदः.

258. A सहस्र × र्या, B सहस्रपर्या for सहस्रवीर्या. B श्शतवीर्या for शतवीर्या.

259. A बालतृणां, B बालःतृणं for बालतृणं. ABC स्सर्वं for सर्वं.

260. A सिंहस्तु × धिः, B सिंहस्यगंधिः, C सुहस्सुगंधि for सिंहः सुगंधिः. AC परिंद्र, B पारीन्द्रो for पारीन्द्रः. A ष्या × ×, B शार्णू ×, C व्याशर्ण for शार्दूलः. ABC श्वेतपिंगळः for श्वेतपिङ्गलः.

261. A कर्णि × ×, B कर्णा × ×, C कणि × × for कण्ठीरवो.

262. ABC हिंसरुक्चंन्द्रो° for हिंसरुश्चन्द्र°. BC चंद्रकि for चन्द्रकी. ABC दृङ्मृगादनः for दृङ्मृगादनः.

घोणी जलप्रियो वज्रदंष्ट्रो वाराहको हरिः ।
कामरूपी स्तब्धरोमा पीनस्कन्धस्तलेक्षणः ॥ 265

दीर्घरोमा च भल्लूको विकरालोऽच्छभल्लुकः ।
महिषः सैरिभोऽश्वारिर्जरन्तो गद्गदस्वनः ॥

हेरम्बः कृष्णशृङ्गश्च तुलायः कासरो गुरुः ।
कृष्णः स्यात्कृष्णसारे तु निरञ्जननिरञ्जकौ ॥

यज्ञार्हः शम्बरः स्वल्पे पृषदस्तु स विन्दुमान् । 270
महो रुरुः कृष्णसार एणको विपुलोन्नतः ॥

पोटरूपो गदाभासो रोहिषो बृहतिर्महान् ।
वातप्रमी गोजवी स्याद्वातायुः शिवविग्रहः ॥

मृदूच्चकरोमयुक्तः प्रियरो मसृणः स्मृतः ।
श्वेतचन्द्रः श्वेतरेखो नीलः स श्वेतनीलकः ॥ 275

बिलेशयः कदलिको मृदू रुक्षश्च कर्बुरः ।
श्यामला श्यामिका श्वेतबिन्दुः स्यात्षोडशायता ॥

---

264. AC घोणि, B घोणे for घोणी. AC वज्रदंष्ट्रा, B वज्रदंष्ट्रा for वज्रदंष्ट्रो. A वारा × को for वाराहको.

265. A कामरूर्प, B कामरूप, C कामरूपि for कामरूपी. A स्त × णम × नसंदोलतेक्षण:, B स्तस्य करो मनस्त्वं दोलतेक्षणः, C स्त × × × मसं दोलतेक्षणः for स्तब्धरोमा पीनस्कन्धस्तलेक्षणः.

266. ABC दीर्घरोमश्च for दीर्घरोमा च. ABC वृकरालो for विकरालो. AB अच्चभल्लुकः for अच्छभल्लुकः.

267. ABC सारिभो for सैरिभो. ABC जळाता for जरन्तो. B °स्वरः for °स्वनः.

269. B स्या for स्यात्. AC °निरंजकाः, B °निरंजका for °निरञ्जकौ.

270. ABC शंभर for शम्बरः. ABC स्वल्पो for स्वल्पे. ABC ष for स.

271. AB महा for महो. A × रुः, B गुरुः, C रुळिः for रुरुः. ABC कृष्णसारः for कृष्णसार. AB पेणवो, C पेगंवो for एणको.

272. AB पाटरूपो for पोटरूपो. AC गदभासो for गदाभासो. ABC रोगिषो for रोहिषो. AC बृहति, B बृहती for बृहतिर् .

273. ABC गोजवि for गोजवी. C न्योद् for स्याद्.

274. ABC मृदूच्चकोरोमयुका for मृदूच्चकरोमयुक्तः. ABC मसृण for मसृणः. AC सृतः for स्मृतः.

275. A श्वेतरेखा, BC श्वेतरेख for श्वेतरेखो. ABC निलः for नीलः. ABC स्स for स. A श्वेसनिलकः, B श्वेसनीलकः, C श्वसनीलकः for श्वेतनीलकः.

276. ABC कदळिको for कदलिको. ABC मृदु for मृदू.

277. ABC श्यामिको for श्यामिका. ABC °बिंदु for °बिन्दुः. A चोदशा × ×, B चोडशामला, C चोडशा मता for षोडशायता.

चतुरा चन्द्रका श्यामा स्निग्धरोमा वनप्रिया ।
कृष्णाथवा गोधूमाभा स्निग्धोच्चमृगरोहिका ॥

280 मृगाद्याः कृष्णसाराद्यास्त एव पशवः स्मृताः ।
अष्टपादो गजारातिः शरभस्तूत्पदो रविः ॥

गोवाही स्याद्वनगवो गवयो वाहवारणः ।
शिबिबः स्याद्गन्धमृगः कस्तूरी मृगवालका ॥

अण्डस्तु तस्याः कस्तूरी राजार्हं शितिचन्दनम् ।
285 मदनी वेधमुख्या तु मार्जारी गन्धवेलिका ॥

श्वभीरुः सृगलो भेरुः क्रोष्टा च मृगमत्तकः ।
मर्कटः स्यान्महावेगः कुरङ्गो भल्लुकः पृथुः ॥

सौरभेयी शृङ्गिणी गौरर्घ्या महिरुषा शुभा ।
तम्पा तम्बा निलिम्पा चोस्रानड्वाहीनिलिम्पिकाः ॥

290 रजःपूता रक्तवर्णा रोहिणी वायुसंभवा ।
शवली प्रक्षराङ्गी च सुमना व्योमसंभवा ॥

---

278. ABC स्निग्धारोमा for स्निग्धरोमा.
279. ABC कृष्णामहाधवागोधू for कृष्णाथवा गोधूमाभा. BC स्निग्धोच्छ° for स्निग्धोच्च°.
280. C मृगादनः for मृगाद्याः. ABC पशव for पशवः.
281. ABC अष्टपाद for अष्टपादो.
282. ABC गोवाहि for गोवाही. ABC स्त्राद् for स्याद्.
283. A शिग्मेगि, B शिखेभ, C शिवेवि for शिबिबः. C स्याड् for स्याद्. ABC कस्तूरि for कस्तूरी.
284. ABC अंदः for अण्डः. AB कस्तूरि, C कसूरि for कस्तूरी. A शीतिचंदनं, C शितिनन्दनं for शितिचन्दनं.
285. ABC मदनि for मदनी. B वेद° for वेध°. ABC मार्जारि for मार्जारी. AB °वेळिका, C °हेळिका for °वेलिका.
286. ABC स्वभीरु for श्वभीरुः. AB श्रगलो, C स्रगलो for सृगलो. AB क्रोष्ठा for क्रोष्टा. A °दंतकः for °मत्तकः.
287. B कुरंग for कुरङ्गो.
288. ABC शृंगिणि for शृङ्गिणी. A स्यारध्यान महिषा मभा, B स्यारर्घ्या महिमुषामभा, C गौरर्घ्या महि × शुभा for गौरर्घ्या महिरुषा शुभा.
289. AC °ळलीलंपिछद्रो°, B °ललीलंपिछद्रो° for °निलिम्पा चोस्रा°. AB ° × द्वाहि, C °तड्वाहि for °नड्वाहि°. A °लंविकाः, B °लंबिके, C °लंबिकेकाँः for निलिम्पिकाः.
290. B रोहिणि for रोहिणी. B °संभवं for °संभवाः.
291. ABC शवलि for शवली. A समभा, BC समना for सुमना. A व्याम्य°, C प्येम° for व्योम°.

वराङ्गा तु चतुर्वर्षा द्विवर्षा तु द्विहायनी ।
एकवर्षा तु सा धन्या बहुक्षीरा तु वञ्चुला ॥

नैचकी गौर्गृहश्रेष्ठा भद्रा गौर्गोमतल्लिका ।
काल्योपसर्या प्रजनी पलिक्नी बालगर्भिणी ॥ 295

चिरसूता बष्कयणी वशा वन्ध्या वृषस्वसा ।
दुःखदोह्या तु वरटा सुखदोह्या तु सुव्रता ॥

धेनुर्नवप्रसूतिर्गौर्बहुसूतिः परेष्टुका ।
अभिवन्यान्यवत्सा गौर्वृषाक्रान्ता तु सन्धिनी ॥

आपीनमूधो वृन्तस्तु स्तनो वत्सस्तु तर्णकः । 300
उक्षा गौर्वृषलोऽनड्वान्वाह्यः स्कन्धवहो वशी ॥

शाक्वरो बाडबेयश्च वर्षभेयश्च वर्धकः ।
ककुदी गोवृषो घोषः ककुद्मान्वृषभो वृषः ॥

षण्डस्तु गोपतिः श्रीमान् स कर्मचर ईश्वरः ।
कण्ठः कण्ठविहीनः स्यात्षण्डस्तु छिन्नपुच्छकः ॥ 305

---

292. A तं for तु. AB द्विपोयनी, C द्विपायनि for द्विहायनी.

293. A एकवमा for एकवर्षा. AC वंन्चुळा, B वंजुळा for वञ्चुला.

294. A नैचगि for नैचकी. A गे गृहश्रेष्ठा, C गौर्गृहश्रेष्ठा for गौर्गृहश्रेष्ठा. A × द्रा for भद्रा. C गोर् for गौर्. AB गोमतल्लि, C गौमतल्लिका for गोमतल्लिका.

295. A × ल्योपसर्या for काल्योपसर्या. C प्रजनि for प्रजनी. A पलि ×, B हळि ×, C ह × × for पलिक्नी. AC × लगर्भिणी, B × लगर्भिणि for वालगर्भिणी.

296. A भष्कयेणि, B बष्कयणि for बष्कयणी. ABC वृषास्वसा for वृषस्वसा.

297. B वरती for वरटा. A सुखदूह्य, C सुखदोहा for सुखदोह्या.

298. A नवप्रसूति, B नामप्रसत, C × ×-प्रसूतिर् for नवप्रसूतिर्. A गान् for गौर्. A ब × सूतिः, C बहुसूति for बहुसूतिः. A परेष्टका, BC परेष्टका for परेष्टुका.

299. A अभिवना × × त्सा, BC अभिवन्या-× वत्सा for अभिवन्यान्यवत्सा. ABC गोर् for गौर्. ABC वृषाक्रा × (?) for वृषाक्रान्ता. ABC संधिनि for सन्धिनी.

300. AB ऊढो for ऊधो.

301. A पेक्षा for उक्षा. A गार् for गौर्. ABC वृषमो for वृषलो. BC अनद्वान् for अनड्वान्. ABC वाह्य for वाह्यः. AC स्कंदवहो for स्कन्धवहो. C वशि for वशी.

302. A शावरो, BC शार्वरो for शाक्वरो. A भाडबेयः, C बादबेय for बाडबेयः.

303. AC ककुदि, B ककुलि for ककुदी. ABC कोवृषो for गोवृषो.

304. BC करी° for कर्म°.

305. ABC कंठविहीन for कण्ठविहीनः. ABC °पुछकः for °पुच्छकः.

गोमान्गोमी च गोस्वामी गोविन्दोऽधिकृतो गवाम् ।
नैचकी गोशिरोदेशः सास्ना तु गलकम्बलः ॥

गोशकृद्गोमयोऽप्यस्त्री गोग्रन्थिः शुष्कगोमयः ।
करिषं दोहलं हव्यं नकुलं गोधनं समे ॥

310 गोमहिष्यादिकं जीवधनं स्यात्पादबन्धनम् ।
आरङ्गं लम्बकर्णश्च तच्छगस्तबकः पशुः ॥

छगी मञ्जी सर्वभक्षा चुलुम्बा च गलस्तनी ।
जटिलस्तु वनच्छागो बालविन्द्यो निरादनः ॥

एडकोऽप्युरणो मीथ उरभ्रो रोमजोऽप्यविः ।
315 खररासभचक्रीवद्वाहवाहकगर्दभाः ॥

ईषस्वरो धूम्रकण्ठो नैकभारसहः शलः ।
चिरमेषी गर्दनकः कोलिण्टो बडवापतिः ॥

करभश्च मयस्तूष्ट्रो महाग्रीवस्तु वर्तकः ।
भषकः सारमेयः स्याच्छ्वा शुनो मृगदंशकः ॥

---

306. A गोनो for गोमी. ABC गोस्वामि for गोस्वामी. AB गोविंदे, C गोविंधे for गोविन्दो. ABC × × कृतो for अधिकृतो.

307. AC नैचकि for नैचकी. ABC गळकंबळः for गलकम्बलः.

308. AB °दोमयो for °द्गोमयो. A अस्त्रि for अस्त्री.

309. A गोहळं, BC दोहळं for दोहलं. AC हत्यं for हव्यं. ABC णकुलं for नकुलं.

310. ABC °दनं for °धनं. A पादबंधनंः for पादबन्धनं.

311. B आरंबो for आरङ्गो. BC तच गो for तच्छग°.

312. A सर्वभक्षोप्यस्य लुंबा च, B सर्वभक्षोप्य- × लुबाज, C सर्वभक्षाप्युलुं हि च for स्याच्चुलुम्बा च. A गळस्तनी, BC गळस्तनि for गलस्तनी.

313. AC जटिकः, B जटिग for जटिलः. ABC वनछागो for वनच्छागो.

314. C एढको for एडको. ABC °प्यरुणे for °प्युरणो. AC मीथः, B मीडः for मीथ. AC पुरभ्रो, B पुरत्रो for उरभ्रो.

315. ABC °चिक्री° for °चक्री°. AC °भावक° for °वाहक°.

316. AB धुम्रकंठो, C दुम्रकंठो for धूम्रकण्ठो. A नैकभारस्सह, B नैकभारस्सहः, C नैकभारसह for नैकभारसहः. A श्यलः for शलः.

317. A चिरमेषिक, BC चिरमेषि for चिरमेषी. AB कोलिठो, C कोलिटो for कोलिण्टो. A बिदवापतिः for बडवापतिः.

318. ABC मयु° for मय°. AB °स्तुष्ट्रो, C °स्तुष्ट्रो for °स्तूष्ट्रो. ABC वर्त्तकः for वर्तकः.

319. AB सारय, C स्यारय for सारमेयः.

रतिकीलो गृहमृगः कुक्कुरः क्रोधनः शुनिः । 320
यक्ष इन्द्रमृगः श्वालः कपिलो मण्डलः सुनः ॥

जिह्वापानः पुरोगामी कृतज्ञो रात्रिजागरः ।
शुनी तु सरमा श्वाली विचरो ग्रामसूकरः ॥

जाहको गात्रसंकोची मण्डली नखरायुधः ।
पशुस्तु सुलको मोकः कुवः शुद्धजडश्चरिः ॥ 325

हिंस्रो व्याघ्रादिको व्यालः श्वापदो मरुलः शिरिः ।
मनुष्या मानवा मर्त्या मनुजा मानुषा नराः ॥

द्विपादो नहुषो गोधा व्राताः पञ्चजना नरः ।
ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रा इति वर्णचतुष्टये ॥

उपवर्णास्तु संकीर्णा विवर्णास्त्वन्त्यजातयः । 330
एकवर्णाः स्ववर्णाः स्युर्हीनवर्णास्तु जुङ्गिताः ॥

भूदेवो ब्राह्मणो विप्रो मुखजो वेदसंभवः ।
अग्रजन्मा बाडबकः श्रेष्ठवर्णः कराग्निमान् ॥

उपनायस्तूपनय आनायश्च वटूकृतिः ।
ब्रह्मचारी व्रती वर्णी नैष्ठिकस्तु स आश्रमी ॥ 335

---

320. A रतीढा, B रती कीलु, C रती कीलो for रतिकीलो.
321. ABC यक्षो for यक्ष. AB इन्द्रमृग, C इन्द्रमृगे for इन्द्रमृगः. A मंदलः for मण्डलः. AC शुनः, B शुनिः for सुनः.
323. C श्वालि for श्वाली. C लिचरो for विचरो.
324. AB जागूको for जाहको. A जाग्रसंकोची, B जाग्रसंकोचि, C जाग्रसंकोजि for गात्रसंकोची. ABC मंडलि for मण्डली. A नधरायुधः, B नघुरायुधः, C नघुरायुधः for नखरायुधः.
325. AC म्रोकः for मोकः. A कुवश्शुधोजडश्चारिः, B कुवश्शो दोजडश्चारिः, C कुपशुः दोजडश्चारि for कुवः शुद्धजडश्चरिः.
326. ABC हिंसो for हिंस्रो. ABC व्याळ for व्यालः. ABC मरुळः for मरुलः.
328. ABC मातः for व्राताः.
329. AB ब्रह्मश्च क्षत्रियविटचूद्र, C ब्रह्मक्षत्रियविटचूद्र for ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रा.
330. B असवर्णाः for उपवर्णाः. ABC संकीर्णाः for संकीर्णा. AB विवणा° for विवर्णा°. ABC °स्त्यंत्यजातयः for °स्त्वन्त्यजातयः.
331. AB स्ववर्णा, C स्यवर्णा for स्ववर्णाः. ABC स्यु for स्युर् . B बान° for हीन°.
332. AB ब्रांह्मणो, C ब्रांह्मणे for ब्राह्मणो.
333. C बाडबकं for बाडबकः. B श्रेष्ठवर्ण for श्रेष्ठवर्णः.
335. BC ब्रह्मचारि for ब्रह्मचारी. AC व्रति for व्रती. A वर्णा, C वणि for वर्णी. ABC आक्रमी for आश्रमी.

गायत्रस्तूपकुर्वाणो वैदिकोऽधीतवेदकः।
निःस्वाध्यायो निराकृतिर्वैवाही गृहमेधिकः॥

उच्छिष्टभोजनो देवनिवेद्यबलिभोजनः।
जातिमात्रोपजीवस्तु यः स स्याद्ब्राह्मणब्रुवः॥

340 अजपस्त्वसदध्येता देवाजीवस्तु देवलः।
आघायवो वातरता विगीताः ख्यातगर्हणाः॥

अवगीताश्च हन्ता तु गुरूणां नरकीलकः।
शश्विदानो दुराचारो निषिद्धैकरुचिः खरुः॥

त्यक्तात्मा त्यक्तसंवासोऽवकीर्णी तु क्षतव्रतः।
345 शाखारण्डोऽन्यशाखास्थो वर्णिलिङ्ग्यादयस्त्रिषु॥

अग्नीन्धनं त्वग्निकार्यं चाग्निध्री चाग्निकारिका।
ग्रासे तु पवनी भिक्षा पुष्कलं तच्चतुष्टयम्॥

ते चत्वारो हन्तकारो हन्तकारद्वयं घनम्।
मुष्टयष्टकोऽव्ययं किंचित्पुष्कलं तु तदष्टके॥

---

336. ABC अधित° for अधीत°.

337. AC निस्वाध्यायो, C निस्याध्यायो for निःस्वाध्यायो. ABC निराकृत्तिः for निराकृतिर्. ABC वैवाहि for वैवाही. B ग्रह° for गृह°.

338. A उच्चिष्टभोजनो, B उच्चिष्ठभोमिनो, C उछिष्ठभोजनो for उच्छिष्टभोजनो. A °पिविभोजनः, B बलिभोजिनः for बलिभोजनः

339. A यस्य स्वात्, B यस्या स्यात्, C यस्य स्यात् for यः स स्याद्. AC ब्रांह्णब्रवः, B ब्रांह्णब्रुवः for ब्राह्मणब्रुवः.

340. AB असदत्येता, C असदद्येता for असदध्येता. A देव° for देवा°.

341. A आमायवो for आघायवो. A विगिताः, B विगिता, C लिङ्गिता for विगीताः. ABC ख्यातगर्हणः for ख्यातगर्हणाः

342. ABC गुरूणान्नरकीलकः for गुरूणां नरकीलकः.

343 AB शिरुः, C शरुः for खरुः.

344. AB त्यक्तेसंवासा, C त्यक्तसंवाद for त्यक्तसंवासो. A अवकीर्ण, BC अवकीर्णि. for अवकीर्णी.

345. A शारवारंदो for शाखारण्डो. B °शाखास्तो for °शाखास्थो. ABC °लिंगा° for लिंग्या°.

346. A (before corr.) अग्निदन, A (after corr.) अग्नित्व, B अग्निधनं, C अग्निदनं for अग्नीन्धनं. AC अग्निकार्यं, for त्वग्निकार्यं. ABC चाग्निध्रि for चाग्निध्री. A °कार्मका, B °कानिका for °कारिका.

347. A पयनि, BC पपनि for पवनी. AB भिक्षाः for भिक्षा. A तच्चभिक्षाचरः. B तच्छतुष्टयं, C तचतुष्टयं for तच्चतुष्टयं.

पुष्कलानि तु चत्वारि पूर्णपात्रकमास्त्रियाम् । 350
भिक्षाचरः कौकिटिकः कटिको [भि]क्षुकः पुमान् ॥

द्विजायिनी ब्रह्मसूत्रं सूत्रं यज्ञोपवीतिकम् ।
पवित्रं चोपवीतं तूपोद्धृते दक्षिणे भुजे ॥

प्राचीनावीतमन्यस्मिन्निवीतं कण्ठलम्बितम् ।
कृष्णाजिनं कर्णिकः स्यात्कृत्तिः स्त्री चर्म चाजिनम् ॥ 355

परमाप्तो गुरुर्ब्रह्म आत्मलाभकरः शिवः ।
वरूथः प्रवरो ज्ञानी ब्राह्मणो ज्योतिरात्मवान् ॥

गृहस्थः स्नातकी चक्री गृहमेधी गृहीति च ।
पृथुचित्रः कुण्डधान्यो विघसाशी दिनत्रयी ॥

यायावरश्चक्रवरः सद्यःप्रक्षालितान्नकः । 360
उत्सवो मह उद्धर्ष उद्धवो हर्षवेणुकः ॥

क्षणः पर्व च कल्याणं मधुपर्कं तु निष्टकम् ।
यज्ञाध्ययनदानानि याजनाध्यापनग्रहाः ॥

षट्कर्माणि महायज्ञो ब्रह्मयज्ञादिपञ्चकम् ।
यष्टा तु यजुरादेष्टा यजमानश्च होत्रवित् ॥ 365

---

350. A omits lines 348–350. BC पुष्कलानी for पुष्कलानि.
351. A omits भिक्षाचरः. cf. line 347. C कौकिटीकः for कौकिटिकः. ABC × क्षुकः for भिक्षुकः.
352. ABC सूत्र for सूत्रं.
354. ABC प्राचीनावीति° for प्राचीनावीत°. A °मस्य° for °मन्य°. B निवितं for निवीतं.
355. C omits this line. A कृष्णाजनं for कृष्णाजिनं. AB स्या for स्यात्. AB स्त्रि for स्त्री.
356. C omits this line. AB ब्रंहा for ब्रह्म.
357. C omits this line. B वरूधः for वरूथः. B ज्ञानि for ज्ञानी. A ब्रांहणो, B ब्रांहणे for ब्राह्मणो.
358. ABC ग्रहस्तः for गृहस्थः. BC स्नातः for स्नातकी. BC चक्री for चक्री. ABC ग्रहमेधि for गृहमेधी. A ग्रहा च, B ग्रहेति च, C ग्रहंति च for गृहीति च.
359. B पृथु × त्रः, C पृथु × त्र for पृथुचित्रः. AC कुंदधान्य, B कुंडधान्य for कुण्डधान्यो. ABC विघनाशि for विघसाशी. AB धिन°, C धन° for दिन°.
360. ABC °प्रक्षाळिता° for प्रक्षालिता°.
361. A मरा for मह. AC उत्सवो, B उत्सव्यो for उद्धवो.
362. ABC वर्ष for पर्व. AB निष्ठकः for निष्ठकं.
363. ABC यजना° for याजना°. ABC °ग्रहः for ग्रहाः.
364. ABC ब्रंह° for ब्रह्म°.
365. ABC यज्वा for यष्टा. AB यज्जुरादेष्टा, C यज्जुरादेष्टा for यजुरादेष्टा. ABC हेत्रवित् for होत्रवित्.

सोमे तु दीक्षितः सोम्यो यज्वा स्यादिष्टवानसौ।
सर्ववेदाः स यो यागो दत्तसर्वस्वदक्षिणः ॥

यज्ञत्यागी वृथाजातोऽपञ्चयज्ञो मलिम्लुचः।
याजका भारता यज्ञालिहः कुरव ऋत्विजः ॥

370 पाकयज्ञाः पार्वणाद्या हविर्यज्ञास्त्वसोमकाः।
पशुबन्धास्तु पशवः सोमसौम्याश्च सोमिनः ॥

सवनैस्त्रिभिरेकाहास्तैरावृतैरहर्गणाः।
ते दीक्षितैः कृताः सत्राण्यहीना याजकैः कृताः ॥

अहीना द्वादशाहान्वान्सत्रादूर्ध्वं स तु द्वयम्।
375 सर्वेऽमी यज्ञक्रतवस्त एवैन्द्राः प्रजागमाः ॥

अग्निष्टोमश्चतुष्टोमो ज्योतिरानृण्यमित्यपि।
अथ यज्ञोपकरणं यजत्रं यजनं च तत् ॥

होमधेनुस्त्वग्निहोत्री होमकाष्ठी तु नालिका।
होमधूमस्तु निगणो होमभस्म तु वैष्णुतम् ॥

380 होमेन्धनं स्यादिध्मोऽस्त्री पुमानेधः समित्स्त्रियाम्।
पुरोडाशस्तु तृप्रको होमपात्रं हविश्चरुः ॥

---

366. AB साद्, C सूद् for स्याद्. ABC असो for असौ.

368. ABC यज्ञत्यागि for यज्ञत्यागी. ABC °जातः पंचयज्ञो for °जातोऽपञ्चयज्ञो. ABC वलि° for मलि°.

369. B याजिता for याजकः. B रारता for भारता.

370. A हविर्यज्ञो for हविर्यज्ञाः. ABC सोमकाः for असोमकाः.

371. ABC पशुबंधः for पशुबन्धाः. A पशगः for पशवः. A °श्व for °श्च.

372. ABC सवनो° for सवनै°. ABC एकाहः° for एकाहा°. ABC आवृतैः for आवृतैः.

373. ABC स × णि for सत्राणि.

374. AB उर्ध्वं, C उद्वं for ऊर्ध्वं.

375. ABC °शतवः for °क्रतवः.

376 A चतुष्टामो, B ऋतुष्टोमो for चतुष्टोमो. ABC आसृण्यन्यपि for आनृण्यमित्यपि.

377. AC यज्ञात्र, B यज्ञं च for यजत्रं.

378. AC होमभेनास्त्विग्निहोत्रि, B होमधेनस्त्वग्निहोत्रि for होमधेनुस्त्वग्निहोत्री. A होमकाष्ठि त गालिका, BC होमकाष्पि त गालिका for होमकाष्ठी तु नालिका.

379. AC होमभस for होमभस्म. ABC वेष्णुतं for वैष्णुतं.

380. A होमेंद्वनं, B होमंधनं for होमेन्धनं. A स्यादिधो स्त्रि, B हृधि भो स्त्रि, C स्यादिभो स्त्री for स्यादिध्मोऽस्त्री. A समी, B ममी for समित्.

381 A तृवुक, B त्रिभृको, C तृवुको for तृप्रको. B चदुः for चरुः.

वृत्तस्याध्ययनस्यापि संपत्तिर्ब्रह्मवर्चसम्।
त्यागो दानं वितरणं विश्राणनविसर्जने॥

विहापनं निर्वपणं स्पर्शनं प्रतिपादनम्।
उत्सर्जनं प्रदेशनमपसर्जनमंहतिः॥ 385

अतोयं सात्त्विकं दानमुदपूर्वं तु पौष्टिकम्।
आशिषा शान्तिकं दानं वरणं कामदं भवेत्॥

आशासनेऽर्थना याच्वा याचनाध्येषणार्दना।
भिक्षार्चा सनिरक्षी स्यान्मार्गणा तु गवेषणा॥

पर्येषणा परीच्छा च मृगतान्वेषणा मृगः। 390
चान्द्रायणं चन्द्रव्रतं प्राजापत्यं तु कृच्छ्रकम्॥

प्राजापत्यं तु गोकृच्छ्रं कृतं गोमूत्रयावकैः।
उपवासस्तूपवस्त्रं संन्यासः स्यादनाशनम्॥

द्वादशाहे तु पराकं षोडशाहे तुरायणम्।
तुरायणद्वयं सौम्यं चातुर्मास्ये परायणम्॥ 395

पञ्चरात्रं पयःपानं संगमं संगमश्च सः।
योगपट्टस्तु गीता स्यात्पर्यस्तिरवसक्थिका॥

ऋषिस्त्रिकालदर्शः स्यान्मौनी वाचंयमी मुनिः।
तपनः कुम्भपुत्रः स्यादगस्त्यः पीतसागरः॥

---

382. A अध्ययनसापि, B अध्ययन वापि, C अद्ययतस्तूहि for अध्ययनस्यापि. A संप्रति, B संपति, C संपत्ति for संपतिर्. ABC बंह° for ब्रह्म°.
383. C वतरणं for वितरणं.
384. ABC विहायनं for विहापनं. ABC निर्वपनं for निर्वपणं.
385. ABC प्रदशनं for प्रदेशनं.
386. C दान for दानं. A × ष्ठिकं, C पैष्टिकं for पौष्टिकं.
387. B आशेषा for आशिषा. A कांतिकं for शान्तिकं.
388. C अर्धना for अर्थना. ABC याच्ना for याच्ञा.
389. ABC अक्षि for अक्षी.
390. ABC परिछा for परीच्छा.
391. ABC चंद्रवृत्तं for चन्द्रव्रतं. AC कृछ्रकं, B कृच्रकं for कृच्छ्रकं.
393. ABC उपवस्रं for उपवस्तं. ABC सन्यास for संन्यासः. ABC अशाननं for अनाशनं.
394. ABC तुरामणं for तुरायणं.
395. AC तरायणद्वय, B तरायणद्वये for तुरायणद्वयं. B साम्यं for सौम्यं.
397. B पर्यस्तार्, C पर्यस्तोर् for पर्यस्तिर्. A अवसंक्रिकाः, B अवसंक्लिकाः, C अवसंक्रिका for अवसक्थिका.
398. A °दर्श, B °दा ×, C omits for °दर्शः. ABC मौनि for मौनी. C °यमो for यमी°.
399. AC °त्रत्र, B °पुत्र for °पुत्रः.

400 और्वशेयः कुम्भयोनिरगस्तिर्विन्ध्यकूटकः ।
मैत्रावरुणिराग्नेयो मुनिर्वातापिसूदनः ॥

दक्षिणाशारतः क्काथिरनसत्याग्निमारुतौ ।
अस्य कौषितकी भार्या लोपामुद्रा वरप्रदा ॥

तस्य ज्येष्ठस्तु सन्मौनी जन्मनक्षत्रनामकः ।
405 प्राचेतसस्तु वाल्मीकिर्वल्मीकश्च कुशी कविः ॥

शालातुरीयको दाक्षिपुत्रः पाणिनिराहिकः ।
हलभूतिस्तूपवर्षः कृतकोटिकविश्च सः ॥

योगज्ञो याज्ञवल्के च वसिष्ठे ह्यायवः स्मृतः ।
पराशरे तु यज्ञास्यः शतानन्दस्तु गौतमे ॥

410 यवक्रीतो रोहिते स्याज्जरत्कारुर्ययावरः ।
कुशारणिस्तु दुर्वासा ह्यष्टावक्रस्तु गर्भजः ॥

च्यवनो मत्स्यगुच्छश्च गोनर्दीयः पतञ्जलिः ।
अथ व्याडिर्विन्ध्यवासी नन्दनीनन्दनोऽपि च ॥

कात्यायनो वररुचिर्मेधजिच्च पुनर्वसुः ।
415 वात्स्यायनस्तु कौटिल्यो विष्णुगुप्तो वराणकः ॥

---

400. A और्वधियः, B चार्वश्रियः, C चौर्यश्रेयः for और्वशेयः. A अगस्तिद्विंध्य°, C अगस्तिद्विंध्य° for अगस्तिर्विन्ध्य°.

401. A मैत्रावरुणार् for मैत्रावरुणिर्.

402. AC क्वाशिदानसत्याग्निमारुतः, B क्वाथिदानवत्याग्निमारुतः for क्काथिरनसत्याग्निमारुतौ.

403. AC काषितरी, B काषितकी for कौषितकी. C बार्या for भार्या.

404. ABC सन्मौनि for सन्मौनी.

405. AC वाल्मि × र्, B वाल्मीकि for वाल्मीकिर्. C चकुशी for कुशी.

406. C °तुरीयणो for °तुरीयको. AC दाक्षिपुत्र, B राक्षिपुत्र for दाक्षिपुत्रः.

408. B योगंज, C योगंजि for योगज्ञो. BC वसिष्ट for वसिष्ठे. A त्वायद, BC त्यायद for ह्यायवः.

410. C यवक्रितो for यवक्रीतो.

411. ABC दुर्वासाः for दुर्वासा. ABC दष्टावक्रः for ह्यष्टावक्रः

412. A मच्छगुत्वश्च, BC मच्छगुच्छश्च for मत्स्यगुच्छश्च. A गोनर्दियः, B गो × द्धियः, C गो × र्दीयः for गोनर्दीयः.

413. A व्याथर्, BC व्याधर् for व्याडिर्. ABC नंदनो° for नन्दनी°.

414. B omits this line. A मयजिच, C मयजीव for मयजिच्च. ABC पुनर्वसूः for पुनर्वसुः.

415. AC वात्यायनः, B कात्यायनः for वात्स्यायनः.

द्राविलः पक्षिलः स्वामी मल्लनागोऽङ्गुलोऽपि च ।
विद्वान्सन्कोविदः सूरिर्मेधावी पण्डितो बुधः ॥

सुधीर्विपाश्चित्संख्यावान्प्राज्ञो धीमान्विचक्षणः ।
दीर्घदर्शी दूरदर्शी लब्धवर्णः पलंहतिः ॥

ब्रह्मभूयं ब्रह्मभावे देवभूयादिकं तथा । 420
अमृतत्वं तु कैवल्यं मुक्तिर्मोक्षो[ऽपुनर्]भवः ॥

मोक्षावलम्बिनः प्रायः पाषण्डा बाह्यलिङ्गिनः ।
ते च हेरुकशोभाद्याः प्रोक्ताः षण्णवतिः क्वचित् ॥

दशोत्तरशतं कैश्चित्पाषण्डानां प्रदर्शितम् ।
शतत्रयं षष्ठ्यधिकमुक्तं चीनेशसंसदि ॥ 425

वेषजीवकृतान्ताद्यैस्तेषां भेदाः परः शतम् ।
क्षत्रं बाहुजराजन्यौ भूशक्रः क्षत्रियो विराट् ॥

राजा तु पार्थिवो भूभृद्भूपो नरपतिर्नृपः ।
सार्वभौमश्चक्रवर्ती नृपोऽन्यो मण्डलेश्वरः ॥

स्वाम्यमात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदुर्गबलानि च । 430
राज्याङ्गानि प्रकृतयः पौराणां श्रेणयोऽपि च ॥

षट्कं कामो मदो मानो मोहोऽमर्षो रुषापि च ।
मृगयाक्षाः स्त्रियः पानं वाक्पारुष्यार्थदूषणे ॥

---

416. ABC पक्षिल for पक्षिलः. ABC स्वामि for स्वामी.

418. ABC सुधिर् for सुधीर्. A विपश्चत्, B विपत्रित्, C विप × त् for विपश्चित्. ABC संख्यावा for संख्यावान्. C प्राज्यो for प्राज्ञो. ABC धिमान् for धीमान्.

419. ABC दीर्घदर्शि for दीर्घदर्शी. ABC दूरदर्शि for दूरदर्शी.

420. A ब्रंहभूयः, BC ब्रंहभूयं for ब्रह्मभूयं. ABC ब्रंहभावे for ब्रह्मभावे.

421. ABC × × × भवः for अपुनर्भवः.

422. ABC पापाषंडा for पाषण्डा. ABC °लिंगिनाः for °लिङ्गिनः.

423. AB °शोभाध्याः for शोभाद्याः. C षण्ण × तिः for षण्णवतिः.

425. A × × धिकं, B पथ्यदिकं, C × × दिकं for षष्ठ्यधिकं. A चिनेशसं × ×, B चनेशसंयलि C चिनेशनंयति for चीनेशसंसदि.

426. A देष° for वेष°. A कृतांताद्यस्, B कृतांडाद्यैस्, C कृतांताध्यैस् for कृतान्ताद्यैस्. AC भेदः, B बेद for भेदाः.

427. A भूशकः for भूशक्रः.

429. ABC चक्रवर्ति for चक्रवर्ती. AB नृपान्यो for नृपोऽन्यो.

431. A श्रे × यापि for श्रेणयोऽपि.

432. AB षटकं for षट्कं. B अमर्षा for अमर्षो.

433. ABC अक्षा for अक्षाः. ABC पा × for पानं. A अर्द्द° for अर्थ°.

दण्डपारुष्यमित्येतन्महाव्यसनसप्तकम् ।
435 देवी राजकुलोत्था चेत्परिवृत्ती तु पूजिता ॥

वावाता तु प्रियतमा स्वाधीनी तु नृपात्मजा ।
पालागली युद्धजिता नृपस्योढाः प्रिया इमाः ॥

अनूढा तु प्रिया राज्ञः कालज्ञा गणिका स्मृता ।
गणिका सा प्रगणिका यानाप्तपरिहारिका ॥

440 अथालगणिकाप्याज्ञागणिका कुलसंभवा ।
शय्यास्रग्भूषणादौ तु नियुक्ता परिचारिका ॥

शत्रुर्दस्युरमित्रोऽरिररातिरहितो द्विषत् ।
द्वेषणः प्रत्यनीको द्विड्जिघांसुर्हिंसनो रिपुः ॥

सैन्यं चक्रं बलं सेना पृतना ध्वजिनी चमूः ।
445 अनीकिनीपताकिन्यौ वाहिनी च वरूथिनी ॥
सैन्यं तु भिन्नकूटं तन्नष्टावान्तरनायकम् ।
शून्यमूलं तदस्थानमन्तःशल्यं सदोषकम् ॥

हस्त्यश्वरथपादातं बलं स्याच्चतुरङ्गकम् ।
कुम्भो मतङ्गजो हस्ती दन्ती कुम्भी करी रदी ॥

---

434. AB °एत्येतत्, C °वित्येतत् for °मित्येतत्.

435. C देवि for देवी. A °कुलोद्दा, BC °कुलोथ्था for °कुलोत्था. ABC परिवृत्ति for परिवृत्ती.

436. A वाकता, BC विनीता for वावाता. ABC स्वाधीनि for स्वाधीनी.

437. AC पालागळि, B पातागळि for पालागली. ABC युद्° for युद्ध°. A नृपस्योडाः, B नृपसोढाः, C नृपस्यूढाः for नृपस्योढाः. ABC प्रजाः for प्रियाः.

438. A अनोढा for अनूढा.

439. AC यानप्ता°, B यानन्ता° for यानाप्त°. A °हारिकाः for °हारिका.

440. ABC °प्यज्ञा for °प्याज्ञा. A °सं × दा, C सं × वा for संभवा.

441. A काय्या° for शय्या°. ABC °स्रद्° for °स्रग्°. AC °भूषणिदा, B °भूषणिधा for °भूषणादौ.

244. AC शत्रु for शत्रुर्. ABC अमित्रारिः for अमित्रोऽरिः. A अपो for अहितो.

443. C द्वेषण for द्वेषणः. ABC प्रत्यनिको for प्रत्यनीको. ABC द्विजघांसु for द्विड् जिघांसुर्. ABC हंसनो for हिंसनो.

444. ABC स्तैन्यं for सैन्यं. AC ध्वजिनि for ध्वजिनी. C चमू for चमूः.

445. ABC वाजिनि for वाहिनी. AC वरूधिनी, B वरूधिनि for वरूथिनी.

446. A नष्टाकांतर° for नष्टावान्तर°.

447. ABC तदुस्थान° for तदस्थान°. A °मनशल्यं, B °तु त शैल्यं, C °मतशल्यं for °मन्तःशल्यं.

448. C हत्थ° for हस्त्य°. AC पिलं for बलं.

449. B कुंभं for कुंभो. AC हस्ति, B हस्त for हस्ती. ABC दंति कुंभि for दन्ती कुम्भी. AC करि दरि, B करी दरी for करी रदी.

स्तम्बेरमो गजो गर्जो द्विरदोऽनेकपो द्विपः । 450
दन्तावलो महाकायो वारणः कुञ्जरोऽसुरः ॥

महामृगः शूर्पकर्णः सामजः सिन्दुरः कपिः ।
मन्दवृन्दः कुली कम्बुः शुण्डालः षष्टिहायनः ॥

वेगदण्डश्च वेदण्डो हस्तनासश्च पेचकी ।
भद्रो मन्द्रो मृग इति गजाः संस्कारजास्तथा ॥ 455

बिम्बकस्तु शिरोमध्यं पाकलौ तस्य पार्श्वयोः ।
विताने तद्बहिःपार्श्वौ कुम्भमध्ये विदुः पुमान् ॥

कर्णमूले वितलिका चूलिका पिप्पलीति च ।
विञ्जूषः कर्णपार्श्वेऽस्मिन्नारक्षौ कुम्भयोरधः ॥

उरःपार्श्वे तु विक्षोभौ दर्दुरौ गलपार्श्वकौ । 460
तल्पलं त्विभमध्याङ्गं स्कन्धदेशेऽप्यमासनम् ॥

कटस्तु करटो गण्डो गात्रं पूर्वोऽङ्घ्रिरस्य तु ।
मू × रोधः प्रतीकाशः क्षयश्च पलपादकः ॥

कूर्मः संदानभागश्च प्रोह उत्सङ्ग इत्यपि ।
विशेषभागो वैशाखी तद्गात्रेषु च पाकलः ॥ 465

---

450. A स्तंभेरमा, C स्तंवेरमो for स्तम्बेरमो. ABC गर्जः for गर्जो.

451. ABC दन्तावळो for दन्तावलो.

452. A महाग्य ×, B महाम्यः, C महोग्य × for महामृगः. C °स्यामजः for स्सामजः. AC तिंदुरः for सिन्दुरः. AC कपि for कपिः.

453. ABC मंदबृंदा for मन्दवृन्दः. AB कुलि for कुली. ABC ष्पष्टि° for °ष्पष्टि°.

454. ABC वेगदंदः for वेगदण्डः.

456. C °मद्यं for °मध्यं. AB पाकला, C पाकळौ for पाकलौ.

458. AB कर्णमूळे for कर्णमूले. ABC वितळिका for वितलिका.

459. AB विंजूष, C विजूष for विञ्जूषः. ABC आरक्षा for आरक्षौ. AB अथः for अधः.

460. A विक्षोभा, B विक्षेभा, C विक्षोभो for विक्षोभौ. AC दर्दुरा, B दुर्दुरा for दर्दुरौ. A गळपार्श्वकाः, BC गळपार्श्वकौ for गलपार्श्वकौ.

461. C त्वभ° for त्विभ°. ABC स्कंद° for स्कन्ध°. C अप्रहासनं for अभ्यमासनं.

462. B गोत्रं for गात्रं. A स्तु for तु.

463. C प्रतकाश for प्रतीकाशः. B क्षंयः for क्षयः.

464. ABC सदान° for सन्दान°. ABC प्राह for प्रोह.

465. ABC °भोगो for °भागो. A वैशास्या, BC वैशास्यात् for वैशाखी. A तद्गात्रे ×, B तद्गातेस्तिषु, C तद्गात्रेस्तु for तद्गात्रेषु. A न, C घ for च. A पाल्काः, BC पाकलं for पाकलः.

पुष्पवंशोऽपदंशः स्यान्निष्कोशः कुक्षिमध्यकम्।
अत्यूहः कुकुदं मेढ्रे करिका चूचुकान्तरम्॥

अथ पुच्छे स्थिताः किल्ली संवालो बालपुष्करम्।
दन्तभागः पुरोभागः पक्षभागस्तु पार्श्वकः॥

470 मुखे पृषन्ति पद्मानि वमथुः करशीकरः।
चूला कक्ष्या वरत्रा स्यादङ्कुशोऽस्त्री शृणिः षणि॥

अश्वस्तुरङ्गस्तुरगो हयः सप्तिस्तुरङ्गमः।
शालिहोत्री व्रती कुण्डी प्रोथी वारुः प्रकीर्णकः॥

कुदुरो णेटकस्ताक्ष्यः क्रमणो ग्रहभोजनः।
475 पालकः पुरुलः पीतो माषाशी सिंहविक्रमः॥

श्रीवृक्षकी प्रक्षिणी चेद्रोमावर्तौ मुखेऽपि च।
अश्वत्थपत्रसदृशपुण्ड्रः श्रीवत्सकी स्मृतः॥

मल्लिकाक्षः सितैर्नेत्रैर्विष्णोरिन्द्रायुधो हयः।
पञ्चभद्रस्तु हृत्पृष्ठमुखपार्श्वेषु पुष्पितः॥

---

466. ABC अपदंश for अपदंशः. ABC स्या for स्यान्.

467. A कुकुदन्, B कुंकुदन्, C कंकुदन् for कुकुदं. A मेढ्रे, C मेध्रे for मेढ्रे. B करिको for करिका. AC दूचुकांतरं for चूचुकान्तरं.

468. AB अधपुछे, C अधःपुछे for अथ पुच्छे. AC स्थितः, B स्तितः for स्थिताः. ABC किल्लि for किल्ली. A पाल × × ×, B पालपष्करं, C पालपुष्करं for बालपुष्करं.

469. ABC दंतभाग for दन्तभागः.

470. B वृषंति for पृषन्ति. ABC वमधुः for वमथुः.

471. AB चूळा, C चूडा for चूला. ABC वरत्ता for वरत्रा. A omits, B (अ)स्ति, C (अ)त्री, for अस्त्री. AB शृणि, C शृणी for शृणिः. C षणी for षणि.

472. AB हय for हयः.

473. ABC शालिहोत्रि for शालिहोत्री. ABC प्रति for व्रती. A कुंडि, B कुंड्डि, C कुंड्द for कुण्डी. AB प्रोधि, C प्रोधी for प्रोथी.

474 A णंटकस्तक्ष्य, B णिटकस्तक्ष्यः, C णिटकस्तेक्ष्यः for णेटकस्ताक्ष्यः. B क्रदणो for क्रमणो. B °भोजिनः for °भोजनः.

475. ABC पुरुळः, for पुरुलः. C स्पीतो for पीतो. ABC माषाशि for माषाशी.

476. ABC श्रीवृक्षको for श्रीवृक्षकी. AC प्रक्षिणि for प्रक्षिणी. A द्वेद्रोमावर्त्, B द्वेद्रामावर्तौ, C द्वेद्रोमावर्तौ for चेद्रोमावर्तौ.

477. AC अश्वद्ध° for अश्वत्थ°. AB °पुंड्र, C पुत्र for पुण्ड्रः. B श्रीवत्स ×, C श्रीवत्सकः for श्रीवत्सकी.

478. A णेत्रेर्, B णेत्रिर्, C णेत्रैर् for नेत्रैर्. ABC भयः for हयः.

479. A °पृष्ठ°, B °पुष्प° for °पृष्ठ°.

निहीनास्त्वब्जकारट्टशम्बला दोषिणः परे । 480
तत्र शृङ्गी शृङ्गपदे मांसबुद्बुदवान्हयः ॥

अश्वानां तु गतिर्धारा विभिन्ना सा च पञ्चधा ।
आस्कन्दितं धौरितकं रेचितं वल्गितं प्लुतम् ॥

इत्येत्येषां तु पञ्चानां नामैकं बहुभेदकम् ।
गत्यर्थास्तद्वदर्था हि सर्वे ते वाच्यलिङ्गकाः ॥ 485

स तु वल्लभः पालेयो राजेष्टः परिवर्धकः ।
अमृताद्बाष्पतो वह्नेर्देवेभ्यः क्रोधतः फलात् ॥

साम्ना लक्ष्म्या हयोत्पत्तिः सप्तधेति प्रकीर्तिता ।
वाहनं यानं संयुग्यं वाह्यं धोरणमित्यपि ॥

अस्मिंश्चक्रयुते गन्धः शताङ्गः स्यन्दनो रथः । 490
वहित्रं वाहनं चास्मिंश्चतुरस्रे सकूबरे ॥

दीर्घद्विपक्षवहनमनः क्ली शकटोऽस्त्रियाम् ।
प्रवाहिर्ना वृत्तमध्ये पक्षकूबरवर्जिते ॥

देवतार्थो देवरथो युद्धार्थः साम्परायिकः ।
क्रीडार्थः स्यात्पुष्यरथः कृतः कर्णिरथो मृदा ॥ 495

---

480. A निहनाः, B निहिनाः for निहीनाः. BC अज्जिकारट्ट° for अब्जकारट्ट°. AB दोषिण प्यरे for दोषिणः परे.
481. ABC शृङ्गि for शृङ्गी. A शृ × °, B शृंगि° for शृङ्ग°. A बन्दुधवान् for बुद्बुदवान्.
482. ABC गतिं for गतिर्. AC पंचया for पञ्चधा.
483. ABC प्लुनं for प्लुतं.
484. B नैकर्का for नामैकं.
485. AB गत्यर्थांस् for गत्यर्थास्. C तद्वतद्व° for तद्व°.
486. ABC वल्लभ for वल्लभः. A राजेष्ठः for राजेष्टः.
487. ABC देवेभ्य for देवेभ्यः. AC क्रोधतो, B क्रोधते for क्रोधतः.
488. ABC लक्ष्मा for लक्ष्म्या. ABC हयोत्पत्ति for हयोत्पत्तिः. A प्रकीर्तिताः, C प्रकीर्तितं for प्रकीर्तिता,
489. ABC यान for यानं. ABC योरणं for धोरणं.
490. B गन्ध for गन्धः. ABC शतांग for शताङ्गः.
491. ABC वहिनं for वाहनं. B चास्मो for चास्मिन्. ABC चतुरश्रे for चतुरस्रे.
492. ABC के for क्ली. A (before corr.) त्रियानि for ऽस्त्रियां.
493. A प्रवाहिर्ना, BC प्रदाहिर्ना for प्रवाहिर्ना A वृत्तमध्ये, BC वृर्त्तमध्ये for वृत्तमध्ये.
494. A देवलार्थो for देवतार्थो. A देवरथा for देवरथो. ABC युद्दार्थास् for युद्धार्थः. A सांप्रदायकः, B सांप्रदायिकः, C स्यांप्रदायकः for साम्परायिकः.
495. ABC क्रीडार्थ for क्रीडार्थः. A स्यन्, B × त्, C स्यत् for स्यात्. ABC पुण्यरथः for पुष्परथः. AB मृथा, C मृधा for मृदा.

युगो द्वितीयः प्रासङ्गः पताका तु ध्वजोऽस्त्रियाम्।
सेवका युधि योद्धृणां भटा योधाश्च योधकाः ॥

पदातिपत्तिपादाताः पदातिकपदाजयः।
पादिकः पदकः पत्तो राथिको रथिको रथी ॥

500 सेनाधिपस्तु सेनानी साहस्रास्तु सहस्रिणः।
धन्वी धनुष्मान्धानुष्कः पुरोगमपुरःसरौ ॥

शूरो वीरश्च विक्रान्तो भटश्चारभटोऽपि च।
अशूरो हतकः क्लीबो जिष्णौ तु जयजित्वरौ ॥

शिक्षितः कृतहस्ते तु सांयुगीनो रणेऽपि च।
505 जवने जवनिमा स्याज्जङ्घालोऽतिजवेति च ॥

धीरो मन्दगतिः कुट्टी स्यादुरस्वानुरस्तिकः।
त्वक्त्रं तु दंसनं वर्म तनुत्रं कवचोऽस्त्रियाम् ॥

हिरिका स्यादयोवर्म जङ्घात्राणं तु मत्कुणम्।
पट्टस्तु लिपिसंनाहो बाहुलं बाहुरक्षकृत् ॥

---

496. AC द्वितियः for द्वितीयः. ABC पातका for पताका.

497. B सेनका for सेवका. A योद्राणा, BC योद्राणि for योद्धृणां. ABC भट for भटा. B योधकां for योधकाः.

498. A पराजयः, B पथाजयः, C पदोजयः for पदाजयः.

499. A पत्तिः; B पत्तः for पत्तो. ABC राधिको for राथिको. ABC रथि for रथी.

500. ABC शेनाधिपः for सेनाधिपः. ABC शेनानि for सेनानी.

501. ABC धन्वि for धन्वी. A धनुष्टां, B धनुष्टां, C धनिष्कां for धनुष्मान्. A °पुरस्सराः, BC पुरस्सरौ for पुरःसरौ.

503. A adds इति after अशूरो. ABC हतिक for हतकः. AB जिष्णो for जिष्णौ. ABC °जित्वकौ for °जित्वरौ.

504. C कृ × हस्ते for कृतहस्ते. A रणेपणः, C रणेपणा for रणेऽपि च.

505. AB जीवने for जवने. A × वतिमा, B जीवतिमा, C जुवतिमा for जवनिमा. ABC स्या for स्याज्. A अनि° for अति°.

506. ABC कुट्टि for कुट्टी. AB उरःस्वा ×, C उदस्याद् for उरस्वान्. A × र शीलकः, B × × नीलकः, C उरस्तिक for उरस्तिकः.

507. ABC वक्रं for त्वक्त्रं. C दंसकं for दंसनं. A दनुत्रं for तनुत्रं.

508. C स्यांत् for स्यात्.

509. A लिकसन्नाहा for लिपिसंनाहो. A °रञ्ज° for °रक्ष°.

मर्दनी पादरक्षा स्यादङ्गुलत्रे कपिः पुमान् ॥ 510
शीर्षत्राणे तु शीर्षण्यमधिकाङ्गं तु कङ्कटे ।
शस्त्रे स्यान्न क्लिको हेतीर्ऋष्टिः खड्गे प्रचारकः ॥
चन्द्रहासोऽर्धचन्द्राग्रेऽप्युली तु करवालिका ।
हरकस्तरवारिः स्त्री पुलकास्त्वणुराजयः ॥
अथासिपुत्रच्छुरिका सातिदीर्घासिधेनुका । 515
कार्मुकं धन्व कोदण्डं धर्ममस्त्रं शरासनम् ॥
कार्मुकं तु चतुर्हस्तं कोदण्डं त्र्यङ्गुलं विना ।
कवटो लघुकाष्ठा स्यात्सयष्टिर्यष्टिवारणः ॥
लोहाविहारं उद्योगे राज्ञां नीराजनाविधिः ।
यत्सेनयाभिनिर्याणं पत्यास्तदभिषेणनम् ॥ 520
विरतं तु भटोद्योगोऽभ्याक्रमो यानमभ्यरीन् ।
मृध आस्कन्दनं युद्धं समिदायोधनं रणम् ॥
स्वक्षेत्रे सुकृतिकाङ्क्षी वीराङ्को वीरदर्शनः ।

---

510. AB मदनि, C वदनि for मर्दनी. AC कपि for कपिः. A reads in the next line.

511. ABC शोर्ष्यण्यं° for शीर्षण्य°. A puts daṇḍa after शीर्षण्य. C °मेधिकांगं for °माधिकाङ्गं. A कंकदे for कङ्कटे.

512. A शस्त्रै, C शास्त्र for शस्त्रे. BC omit स्यान्न क्लिको हेतिर्. A हेति for हेतिर्. A puts daṇḍa after हेतिर्. A मुष्टि, B बुष्टिः, C बुष्टि for ऋष्टिः. C प्रवाचकः for प्रचारकः.

513. B चन्द्रहासा for चन्द्रहासो. AB अर्थ° for अर्ध°. A स्युळि, B प्युळी, C स्युळी for प्युली. ABC करवाळिका for करवालिका.

514. ABC तरवारि for तरवारिः. ABC स्त्रि for स्त्री. AB पुळाक°, C पुलाक° for पुलाका°. A °स्वणुमाजयः, BC स्वणुराजयः for स्त्वणुराजयः.

515. BC अध for अथ. ABC आशिपुत्रश्छ for आसिपुत्रच्छ. ABC चुरिका for छुरिका. B सातु° for साति°. ABC अशि° for असि°.

516. ABC कोदंड for कोदण्डं.

517. AB चतुहस्तं for चतुर्हस्तं. ABC कोदडं for कोदण्डं. BC त्र्यंगुळं for त्र्यङ्गुलं.

518. ABC कपटो for कवटो. BC °काष्टा for °काष्ठा. ABC सयष्टि for सयष्टिर्. ABC र्यष्ठि° for यष्टि°.

521. C वीरतं for विरतं. ABC अभ्यक्रमो for अभ्याक्रमो. ABC येनं for यानं. ABC अभ्यरिन् for अभ्यरीन्.

522. A मृधा, B मृद for मृध. ABC आस्कंधनं for आस्कन्दनं. BC समिधू for समित्.

523. ABC स्वक्षेत्रि for स्वक्षेत्रे. A (before corr.) सकृतिकाटि (?), A (after corr.) सकृतिराक्षि, B सुकृतिराटि, C सुकृतीराटि for सुकृतिकाङ्क्षी. A (before corr.) विरांण, A (after corr.) B विरांको, for वीराङ्को. A विरदशनः, B विरदर्शनः for वीरदर्शनः.

वीराणां यद्रणे नृत्तं तस्मिन्वीरजयन्तिका ॥
525 नाशस्त्वपक्रमोऽपायो विप्रयाणं पलायनम् ।

पिञ्जस्तु घात उन्माथो विशरः प्रमथो वधः ॥
उद्वासनं प्रशसनं क्षणनं परिवर्जनम् ।

रुण्डोऽशिराः कबन्धोऽस्त्री कुणपोऽरिशवोऽस्त्रियाम् ।
शवयानं कटः कोटिश्रिता चित्या चिति स्त्रियाम् ।

530 शिरो रूढं व्रणस्थाने व्रणशान्तिस्तु रोपणम् ॥
आस्फोटो रणसंनाहस्तुमुलं रणसङ्कुलम् ।

आर्या भूमिस्पृशो वैश्या ऊरव्या ऊरुजा विशः ॥
आजीवो जीवका वृत्तिर्वार्ता वर्तनजीवने ।

व्रीहिस्तु रेणुको बीजो धान्यं सस्यं[तु] रीरिका ॥
535 व्रीहयस्तम्बकरयः शालेयाः श्वेततण्डुलाः ।

सुगन्धिको महाशालिः षष्ठिकः सूक्ष्मतण्डुलः ॥
कलावकास्तु कलमाः प्रवराः शालषष्ठिकाः ।

माषस्तु मलदो मांसं घरी बीजवरो बली ॥
मुद्गस्तु प्रथनो लोह्यो बलाङ्गो हरितो हरिः ।

---

524. A विराणां for वीराणां. A वृतं, BC नृतं for नृत्तं. C °जयंतका for °जयन्तिका.

525. ABC अपत्रमो for अपक्रमो. ABC विप्रमाणं for विप्रयाणं.

526. ABC विंजः for पिञ्जः. A ङन्मादो, BC उन्माधो for उन्माथो. A प्रमदा, B प्रवजो, C प्रवयो for प्रमथो.

528. ABC क्रुंडो for रुण्डो. AB अस्त्रि, C असि for अस्त्री. A कुणपू for कुणपो. A अरि × ×, BC अरिश्शवो for अरिशवो.

529. AC कन्ः, B क × for कटः. A छिन्या for चित्या. ABC चिति for चितिः.

530. ABC °षु for °स्तु.

531. ABC आस्फोट for आस्फोटो, ABC व्रण° for रण°.

533. A वत्ति for वृत्तिर्. A विर्तन° for वर्तन°.

534. A प्रिहापु, B प्रहीषु, C प्रहोषु for व्रीहिस्तु. B adds रेणु before रेणुको. AB वीजा for वीजो. ABC रिरिकाः for रीरिका.

535 AB °करणः for °करयः. B श्श्वेत° for श्वेत°.

536. A gives this line after 538. AC षष्ठिको, B षष्ठिगो for षष्ठिकस्. AB सूक्ष्मतंडुलाः, B सूक्ष्मतंडुलाः for सूक्ष्मतण्डुलः.

537. A कलभाः for कलमाः.

538. AC °परो, B °सरो for °वरो. BC बलि for बली.

539. ABC मद्गः for मुद्गः. A प्रथमो, B प्रदको, C प्रधनो for प्रथनो. B लीह्यो for लोह्यो.

पीतेऽस्मिन्वसुखण्डीरप्रवालजयशारदाः ॥ 540
वनमुद्गे तु कुट्टः स्यान्निगूढकुलिकाकुलाः ।
खण्डी च राजमुद्गे तु मरुष्टकमयष्टकौ ॥
जर्तिलोऽरण्यजतिलो जालकस्तूलकस्तिलः ।
तिलपुष्पं वज्रपुष्पं मसूरस्तु मसूरकः ॥
अलसान्द्रे राजमाषो निष्पावः श्वेतशिम्बिका । 545
आढकी तुवरी वल्गा सौराष्ट्री करवीरिका ॥
छत्रा कुस्तुम्बुरी धान्या धान्यकं च धनीयिका ।
गोधूमस्तु म्लेच्छभोज्यः सुमनाः सुमनो गुरुः ॥
शतपर्वा बहवकः कोद्रवे कोरदूषकः ।
ऋद्धमावसितं धान्यं बहुलीकृतं संस्कृतम् ॥ 550
खलपूः स्याद्बहुकरश्छादितेयश्छदिस्तृणम् ।
क्रयकः क्रयिकः क्रेता विपूर्वाः क्रेयवस्तुके ॥
क्रेये प्रसारितं क्रय्यं विक्रेयं पणितव्यकम् ।
परिवर्तो विनिमयो वैमेयो विमयोऽपि च ॥
सत्यंकारः पुनः सत्याकृतिः सत्यापनं च तत् । 555

---

540. B सिते for पीते. A °खंडिरः°, B °खंडीरः°, C °खंडीकः° for °खण्डीर°. ABC °प्रवाळ° for °प्रवाल°. C °शातधाः for °शारदाः.

541. ABC कुट्ट for कुट्टः. B °निगूढः° for °निगूढ°. B °कुरिका°, C °कुलिकाः° for °कुलिका°.

542. A खंडि for खण्डी. A मरुष्ठक°, B मरुष्यक°, C मरुष्त्रक° for मरुष्टक°. A °मयष्ठक, B °मयष्यकौ for °मयष्टकौ.

543. ABC जातिजारिण्य° for जर्तिलोऽरण्य°. ABC तूळकास् for तूलकस्. A तिळ for तिलः.

545. A निष्ठावो, BC निष्पावो for निष्पावः.

546. A अथकी, B अथकं for आढकी. A तुवरि for तुवरी. A सौराष्ट्रि, C सौराष्ट्रि for सौराष्ट्री.

547. B चत्रा for छत्रा. A कुसुंबुरी, B कुसुंबुरि, C कुसुंभरी for कुस्तुम्बुरी. AC धान्यंकं for धान्यकं. AC धनिधिका, B धनीधिका for धनीयिका.

548. A म्लेछभ्रोज्यः, BC म्लेछभोज्यः for म्लेच्छभोज्यः. ABC समनः for सुमनाः.

549. A बहदका, BC बहवको, for बहवकः. AB कोंदु × × × for कोरदूषकः.

550. A ऋध्यमं, C ऋध्यमां for ऋद्धं. C आवसीतं for आवसितं. ABC बहुलिकृत for बहुलीकृतं. A मत्कृतं, B मत्सतं, C मत्यतं for संस्कृतं.

551. ABC खलपू for खलपूः. ABC °करच् for °करश्. AC छादितेयच् for छादितेयश्. AC चार्दः, B चदिः for छदिः.

552. A कयकः for क्रयकः. ABC क्रयिको for क्रयिकः. ABC विपूर्वा for विपूर्वाः

553. C क्रेयं for क्रेये. AC प्रहरितं for प्रसारितं. BC क्रय्ये for क्रय्यं. C विक्रयं for विक्रेयं. B फणितव्यकं for पणितव्यकं.

554. ABC वैमैयो for वैमेयो.

555. ABC पुन for पुनः. A सत्योकृति, BC सत्याकृति for सत्याकृतिः.

पण्याजीवः सार्थवहो नैगमो वणिजो वणिक् ॥
वैदेहिकः प्रापणिकः क्रयविक्रयिकोऽपि च ।

कोशमस्त्री हिरण्यं च हेमरूप्यं कृताकृतम् ॥
ओषध्यो जातिमात्रे स्युरजातौ सर्वमौषधम् ।

560 स्त्री शुण्ठिरूषणं विश्वभेषजं सिंहलं कटुः ॥
पिप्पली मागधी शौण्डी ग्रन्थिनी तीक्ष्णतण्डुला ।

कपिवल्ल्यां कोलवल्ली गण्डिनी हस्तिपिप्पली ॥
मरीचं च शिरावृत्ता भूषणं धर्मपत्तनम् ।

लोभाख्यं श्यामवल्ली च त्र्यूषणं कटुकत्रयम् ॥
565 क्षारो गुडोऽस्य विकृतौ मत्स्या स्यात्खण्ड[शर्करा] ।

फणितं क्षुद्रखण्डं च चत्कुलीखण्डमस्त्रियाम् ॥
मधूकं तु मधुरस्त्री मधुकं तत्पुरातनम् ।

भ्रामरं तु भ्रामरीकं क्षौद्रं सारसमाक्षिके ॥
मदनं तु मधूच्छिष्टं मेणवं तु विलाकरम् ।

---

556 AC पण्याजीवनः for पण्याजीवः. AC साथवहो, B साथवही for सार्थवहो. ABC विणिजो for वणिजो. A विाणक् for वणिक्.

557. B वैदेहकः for वैदेहिकः. AB प्रापणिक, C प्रापणीक for प्रापणिकः. A क्रयविक्रियतो, BC क्रयविक्रयतो for क्रयविक्रयिको.

558. AB अस्त्रि for अस्त्री.

559. C स्यःर् for स्युर्.

560. AB त्रि for स्त्री. A शुंटि°. B सुंठि°, C शुंडी° for शुण्ठि°. A सिहळं, BC सि × ळं for सिंहलं.

561. AB पिप्पलि for पिप्पली. A मागनि, B मागधि for मागधी. A (before corr.) डि, A (after corr.) B टि, C शादि for शौण्डी. ABC ग्रंथिनि for ग्रन्थिनी. A तिक्ष्ण° for तीक्ष्ण°.

562. ABC कपिवल्यां for कपिवल्ल्यां. ABC कोलवल्लि for कोलवल्ली. AB गण्डिनि for गण्डिनी. ABC हस्तिपिप्पलि for हस्तिपिप्पली.

563. A × षणं, B मूषणं, C घूषणं for भूषणं.

564. A श्यामवल्लि for श्यामवल्ली. ABC त्यूषणं for त्र्यूषणं.

565. AC थ्वारो for क्षारो. A गडोस्य, C गूढोस्य for गुडोऽस्य. ABC मन्स्या for मत्स्या. C स्या × for स्यात्. AB खण्ड × × × C omits for खण्डशर्करा.

566. A (before corr.) चतुलिखंदं, A (after corr.) चतुलिखंडं, C चतुलि × डं for चत्कुलीखण्डं.

567. A अस्थि, BC अस्त्रि for अस्त्री. C मदुकं for मधुकं. AB पुवातनं for पुरातनं.

568 B भ्रामरिक for भ्रामरीकं. A क्षाद्र, BC क्षौद्र for क्षौद्रं.

569. ABC दमनं for मदनं. A मधूछिष्टं, B मधूचिष्टं, C मधूछिष्टं for मधूच्छिष्टं. ABC विळाकरं for विलाकरं.

स्नेहो तिलानां तैलं स्यादन्येषां नामपूर्वकम् ॥ 570
घृतमाज्यं हविः सर्पिः कौम्भं त्वाज्यं दशाब्दकम् ।

हैयंगवीनं तक्रेजं नवनीतं घृताकरम् ॥
दधि विप्रप्रियं हृद्यं श्रीघनं क्षीरजं शरः ।

रक्षितं तूद्धृतं स्नेहान्मथिताच्च प्रमाथितम् ॥
पयो दुग्धं च पीतं च स्तन्यं पुंसवनं रसः । 575

गव्यं श्रेष्ठं मधु क्षीरं योग्यं सोमरसोद्भवम् ॥
तदेव मधु यत्सद्योद्धृतं गोदोहजं घृतम् ।

बोलं तराग्रं मोरट्टं गोरसं तक्रमित्यपि ॥
शूद्रो जघन्यजोऽप्यन्त्यवर्णः संकरसंभवः ।

परिस्कन्दः परैर्जातः परैधितनियोज्यकौ ॥ 580
भरण्यं भरणं भर्म वैतनं निष्क्रयो भृतिः ।

कर्मण्या तु विधा भृत्या भारवाहस्तु भारिकः ॥
वार्ताहरो वैवधिको हारयष्टिर्विभङ्गिका ।

शिक्यं विलम्बि काचश्च पाथेयं शम्बलोऽस्त्रियाम् ॥
कारवः शिल्पिनः सर्वे कुलिकास्ते कुलोत्तमाः । 585

---

571. AC आज्य for आज्यं. A कामं ?, B × भं, C कामं for कौम्भं. A दशाष्ठकं, B दशाब्जकं, C दशाट्टकं for दशाब्दकं.
572. AB ह्य्यंगविनं, C ह्य्यंगवीनं for हैयङ्गवीनं.
574. ABC रक्षितां for रक्षितं.
575. AB पया for पयो. AB स्तस्य, C स्त्यन्य for स्तन्यं. ABC सुन्नवनं for पुंसवनं.
576. ABC गव्य for गव्यं. C श्रेष्टं for श्रेष्ठं.
577. BC तं × × for तदेव. C × धु for मधु.
578. A × ळं, BC बोळं for बोलं. A मेरंडं, B मोरडं, C मारट्टं for मोरट्टं.
579. A अप्यंसवर्णः, B अप्यंत्यवर्ण for अप्यन्त्यवर्णः.
580. A परिस्कंधः for परिस्कन्दः. ABC परै for परैर् . ABC परैधितनियोज्य च for परैधितनियोज्यकौ.
581. AB adds चरण्यं, C भरण्यं before भरण्यं. ABC वैतन for वैतनं. ABC निष्कयो for निष्क्रयो.
583. A वातामारो. BC वार्ता × रो for वार्ताहरो. A वैवधिकं for वैवधिको. ABC हरयष्टिर् for हारयष्टिर् .
584. A शिक्युं, C शिक्यु for शिक्यं. A भिल्लंबि, B विल्लंबि for विलम्बि. A काशश्च, B काचश्री, C काचश्रि for काचश्च. AC अस्त्रिया for अस्त्रियां.
585. ABC कौरवः for कारवः.

सौचिकस्तुन्नवायः स्यात्सूचिः सूचा च सीवनी ॥
सूचिसूत्रं पिप्पलकमोतं प्रोतमुभे त्रिषु ।
सीवनं सेवनं सूती रङ्गाजीवस्तु चित्रकृत् ॥
लिखितं चित्तमालेख्यं पुस्तं लेख्यादिकर्मणि ।
590 धातुलेप्यमयी नारी सा स्यादञ्जलिकारिका ॥
पाञ्चालिकादि वस्त्रादिपुत्रिका शालभञ्ज्यपि ।
आर्या वृद्धा तु सा देवी या स्याद्रोमयपुत्रिका ॥
पलगण्डो लेपकारः कल्पाणिः समलेखनी ।
सुधा विलेपा घटिका वालुका घटिकारसः ॥
595 संवाहकोऽङ्गमर्दः स्यादथ देहस्य रक्षके ।
आरक्षकः कङ्कटी च शस्त्रमार्जोऽसिधावकः ॥
मणिकारो वैघटिकः शौल्बिकस्ताम्रकुट्टकः ।
नाडिंधमः स्वर्णकारः कलादो दौष्टिकः समः ॥
कर्मकः स्यादयस्कारो वोकारो लोहकारकः ।
600 शाङ्खिकः स्यात्काम्बिविको भस्त्रा चर्मप्रसेविकः ।
धृतिः श्रुतिश्चोपध्मान्तः प्रसेवो × दनायुधः ।

---

586. A (before corr.) साचिकः, A (after corr.) नाचिकः, C सूचिकः for सौचिकः. A तुनवायः, BC तुसवायः for तुन्नवायः. A × वनी, B सेवनी for सीवनी.
587. ABC °सूत्र for °सूत्रं. AC °मोत, B °योत for °मोतं.
588. ABC सिवनं for सीवनं. ABC सवनं for सेवनं. AB सूति for सूती.
589. ABC पूसं for पुस्तं.
590. AB। × री, C सारि for नारी. B अंजिलिकालिका. for अञ्जलिकारिका.
591. AC सांलभुज्यपि, B सा × भंज्यपि for सालभञ्ज्यपि.
592. ABC वृद्दा for वृद्धा. BC देवि for देवी. ABC साद् for स्याद्.
593. ABC कष्पाणः for कल्पाणिः. B °लेखनि for °लेखनी.
594. A × जंपा, B × लोपा, C विलोपा for विलेपा. AB वालुक for वालुका.
595. A अगमर्थ, BC अगमर्द for अङ्गमर्दः. ABC अध for अथ.
596. ABC शस्त्रमार्ज्यो for शस्त्रमार्जो. ABC अशि° for असि°.
597. B वैघटिकाः for वैघटिकः. A शाल्मिकः, B शाल्विकः, C शाल्विकः, for शौल्बिकः.
598. AC नातिंधमः for नाडिंधमः. A कलादू, C कलाधो for कलादो.
599. ABC कर्मक for कर्मकः. A अथ° for अय°.
600. B कांविनिरो, C कांविलिको for काम्बिविको. A भस्ता for भस्त्रा. ABC प्रसेसेविका for प्रसेविका.
601. ABC धृति for धृतिः. AC वोपध्मांत, B वोपद्मांत for चोपध्मान्तः. A प्रसेव्यो for प्रसेवो. A × तनायुधि, C × डनायुधः for × दनायुधः

संदंशः स्यात्कन्दमुखः काणा मूषा बुका स्त्रियाम् ॥
विध्यते येन मण्यादिराविधोऽसौ निधोऽपि च ।

आस्फोटनी वेधनिका भ्रमा कुण्डलयन्त्रकम् ॥
चण्डिलः क्षुरमर्दी स्यान्नापितोऽन्तवसाय्यपि । 605

क्षुरोऽस्य वपनं शस्त्रं कर्तिका कर्तनीत्यपि ॥
शल्यस्कन्दिनी धार्या त्वक्ष्णाक्षूर्नखकृन्तनम् ।

कुम्भकारः कुलालः स्याच्चक्री भार्गव इत्यपि ॥
आपाकः पुटपाणः स्यात्पचनं पाकमण्डलम् ।

धूसरश्चाक्रिकस्तैली पिण्याकस्तिलकस्तिली ॥ 610
आभीरस्तु महाशूद्रो गोपा गोसंख्यगोदुहौ ।

गोपालो वल्लवश्चाथ वत्सीयस्त्रिषु तत्स्थिते ॥
जापालः स्यादजाजीवो लम्बनस्तु क्षपालकः ।

अथ स्याद्दाण्डिको दण्डः काणोऽपि लकुटोलकुः ॥
सन्दानं दामनी दामा रज्जुः स्याद्वलिनीति च । 615

---

602. ABC संदंश for संदंशः. B °द्वंद° for °स्कन्द°. BC काणी for काणा. AC मरीषा for मूषा. B खुका for बुका.

603. A येस, B यन for येन. AB माण्यादिर्, B माण्यादिर् for मण्यादिर्. A निलो, B निबो for निधो.

604. ABC लास्फोटनी for आस्फोटनी.

605. A B क्षुरमर्दि, C क्षुरःमर्दि for क्षुरमर्दी. A नापितूंतवसार्यपि, B नापितोंतनहार्यपि, C नापितोतवसार्यपि for नापितोऽन्तवसाय्यपि.

606. B वसनं for वपनं. B श ×, C शष्त्रं for शस्त्रं. A कर्तनिक्यपि, B कर्तनित्यपि, C कर्तनिकृपि for कर्तनीत्यपि.

607. A × ल्यष्करिणि, B शल्यष्कंदिणि, C शल्यष्करिणि for शल्यस्कन्दिनी. ABC धाया for धार्या. C त्वक्ष्णौक्षूर् for त्वक्ष्णाक्षूर्. AB नरवकृंतना, C णरवकृंतना for नरवकृन्तनम्.

608. ABC कुलाल for कुलालः. AB चक्रि, B चक्र for चक्री.

609. ABC पुटपाण for पुटपाणः. AB °मंदलं for °मण्डलं.

610. ABC तेलि for तैली. A तिळी, BC तिलि for तिली.

611. B °गोलकौ, C °गोमकौ for °गोदुहौ.

612. AC वत्सियं, B वत्सीयं for वत्सीयः. AC त्रीषु for त्रिषु. AC तस्थिते, B तस्तिते for तत्स्थिते.

613. ABC जापाल for जापालः.

614. C कोणो for काणो.

615. AC संदानसं, B संदा × सं for सन्दानं. AC दामनि for दामनी. ABC दारमा for दामा. A (before corr.) सास्वलिनिति, AB (after corr.) सास्वलिनीति, C सास्वलिनीति for स्याद्वलिनीति.

गुणो वराटो रज्जुः स्त्री नना शुल्बा वटी त्रयम् ॥
ग्रन्थिर्बन्धो व्रजो गोष्ठं गोष्ठीनं तु पुराव्रजः ।
मन्थानं मन्थनं मन्था मन्थ्या मन्थनिकापि च ॥
वैशाखोऽप्यस्य दण्डे तु वैशाखकविशाखकौ ।
620 कुठारो मदविष्कम्भो मन्थपात्रं तु गर्गरी ॥
कलशः कलशी चापि पारिकुम्भी च कुम्भिका ।
घोष आभीरपल्ली स्यात्पक्कणोऽरुयन्तजातयः ॥
मालाकारो माल्यजीवी मालिकः प्रतिहारिकः ।
जायाजीवस्तु शैलषः शैलाली भरतो नटः ॥
625 यो यष्टिरज्जुखड्गेषु प्रनृत्यति स पूरकः ।
करांस्तु तालं कृत्वा ये नृत्तं गानं च कुर्वते ॥
ते तालवचनाः प्रोक्ता इति शास्त्रविशारदैः ।

इति नाममालिकायामहिराजेनैव संगृहीतायां भूम्यादिनामधेय-
प्रकरणमिदमखिलसुकविमतम् । भोजनिघण्टुश्च समाप्तः ।

---

616. ABC रज्जु त्रि for रज्जुः स्त्री. ABC नाना for नना. ABC गुल्मा वती त्रया for शुल्बा वटी त्रयम्.

617. ABC गंधिजंधो for ग्रन्थिर्बन्धो. ABC गोष्ठिनं for गोष्ठीनं. A पुराव्रजः for पुराव्रजः.

618. AC मध्यमं, B मंद्यमं for मन्थनं. AC मंथनका, B मंधनका for मन्थनिका.

619. A °लिशाखका, B °लिशाखकौ, C °लिशंखका for °विशाखकौ.

620. A कुटारो, B कूठारो for कुठारो. AC मंदपात्रं, B मंधपात्रं for मन्थपात्रं.

621. ABC कलशि for कलशी. ABC चापिः for चापि. AB पार्पकुंभी for पारिकुम्भी.

622. AC आभिरुवल्लि, B आभिरुपल्ली for आभीरपल्ली. AB पर्णकौ, C पृक्कणो for पक्कणो.

623. ABC मल्यजीवि for माल्यजीवी. ABC मलिक for मालिकः. ABC; प्रतिहारिहरिकः for प्रतिहारिकः.

624. AB शैलूषि, B शैलूषो for शैलूषः. ABC शैलालि for शैलाली.

625. ABC वष्टि° for यष्टि°. ABC प्रणव्यति for प्रनृत्यति.

626. ABC ताळं for तालं.

627. ABC तेळवचना for ते तालवचनाः. AB प्रो × for प्रोक्ता. B सुकविनुतं for सुकविमतं.

CRITICAL NOTES

The Abbreviations of the Lexicons consulted are given below :

A	Amarakośa of Amarasiṁha.
B	Bālaprabodhikā (Ms belonging to Tanjore Library)
H	Abhidhānacintāmaṇi of Hemacandra.
HL	Abhidhānaratnamālā of Halāyudha.
HR	Hārāvali of Puruṣottamadeva.
KD	Kalpadrukośa of Keśava.
KK	Kośakalpataru of Viśvanātha.
M	Maheśvara's Commentary on Amarakośa.
M. W.	Sanskrit English Dictionary of Monier Williams.
PM	Paryāyamañjari of Mādhava.
PR	Paryāyaratnamālā of Hariṣeṇa.
S	Śivakośa of Śivadatta.
SR	Śabdaratnākara of Sādhusundaragaṇi.
SS	Śabdaratnasamanvaya of Śahājī.
T	Trikāṇḍaśeṣa of Puruṣottama.
V	Vaijayantī of Yādavaprakāśa.
VP	Viśvaprakāśa of Maheśvara.

5. धाराधरपथस्थितम्—A reads °पथास्थितम् ; in that case we have to split up the compound as °पथ + आस्थितम्. B reads °पदस्थितम् which is equally a good reading.

11. भोगी यागी महायशाः—We read यागी with AB. Compare the epithet शतक्रतु applied to इन्द्र.

16. पत्नी त्वस्य च पौलोमी—AC drop the first three letters and the last letter. B tries to restore the text as मन्यते स्य जपालोमी. This suggests the text restored by us.

— देवेन्द्री दिविजेश्वरा—AC read द्वेवेरी, B reads देवेरी. Both these readings indicate to the reading which is probably देवेन्द्री. इन्द्र is called देवेन्द्र and so देवेन्द्री as applied to इन्द्रपत्नी appears to be correct. For the form इन्द्री cf KK 220. इन्द्री वृषाकपायी ई श्रायं श्रीदैवते त्रिषु ।

18. उच्चैःश्रवसि दिव्याश्वो— ABC read उच्चैश्रवसि which involves phonetic change by dropping of visarga.

— नीलवालः स हंसकः—We read with B. For नीलवालः cf नीलक recorded by M. W. which means a horse. KD reads निलः as a variant reading

for बिलः which is one of the names of Indra's horse. For हंसकः cf हंस as one of the names of a horse given in निघण्टु commented upon by यास्क.

22. तन्मूले रुचिरं स्मृतम्—All Mss. read रुचिर which apparently involves phonetic change by dropping of a nasal.

26. दिव्यकेलिसरश्चन्द्री—C reads विद्यकेळीसरः which involves transposition of द and व. केलि means earth and so दिव्यकेलिसरः means a heavenly river. ABC read चन्द्रि for चन्द्री. Is it an instance of phonetic change involving the dropping of a visarga ?

30. सुमेरुस्तु सुधीरः स्यात्—All Mss. read सुमेका तु which is apparently a mistake. It is a description of Meru mountain which is confirmed by the description given in the following two lines.

32. तत्पादः स्यात्—ABC read तत्पाद which is again an instance of phonetic change. The instances of phonetic change abound in all Mss. utilized for the present edition.

34b. अद्रिजक्षुद्रमुद्रकाः—यमुनाभ्राता A, कालिन्दीसोदर KD, कालिन्दीसहज KK, are the names of यम recorded in lexicons, so यम can be called अद्रिज as यमुना is अद्रिजा.

36. तस्य प्रिया तु धूमोर्णा सुकर्णेति च कथ्यते—We read धूमोर्णा with A & with other lexicons, cf अस्य प्रिया तु धूमोर्णा KD 385·51, धूमोर्णारमणो and धूमोर्णा स्त्री संयमनी KK 490 & 495, अस्य कान्ता धूमोर्णा T, धूमोर्णापतिरुद्दिष्टो यमो माहिषवाहनः HR. We read also सुकर्णा with A.

48. तत्सैन्यं जालयादः स्यात्—ABC read जालपादं. We accept जालयाद. cf प्रचेता वरुणः पाशी यादसांपतिरप्पतिः A 13·64. यादःपतिर्वारिपतिः प्रचेताः KD 510.

49. वायुः प्राणधृतः प्राणः—C reads प्राणिभृतः which is also a good reading.

53. जटाटीरकठोरकौ—The plural is apparently wrong.

58. तस्य प्रिया तु कौत्केली—कुत्कीलस्तु कुटकीरो गोत्रो गोत्राधरोपि च B 131 & so कौत्केली = daughter of a mountain. Also see line 178 below.

62. नन्दीभृङ्गिऋडादयः—Should we read ऋतादयः ?

63. शम्भुस्वयम्भूकविता—Should we read °कवयः for कविता ? कवित = praised as a poet.

64. प्रधानी मुखजानिः स्यात्—प्रधाना = intellect and so प्रधानिन् = ब्रह्मा. अधानिन् (?) not intelligible. We read स्यान्मेधावी for स्यात्वधानी.

69. विवाहो विहगध्वजः—वि = पक्षी refers to गरुड and so विवाह = विष्णु.

70. श्रीपर्णनयनः शृङ्गी—शृङ्गिन् = शार्ङ्गधन्वन्.

81. तत्कुमारस्तु कन्तः स्यात्—Is the vocable कन्तु or कान्त ?

89. कोरकं कारकण्टकम्—Is it कोरकण्टकम् and समाहारद्वन्द्व ?

90. निरकं निर्मलं संयम्—अक = sin. निरक = sinless. निर्मल = bright, resplendent.

94. रक्तभे तूपरागः स्यात्कृष्णर्क्षे तु कुवेलयम्—Should we read रक्तर्क्षे to balance the construction in the latter half of the line?

98. भवावतंसः कमली—कमल = a species of deer and so कमलिन्—one having (a mark of) a deer. cf कपर्दिशेखरः कञ्जः कमलीति निगद्यते B. 107.

101. वन्थलो विशदा—We read with B. cf चन्द्रिका कौमुदी ज्योत्स्ना विशदा वन्यलः पुमान् B 108.

110. सूर्यः सूरिर्ग्रहधनो—Should we read ग्रहपतिः or ग्रहपुष्पः for ग्रहधनो?

114. अमायुः पृतनाधीशः—अमायु = sincere.

122. धारुणी धरणी धरा—For धारुणी cf वसुन्धरा रत्नगर्भा धारुणी धरुणात्मजा B 129.

128. वेलावलयकाण्डेश°—काण्ड = water, so काण्डेश = Ocean.

132. कान्ताधरसखा कल्यः—Is it कल्पः? The meaning is not clear.

138. सुधाजनयिता साधुः—Should we read सीधुः?

148. शाक्यः कौस्तुभसंभवः—Should we read कौसुम्भसंभवः with AB?

151. जाम्बूनदे तु कुलुकुगात्वजात्वातिमोहनम्—The line is unintelligible.

161. = V 43·52.

167. दाक्षायणं रत्नवरम्—cf V 42-38-39. दाक्षायणं श्रीमकुटं गारुडं तारजीवनम्। अग्निबीजं रत्नवरं गैरिकं हेम कर्बुरम्।

168. कुरुविन्दं तु कोरकम्—कोरक = कुरुविन्द = ruby.

170. इन्द्रनीले मसारं स्यात्—We read मसारं with A which generally preserves correct readings. मसार is also recorded by M. W.

174. गोमेधिकं मेधिकं स्यात्—M. W. reads गोमेदिक and मेदिक. भुर्जरं घसृणं स्मृतम्—We have rejected फुर्जरं because स्याद् required मृदुव्यञ्जन and secondly फ and भ involve phonetic change.

175. श्वेतद्वीपभवं वसुः—Should we take वसु in neuter?

176. V 44.48.

177. V 41.1.

178. कुध्रः कुत्कीलबन्धाकी—We read कुध्र with V and KK, cf बन्धाकिः कलिकः कुध्रः प्रपात्यद्रिः शिलोच्चयः V 41-3. कुध्रः कुद्दीलः कुद्दारो KK. 2795. We read कुत्कीलः with B which reads कुत्कीलस्तु च कुत्कीरो गोत्रो गोत्राधरोऽपि च। 131. Should we read फलिकः with V?

179. चित्रकूटे सुवेलः स्यात्—V reads सुवेलः स्याच्चितकूटस्त्रिकूटस्त्रिककुच्च सः 41-4.

180. परापरश्चक्रवालो—Should we read पराचरः with V? cf लोकालोकश्चक्रवालो लोकान्ताद्रिः पराचलः। 41-5.

181. =V 4.6. It reads मलये for मलयः

182. =V 41.7.

183. =V 41.8. It reads हिमाचलः for हिमालयः.

184. V 41-9. It reads रजताद्रिस्तु कैलासो हराद्रिर्महितश्च सः। AB read महीशः C reads महिशः. We read महिषः.

185. =V 41.10.

187. =V 41.21.

188. V 41.22. It reads रोचनी रञ्जनी हृद्या रसनेत्री महासना। We read with B, cf रोचनी रञ्जनी हृद्या रसनेत्रा महारसा। 132.

189. करवीरकरा विद्युन्—V reads करवीर कला विद्युन्नागमाता विगन्धिका। शिला मनोऽभिधा काला नागजिव्हा च ताः समाः ॥ 42.23-24. We read करवीरकरा with B. It reads करवीर करा विद्युन्नागमागा(ता) हि गन्धिका। शिला मनोऽभिधा काल(ला) नागजिव्हा च ताः समाः ॥ 132.

190. जटिलो बहुपाद्वटे—Should we read जटालो which means a fig tree? cf न्यग्रोधे तु जटालः स्यात् B 134.

191. कामाङ्कः स्त्रीप्रियः—We read कामाङ्कः with B which reads आम्रः कामाङ्क-माकन्दौ श्रेष्ठस्तु सहकारकः 134. V reads आम्रे कामाङ्कमाकन्दौ 47.49. KD reads कामाङ्गो मधुदूतः स्यात् 253.48. So should we read कामाङ्गः for कामाङ्कः with V & KD?

192. =V 47.54 which reads श्रीवृक्षे पिप्पलोऽश्वत्थः प्लक्षश्चलदलोऽङ्गुलः।

193. =V 47.55.

194. =V 47.57. It reads वातपोथः for वातपोतः. H reads क्षारश्रेष्ठो वातपोथ 1981. KK reads पलाशः किंशुकः किर्मी ब्रह्मवृक्षस्त्रिपर्णकः। त्रिवृन्तः कटुपर्णश्च वातपोथः समिद्वरः॥ 3144-45. PM reads वातपोतः पलाशः स्यात् 14.39. PR reads वातपोतः पलाशः स्याद् 99. A reads पलाशे किंशुकः पर्णो वातपोथोऽथवेतसे 86.29. We read वातपोतः.

196. =V 47.66. It reads बीजपूरः for बीजपूरे.

197. =V 47.68 also B 135.

198. =V 47.69. It reads छाये तु करुणो लक्षो मल्लिकाकुसुमप्रियः। H reads करुणे तु छागलाख्यो मल्लिकाकुसुमः प्रियः। 1941. Should we read मल्लिकाकुसुमः प्रियः with H?

199. =V 48.80. It reads स्त्रीप्रिये वञ्जुळोऽशोकः कङ्केलिः कर्णपूरकः। A reads बकुलो वञ्जुलोऽशोके। 94.64. KK reads हेमपुष्पः पिण्डपुष्पो गन्धपुष्पोऽपि वञ्जुलः। 3599. We read वञ्चुलो with B. cf स्त्रीप्रियो वञ्चुलोऽशोके कङ्केलिः कर्णपूरकः। 135. KD reads अथाशोकस्तु वञ्जुलः। 272.242.

201. =V 48.83. It reads दोषग्रहे तु कतको द्रावणः स्त्रवणः सरः। B reads द्रोहग्राहे तु कतको लक्ष्मीवान् स(स्त्र)वरः सराः। 135. We read द्रोहग्राहे and सराः with B. Should we read the second half as द्रावणस्त्रवरसराः?

202. =V 48.84.

203. = V 49.105.

204. = V 49.107 and B 136.

205. = V 49.111. It reads शोभाञ्जने तीक्ष्णगन्धः शिग्रुः काक्षीवमोचकौ। B reads शोभाञ्जने तीक्ष्णगन्धः शिग्रुकाक्षीवमोचक(काः) 136. H reads शिग्रुः शोभाञ्जनोऽक्षीव-तीक्ष्णगन्धकमोचकाः। 1134. KK. reads शोभाञ्जनः कृष्णगन्धस्तीक्ष्णगन्धो बहुच्छदः। सौभाञ्जनोऽस्त्रियां शिग्र(ग्रु) रक्षिबो मोचकस्तथा 3369-70. So we read शोभाञ्जने तीक्ष्णगन्ध शिग्रुकाक्षिवमोचकाः।

206. = V 49.112 which reads उष्णो मुरुङ्गी रक्तेऽस्मिन्मधुशिग्रुः सुमञ्जनः। Should we read मुरुङ्गी for मरुङ्गी with V? Incidentally it is interesting to note that one of the Mss. utilized for V reads मरुङ्गी as our Mss.

207. = B It reads वासन्ते स्यात्कुरवको मदनो धूर्तनागरौ। 136.

208. = V 50.125.

209. = V 50.138. It reads तिलके पलल: श्रीमान् सुगन्धो मुखमण्डनः। We read पुलकः with B which reads तिलके पुलकः श्रीमान् सुगन्धो मुखमण्डनः।

210. = V 51.149.

211. The line is corrupt. V reads शाके पृथुच्छदहलीमकौ. Both V and B read पुत्रजीवे स्वक्षफलः।

215. = V 52.183.

216. = V 52.184. It reads विरजा for विरुजा. We read विरुजा with B which reads जम्ब्वां त्रिसारा विरुजाः 137.

218. = V 53.201.

219. = V 54.216. It reads सोमवल्ली पूतिफलिः सोमराजिरवल्गुजः। H reads पूतिपर्णी सोमराजी सुवल्ली सोमवल्लिका। अवल्गुजः कृष्णफला दुर्लेखा पूतिफल्यपि॥ 2105.

220. मल्लिकायां विचकिलो—cf मल्लिकायां विचकिलो V 60.365.

224. = V 55.242. It reads अल्पमात्रे for अल्पमाले. Cf B अल्पमाले तु वैकुण्ठो बिल्वगन्धो वचाच्छदः 138.

225. = V 55.243. It reads कालपर्ण्यां तु सुरभिः करालः कालमालकः। We read कालमालिका with B. It reads कालपर्ण्यां तु सुरभिः करालिः कालमालिका। 138. Should we read करालिः for करालः with B? M. W. records कालमालक and कालमल्लिका.

226. = V 55.247. It reads ऋषणी द्रोणिका छत्रा चक्षुष्या द्रोणपुष्पिका. B reads ऋषिणी द्रोणपुष्पिका. 138. Should we read द्रोणपुष्पिका with V and B?

227. = V 56.280.

228. = V 57.288. It reads ब्रह्म्यां सत्यवती ब्राह्मी मत्स्याक्षी सोमवल्लरी। H reads ब्राह्मी वयःस्था मत्स्याक्षी 2228.

229. B reads मारिषे जीवकाकः स्यात्काण्डमारीषपीलकः। We read ओलकः with V. It reads मारिषे जीवशाकः स्यादत्राल्पे तण्डुलीयक......विभाजनो रसोत्सृष्टो काणमारिष ओलकः। 57.300-307.

230. V reads चञ्चटक for सञ्जटक and भूमिकन्दरं for भूमिकन्दकं 304-305. B reads भूस्फोटं भूमिकन्दकं 139.

231. =V 57.309. It reads हरिपर्णं मूलकोऽन्त्रो सेकिमं वुस्तिका न षण्। नीलकण्ठोऽथ. H reads वुस्तिका नीलकण्ठश्च सेकिमो हरिपर्णकः 2242. Should we read सेकिमं with V?

232. =V 58.319. It reads ज्योत्स्न्यां for ज्योत्स्ना. PR reads श्वेतपुष्पा कृतच्छिद्रा ज्योत्स्नी (V 1 ज्योत्स्ना) कोषातकी तथा। 148. We read ज्योत्स्ना with B which reads ज्योत्सा(त्स्ना) स्वल्पफला ग्राम्या मृदङ्गः कृतवेद(ध)नः। 139.

233. =V 58.320. It reads जिङ्गी for शृङ्गयां. We read शृङ्गयां with B which reads अथ शृङ्गयां दीर्घफला मागधि(धी) मनलोत्तमा। 139.

234. =V 58.334. It reads तम्ब्यां पिण्डफलालाबुः कटुतुम्ब्यां नृपात्मजा। H reads तुम्ब्यलाबुः 1155. PM reads तुम्बी पिण्डफलालाबुः 12.12. PR read like PM. So should we read अलाबूः?

235. =V 61.393. It reads शकुलादनी for शकुलादनि. H reads अथ स्याज्जलपिप्पल्यां शारदी शकुलादनी। मत्स्यादनी मत्स्यगन्धा लाङ्गला तोयपिप्पली॥ 2173. PR reads लाङ्गली शारदी तोयपिप्पली शकुलादनी। 375. So should we read शकुलादनी with other lexicons?

236. =V 61.39.

237. =V 61.403. It reads पालं तु पिङ्गलं वज्रं ह्रीबेरं दीर्घरोमकं। H reads वालके जलकेशाख्यं बर्हिष्टं दीर्घरोमकम्। ह्रीवेरो दिव्यवज्राणि...2118. A reads वालं ह्रीबेरबर्हिष्ठोदीच्यं केशाम्बु नाम च। 11.26. PR reads जलं वारि बर्हिष्ठाम्बु ह्रीवेरोदीच्यबालकम्। 251. Should we read वालं तु पिङ्गलम्? We read ह्रिवेरं as it is recorded in वैद्यशब्दसिन्धु.

238. =V. It reads चामरं चमकं ज्येष्ठं वर्हिष्ठं जटिलं जटा।

239. =V 61.405. It reads जटा for शटिः. PM reads जीमूतमूलं कच्चोरं पलाशो हिमजा शठी (शटी)। 257. वैद्यकशब्दसिन्धु records शटिः also.

240. =V 61.406. It reads अशोघ्न्यां मुशली ताली तालमूली फलिन्यपि। PR reads अशोघ्नो मुसली ताली तालमूली खलिन्यपि। 403. So we read अर्शोघ्नी.'

241. =V 62.407 which reads खञ्जेऽरिष्टो.

242. =V 62 412 which reads लशुनं दीर्घपत्रं च पिच्छनद्वो महौषधः। PR reads लशुनस्तु रसोनोऽन्यो बृहत्पत्रस्तु गृञ्जनः। 635.636.

243. =V 62.428 we read वंशकर्मारौ with V.

244. =V 63.432. B reads तृणराज(जे) स्थलस्तालो महा × त्रः फलेरुहः। 141.

245. =V 63.433. It reads क्रमुके वाटिका घोण्टा गुवाकः क्रूर आसवः। B reads क्रमुको वाटिको घोण्टा गवाङ्गुः क्रूर आसवः। 141. PM reads घोण्टा तु पूगः क्रमुको गुवाकः खपुरोऽपि च। 7.16 Ś gives क्रमुकः घोण्टा 84c. H reads पूगे गुवाकः क्रमुकः पूगी च (खपुरा) नीलवल्कलः। घण्टास्य फल मुद्रेगम्। 2068. A reads घोण्टा तु पूगः क्रमुको गुवाकः खपुरो। 118.169 Should we read घण्टा for घण्टो?

246. = V 63.434. It reads कषायो रागवान् पूगः फले पर्कटमस्य तत्। B reads कषायो नागवाक्षू (क्पू) गः फले पर्कटमित्यपि। 141.

247. = V 63.435. It reads पक्के जोडं खरं शुष्के चिक्कणे चक्कचक्कणे। B reads पक्के लघु खरं शुष्के चिक्कणश्च [च] क्कणेऽपि च। 141.

248. = V 63.436.

249. = V 63.437. It reads भूपूगे लघुकः क्षुद्रफले पाघोवकापि च।

250. = V 63.439. It reads नाळिकेरे. B also reads हिन्तालस्तृणराजश्च नालिकेरे तु लाङ्गली। 142. PM reads नारिकेलस्तु लाङ्गली 7.8. A reads नालिकेरस्तु लाङ्गली. M gives नारिकेरः, नालिकेलः, नारिकेरः, नारीकेलः, नारीकेलिः, नारीकेली. 118.168.

251. = V 63.440. It reads दाक्षिणात्योऽप्फलोऽबालः सुतङ्गः कूर्चकेसरः। B reads दाक्षिणात्यो(त्ये) फले बालः सुतङ्गः कृच्छ्रकेसरः। 142. Should we read अप्फलोऽबालः with V?

253. = V 63 445-446. It reads हलीमे केतकी न वली दीनो व्यञ्जनजम्बुलो। स्त्री-भूषणो रजःपुष्पो गुप्तरागो वलोनकः। B reads स्त्रीभूषणं रजःपुष्पं गप्तरागं निगद्यते। 142. ABC read गप्तरागो. Is it a mistake for गुप्तराग?

254. = V 63.447. It reads ताडी for ताली.

255. = V 63.450. It reads इक्षुवृष्यो मधुतृणो मृत्युपुष्पो महारसः। खड्गपत्रोऽपि KD reads इक्षुर्मधुगुडतृणोऽसिपत्रः कुसुमाकरः। वृष्यो वंशोऽपि कान्तारः स च पञ्चविधः स्मृतः। 314-15–584-85. So should we read वृष्यो for पुष्यो?

256 = V 64.457. It reads मुञ्जस्तु यज्ञियो मेध्यो मृदुत्वग् ब्रह्ममेखलः। H reads मुञ्जस्तु याजिको मध्ये दृढत्वग्ब्रह्ममेखलः। 2262.

257. = V 64.458. We read उलूकस्तुलपो with V.

258. = V 64.465-66 and B 142.

259. = V 64.470.

261. A reads कर्णि × ×. B reads कर्णी × ×. C reads कणि × ×. We read कण्ठीरव with other lexicons. Should we read कर्णीरव? शार्दूलविक्रमः—V reads शार्दूलस्तुल्यविक्रमः. Probably it should be शार्दूलतुल्यविक्रमः.

262. शार्दूलो हिंसरुः—Other lexicons read हिंसारुः. The expression चन्द्र-श्चन्द्रको दृङ्मृगादनः is not clear.

263. = V 65.8. It reads वरोत्कटः for वरोटकः. B reads चित्राङ्गस्तु महादंष्ट्रे पिण्डारस्तु × रोटकः। H reads व्याघ्रो द्वीपी शार्दूलचित्रको, चित्रकायः पुण्डरीकः। 1285. KD reads व्याघ्रः पञ्चनखो व्याडः शार्दूलोऽपि गुहाशयः। तीक्ष्णदंष्ट्रः द्वीपी द्वीपिल इत्यपि। 318.9. KK reads अथ चित्रकः गुहाशयः पुण्डरीकः कर्बुरस्तीक्ष्णदंष्ट्रकः। 4430-31. So should we read पुण्डरीकः for पिण्डारकः and वरोत्कटः for वरोटकः?

264–65. घोणी जलप्रियो वज्रदंष्ट्रः—KD reads अदन्तो वज्रदंष्ट्रः स्यादाखनिर्ग्रामसूकरः। 320.28. KK reads स्थूलनासो वक्रदंष्ट्रो धृष्टिर्गृष्टिश्च घोषिलः। But B reads सूकरो वज्र-दंष्ट्रश्च वराहस्तु जलप्रियः। 150. So should we read वक्रदंष्ट्रो?

267. = V 65.16. It reads महिषः सैरिभोऽश्वारिर्जलात्मा गद्गदस्वरः। Should we read गद्गदस्वरः with B and V?

270. = V 66.26. It reads शम्बरः स्वल्पहरिणः पृषतस्तु स बिन्दुमान् । A reads गोकर्णपृषतैणर्श्यरोहिताश्चमरो मृगाः । 121.10. H reads कदली कन्दली कृष्णसारः पृषतरोहितौ 194. Should we read पृषत ?

272. पोटरूपो गद्राभासो—V reads रोहिषो गर्दभाभासा. Should we read गर्द-भासो taking an instance of haplology? For रोहिष cf रोहिषं कत्तृणे ज्ञेयं रोहिषो हरिणान्तरे । VP.

273. = V 66.32. It reads वातायुः स्याद्वातमृगो जवी वातप्रमी शिवः ।

274. मृदूच्चकरोमयुक्तः— A reads कदली कन्दली चीनश्चमूरुप्रियकावपि । 121.9. V reads प्रियको रोमभिर्युक्तो मृदूच्चमसृणैर्घनैः । 66.33. KD reads चारुनेत्रस्ताम्रमृगः सारङ्गः प्रियकः पुनः । 321.31. Should we read प्रियक ?

275. = V 66.34. It reads नीलः स श्वेतरेखावानथवा श्वेतचन्द्रकः ।

276. = V 66.35. It reads कदली तु बिले शेते मृदुरूक्षोच्चकर्बुरैः ।

277. = V 66 37. It reads श्यामिका तु श्वेतबिन्दुः श्यामलः षोडशाङ्गुला ।

278. = V 66.38. It reads चतुरा तु घनस्निग्धरोमा श्यामा सचन्द्रका । वनप्रिया— Is it a synonym of चतुरा or is it a separate vocable whose description is given in the next line?

279. = V 66.41. It reads गोधूमाभाथवा कृष्णा स्निग्धोच्चमृदुरोमिका ।

280. = V 67.60. It reads मृगाः स्युः कृष्णसाराद्यास्त एव पशवः सह ।

281. = V 67.64. It reads शरभस्तु गजारातिरुत्पादश्चाष्टपादपि । H reads शरभः कुञ्जरारातिरुत्पादकोऽष्टपादपि । 1286. KD reads उत्पादको महास्कन्धः सिंहशत्रुर्महामनाः । लण्डिल श्चोर्ध्वनयनो रामोष्टापद इत्यपि । 317.1-2.

282. = V 67.65. It reads गवयः स्याद्वनगवो गोवाही वाहवारणः । H reads गवयः स्याद्वनगवो गोसदृशोऽश्ववारणः । 1286. KK reads गवयः स्याद्वनगवो गासदृक्षोऽश्ववारणः । 4508.

283. = V 67.70. It reads शिवेव स्याद् गन्धमृगः कस्तूरी मृगपालिका । B reads शिवेबः स्याद्गन्धमृगः कस्तूरि मृगवालुका । 151. Should we read °वालुका with B?

284. = V 68.71. It reads अण्डो for अण्डस्तु. B reads अण्डस्तु तस्य कस्तूरी राजार्ह शित(ति)चन्दनम् । 151.

285. = V 68.72. It reads मार्जारिका वेदमुख्या मदनी गन्धचेलिका । B reads मार्जारिका वेधमुख्या मदान(नी) गन्धवेलिका । 151. All these vocables in this line also mean 'musk'.

286. = V 68.74. It reads सृगालो भरुजः क्रोष्टा श्वभीरुर्मृगमस्तकः । शयालुः सूचको घोरः फेरुफेरुण्डफेरवाः ॥ H reads शृगालो जम्बुकः फेरुः फेरण्डः फेरवः शिवा । घोरवासी भूरि-मायो गोमायुर्मृगधूर्त्तकः ॥ हरवो भरुजः क्रोष्टा...। 1289-90. Should we read फेरुः with V & KD which reads पारुरवः पेरवोपि पेरुः फेरुश्च जम्बुकः । 319.14.

287. = V 68.79. It reads महावेगो दधिमुखः कुरङ्गो भ_कः पृथुः ।

288. = V 68 82. It reads शृङ्गिगो सोरभेयो गौरघ्र्या माहेय्युषा शुभा । B reads सौरभेया शृङ्गिणी गौः शुभाघ्र्या लम्बिका महिः । 152.

289. All Mss. give corrupt reading.

290. रजःपूता रक्तवर्णा—Does it mean merely a cow in general or is it a synonym of रोहिणी a kind of cow?

291. =V 68.88. It reads शबली तु प्रश्नराज्ञी सुमना व्योमसम्भवा।

292. =V 68.89. AB read द्विपोयनी, C द्विपायनि but we read द्विहायनी with V.

293. =V 68.90. It reads एकहायन्येकवर्षा बहुक्षीरा तु वञ्जुला। H reads बहुदुग्धा तु वञ्जुला 1269. Should we read वञ्जुला with V and H?

294. =V 68.91. It reads नैचिकी गौर्गवां श्रेष्ठा भद्रा गौर्मतल्लिका। H reads नैचिकी तूत्तमा गोषु 1270. Should we read नैचिकी with V and H or नीचकी?

295. =V 68.92. It reads प्रजने for प्रजनी. H reads प्रजने काल्योपसर्या. 1268.

297. =V 69.98-99. It reads सुखदोह्या तु सुव्रता दुःखदोह्या तु करटा। H reads सुखदोह्या तु सुव्रता दुःखदोह्या तु करटा। 1268-69. KD reads दुःखदोह्या तु करटा दुर्दोह्या चाथ सुव्रता। 184.459. So should we read करटा for वरटा?

298. =V 69.100. Which reads धेनुर्नवप्रसूना गौः and बहुसूतिः परेष्टुका। H reads धेनुस्तु नवसूतिका, परेष्टुर्बहुसूतिः स्यात्। 1267-68. KD reads धेनुः स्त्री स्यान्नवप्रसूः 184.459 & बहुसूः स्यात्परेष्टुका। 164.460. ŚR reads धेनुर्गवि प्रसूतायाम्। 187.18. A reads परेष्ठका. BC read परेष्टका. It is apparently a mistake for परेष्टुका.

299. =V 69.101. It reads अभिवान्या° for अभिवन्या°. Should we read अभिवान्या° with V?

300. =V 69.102. It reads वृन्तं तु for वृन्तःस्तु.

301. =V 69.104. It reads वही for वशी. B reads उक्षा गोवृषलो(लौ?)ऽनड्वान्वाह्यः स्कन्धवहो वसि (वशी)। 153. So we read वशी.

302. वर्षभेयश्च वर्षकः—V reads सौरभेयो बलीवर्दो बाडबेयश्च शाक्वरः। 69.105.

303. =V 69.106. It reads ककुद्मी गोवृषो घोणः ककुद्मान् मदकोहलः। घोष = शिव. So we have retained घोषः. It may mean वृष which is a vehicle of शिव.

304. =V 69.106. It reads षण्डस्तु गोपतिः श्रीमान् डंक इट्चर ईश्वरः। For कर्मचर cf कर्मचार = bull.

305. =V 69.117. It reads कर्णः कर्णविहीनः स्यात् षण्डस्तु छिन्नपुच्छकः।

306. =V 69.118.

307. =V 70.119. नैचिकी गोःशिरोदेशः। H reads नैचिकं शिरः। 1264. KD reads अथ नैचिकं, निचिकं च शिरस्तस्याः। 184.459-60.

308. =V 70.120. It reads न स्त्री for प्यस्त्री.

309. =V 70.121. It reads दोहलं तु करीषोऽस्त्री गोकुलं गोधनं समे। H reads करीषच्छगणे अपि and गोकुलं गोधनं घनं। 1274. KD reads शुष्के तत्र करीषोऽस्त्री 184.464. So should we read करीषं for करिषं?

310. =V 70.122. It reads पाशबन्धनं for पादबन्धनं. We read पादबन्धनं with B which reads गोमहिष्यादिकं जीवधनं स्यात्पादबन्धनं । 153. KD reads गोमहिष्यादिकं पादबन्धनं पदबन्धनम् । 180.430. So we reject पाशबन्धनं which is obviously a mistake.

311. =V 70.123. It reads छगस्तु छगलश्छागो लम्बकर्णस्तभः पशुः । The meaning of आरङ्ग is not clear. Again तच्छगः is also not clear. There appears to be some confusion in the line. B reads छागोङ्गस्तु छगणो लम्बकर्णस्तवः पशुः । 153. It appears that लम्बकर्णश्च तच्छगः should be read as लम्बकर्णो बस्तच्छगः । But it does not suit metre.

312. =V 70.124-25. It reads छगस्तु बस्तोऽजश्च छगी मज्ञी सर्वभक्षा गलस्तनी, चुलुम्पा — । H reads अजा तु छागिका मज्ञा सर्वभक्षा गलस्तनी । 1275. Should we read चुलुम्पा for चुलुम्वा ?

313. =V 70.126. It reads इलिकस्तु वनच्छागो वालवीज्यो निरायसः । Should we read वालवीज्य with V or बालवाह्यो ? cf एडकः शिशुवाह्यकः वनच्छागो । T 287.9-10. and निरायसः with V ?

314. =V 70.128. It reads एडकोऽप्युरणो मीढ उरभ्रो रोमशोऽप्यविः । H reads अवौ तु मेषोर्णायुहुडोरणाः । उरभ्रो मेण्ढको वृष्णिरेडको रोमशो हुडुः । 1276. KD reads मेषोरभ्रारणोर्णायुमेंढो वृष्णिगहुडुहरः । उरभ्रो लोमशः शृङ्गी स्यादाविश्चैडको बली । 184.471. So should we read मीढः for मीधः and रोमश for रोमज ?

315. =V 70.130. It reads °वाहवालेयगर्दभाः for °वाहवाहकगर्दभाः.

316. =V 70.131. रूक्षस्वरो धूम्रकर्णो नेमिर्भारसहः शलः । ईषस्वर is unintelligible, should we read रूक्षस्वर with V ?

317. =V 70.132. It reads चिरमेही for चिरमेषी. We read with B that records रासुकाश्चिरमेषी च कामिनी चक्रकन्धरः । 152. H reads गर्दभस्तु चिरमेही बालेयो रासभः खरः । 1256. KD reads ग्राम्याश्वश्चिरमेही स्याद्वालेयो रेणुरूषितः । 185.475.

318. =V 70.132. It reads करभश्च मयस्तूष्ट्रो महाग्रीवस्तु वर्तकः । वर्तक is not recorded in the lexicons.

319. =V 70.136. It reads श्वा सारमेयः शुनको भषणो मृगदंशकः । B reads भषकः श्वा सारमेयः शुनको भषको मृगदंशकः । 151. H reads भषणः अस्थिभुग्भषणः सारमेयः कौलेयकः शुनः । 1279. He also reads भषकः शुनिः । 1863. A reads शुनको भषकः श्वा स्यात् । 243.22. KD reads कपिलो भषको यक्षो...206.41. So we read भषक with A, B, KD.

320. =V 70.137. दीर्घनादी गृहमृगः कुक्कुरः क्रोधनः शुनिः । KD reads शालावृकः शुनिः श्वानः कुक्कुरो मृगदंशकः । 206.38. One of the Mss. of V reads रतिकील agreeing with our Mss.

321. कपिलो मण्डलः सुनः—सुनः not recorded by lexicons ; cf SR 4.316.

322. =V 70.139, and B 151.

323. = V 70.141. It reads विट्चारो for विचरः. B reads विचरो that agrees with us. 151. H reads विट्चरो ग्रामसूकरः। 1281. A reads विट्चरः सूकरो ग्राम्यो। 244.33. So should we read विट्चर?

324. = V 71.143.

325. = V 71.144. It reads पशुस्तु मल्लुको मोकः कपः शुद्धजडश्चारः। Should we read मल्लुक & कप with V?

326. = V 71.176. It reads शरिः for शिरिः. शिरिः = a murderer.

327. = V 72.1. It reads मनुष्या मानुषा मर्त्या मनुजा मानवा नरः।

328. = V 72.2. It reads नहुषा for नहुषो. B reads नहुषो. 135.

329. = V 72.3.

330. = V 72.4.

331. = V 72.5. It reads एकवर्णाः सवर्णाः स्युर्हीनवर्णास्तु जङ्गिताः। जङ्गिताः is probably a mistake for जुङ्गिताः. M. W. records जुङ्गित in this particular sense.

333. कराग्निमत् is not recorded in the lexicons and in M. W.

334. = V 83.13.

335. = V 83.14. All Mss. read आक्रमी. We read आश्रमी with V.

336. = V 83.15.

338. = V 83 19. It reads °भोजिनो for °भोजनो in both the places. We read with KD उच्छिष्टभोजनो देवनैवेद्यकृतभोजनः 86.156. H reads उच्छिष्टभोजनो देवनैवेद्यबलिभोजनः। 857.

339. = V 83.20 and B 153.

340. = V 83.21 and B 153.

341. = V 83.22. It reads अघायवो वधरता विगीताः ख्यातगर्हणाः। B reads आघायवो वातरतो(ता) विगि(र्गा) ताः ख्यातगर्हणः(णाः) 153. Should we read अघायवः? cf Bhagavadgitā अघायुरिन्द्रियारामो...3.16. We read वातरतो with B.

342. = V 84.23 and B 154.

343. = V 84.24. It reads शिश्विदानो for शश्विदानो. B reads शश्विदानो. H reads शिश्विदानः कृष्णकर्मा. 855. KD reads शिश्विदानः कृष्णकर्मा 85.154. Should we read शिश्विदान?

344. = V 84.25.

345. = V 84.26. All Mss. read वर्णिलिङ्गादयः. We read वर्णिलिङ्ग्यादय with V.

346. = V 84.28. It reads अग्नीन्धनं त्वग्निकार्यमाग्नीध्री चाग्निकारिका. H reads अग्नीन्धनं त्वग्निकार्यमाग्नीध्रा चाग्निकारिका. 814. A reads आग्नीध्राद्या धनैर्वार्या ऋत्विजो याजकाश्च ते। 170.17. M. W. records अग्निध्रा in the sense of 'care of the fire'.

347. = V 84.29. ग्रासे तु पावनी भिक्षा पुष्कलस्तच्चतुष्टयम्. Should we read पावनी with V?

348. =V 84.30. It reads घनः for घनं. Should we read घनः with V taking घनं as an instance of case attraction, the gender being influenced by the neighbouring word हन्तकारद्वयं ?

349. =V 84.31. It reads मुष्ट्यष्टके for मुष्ट्यष्टकौ.

350. =V 84.32.

351. V reads भिक्षाचारः कौक्कुटिकः. A uses कौक्कुटिकः in another connection. cf स्याद्दाम्भिको कौक्कुटिको. 290.17. So should we read कौक्कटिकः ?

352. =V 84.39. It reads द्विजायनी ब्रह्मसूत्रं सूत्रं यज्ञोपवीतकम्.

353. =V 84.40. It reads पवित्रं चोपवीतं तु प्रोद्धृते दक्षिणे करे. A reads उपवीतं ब्रह्मसूत्रं प्रोद्धृते दक्षिणे करे 178.50.

354. =V 84.41 and A 178.50.

355. =V 84.42. It reads कर्णिकं for कर्णिकः.

356. परमाप्तो गुरु ब्रह्म—If we read ब्रह्मा with AB then we have to read ह्यात्मलाभकरः or प्यात्मलाभकरः to avoid hiatus. So we read ब्रह्मः.

358. =V 86.80. It reads स्नातकः for स्नातकौ. H reads ज्येष्ठाश्रमी गृहमेधी गृहस्थः स्नानको गृही. 808. A reads स्नातकस्त्वाप्लुतो व्रती. 176.43. KD reads अथ यस्तूपकुर्वाणः स्नाती स्नातः स आप्लुतः. 72.37.

359. =V 86.82.

360. =V 86.83. It reads चक्रचरः for चक्रवरः. Should we read चक्रचर ?

361. =V 88.122. H reads अथोत्सवे महः क्षणोद्धवोद्धर्षः। 1507-8. A reads अथ क्षण उद्धर्षो मह उद्धव उत्सवः. 50.38. KD reads महोत्सवोद्धवाः पुंसि महः सान्तं नपुंसकम्. 432.141. So we read उद्धवो with the lexicons.

362. =V 88.124. It reads मधुपर्कस्तु निष्टंकः. Should we read निष्टंक with V inspite of the fact that it does not suit metre ? Note the gender also.

363. =V 88.125. ABC read यजना°. But we read याजना° with V.

364. =V 88.126. It reads षट्कर्माणि महायज्ञा देवयज्ञादिपञ्चकम्. We should read महायज्ञा with V for महायज्ञो.

365. =V 89.150. It reads यष्टा तु यजुरादेष्टा यजमानश्च होत्ववत्. H reads यष्टा त्वादेष्टा स्यान्मखे व्रती। याजको यजमानश्च। 817. A reads आदेष्टा त्वधरे व्रती, यष्टा च यजमानश्च. 167.7-8. KD reads यष्टा तु यजमानः स्यादादेष्टा त्वधरे व्रती। 75.62. So we read यष्टा.

366. =V 89.152. It reads सोत्वो for सोम्यो.

367. =V 89.153. It reads यागे for यागो. KD reads सर्ववेदाः स येनेष्टो यागः सर्वस्वदक्षिणः। 75.64. H reads सर्ववेदास्तु सर्वस्वदक्षिणं यज्ञमिष्टवान्। 819. A reads सर्ववेदाः स येनेष्टो यागः सर्वस्वदक्षिणः। 168.9. So we read यागो for यागे.

368. =V 89.154. ABC read वलिम्लुचः. H reads अथ मलिम्लुचः पञ्चयज्ञपरि-भ्रष्टः। 858-59. KD reads अथ मलिम्लुचः पञ्चयज्ञपरिभ्रष्टः। 86.162-63.

369. =V 89.155. It reads याजका भारता यज्ञालिहः कुरव ऋत्विजः।

370. =V 89.166.

371. =V 90.167.

372. =V 90.168.

373. =V 90.169.

374. =V 90.170. It reads अहीना द्वादशाहात् प्राक् सत्राण्यूर्ध्वं स तु द्वयः।

375. =V 90.171.

376. =V 90.172.

377. =V 90.188. We read यजत्र with V.

378. =V 90.189. We read नालिका with V.

379. =V 90.190. H reads होमभस्म तु वैष्ठुतम्। 8.37. KD reads होमभस्म तु वैष्ठुभम्। 77.81. ABC read वेष्णुतं. We read वैष्णुत with V. M. W. is doubtful about वैष्णुत.

380. =V 91.191. It reads होमेन्धने for होमेन्धनं.

381. पुरोडाशस्तु तृप्रको—V reads पुरोडाशस्तु तृप्रकौ 91.198. We read with V.

382. =V 92.231.

383. =V 92.235.

384. =V 92.236. H reads बिश्राणनं निर्वपणं 387. A: reads प्रादेशनं निर्वपणं 173.131. KD reads प्रादेशनं निर्वपणं 79.100. ABC read निर्वपनं. So we read निर्वपणं.

385. =V 92.237. It reads उत्सर्जनं प्रादेशनमपवर्जनमंहतिः. We read प्रदेशने with H. cf दानमुत्सर्जनं त्यागः प्रदेशनविसर्जने। 386. A reads प्रादेशनं निर्वपणमपवर्जनमंहतिः। प्रदेशनं विश्रणनमतिसर्जनमित्यपि। 79.100–1. V, A, H and KD all read अपवर्जनं. KD adds अतिसर्जन and विसर्जन. So we retain अपसर्जन.

386. =V 92.238.

387. =V 93.239. It reads आशिषा शान्तिकं दानं काम्यदानं प्रवापणम्.

388. =V 93.240.

389. =V 93.241. It reads भिक्षा च for भिक्षार्चा. The vocable अर्चा in this sense is not recorded in any lexicon. Should we read भिक्षा च as in V? अर्चा means asking or praying for, so can अर्चा be used in the sense of a gift?

390. =V 93.242. It reads मृगणा for मृगता. It is preferable to read मृगणा with V.

391. =V 94.272.

392. =V 94.273.

393. =V 95.287. It reads उपवासस्तूपवस्तुः सन्यासः स्यादनाशकम्। KD reads औपवस्तं तूपवस्तमस्त्रियामुपवासकः। 71.29. It records in the foot note औपवस्त्रं चोपवस्त्रं. M on औपवस्तं तूपवासो 175.38. remarks औपवस्तं उपवस्तमित्यपि. क्वचिदौपवस्त्रम् इति पाठः तत्र तृचूप्रत्ययान्तादुपवस्तुरिदं कर्मेत्यर्थे तस्येदमित्यण्. उपोषणं उपोषितमित्यपि. So we retain उपवस्त्रम् अनाशनम्. ABC read अशाननं. It is an instance of transposition of letters श and न.

394. =V 95.288. It reads पराको ना for तु पराकं. M. W. records it in masculine. Note the change in gender.

395. =V 95.289. It reads तुरायणद्वये for तुरायणद्वयं. It is preferable to reads तुरायणद्वये in view of the fact that द्वादशाह, षोडशाह and चातुर्मास्य are used in locative. The same argument can be made applicable in the case of the neuter gender used for पराक.

396. =V 95.294. It reads पञ्चरात्रं पयःपानं संगमः संगतश्च सः।

397. =V 95.299. It reads योगपट्टस्तु चीना स्यात्। Should we read चीना ? KD reads अथ पर्यस्तिका स्त्रियां, अवसक्थिनिका खट्वा निषद्या खट्विका समे। 67.423-24. H reads पर्यस्तिका परिकरः पर्यङ्कश्चावसक्थिका। 679. So we read अवसक्थिका with H.

398. =V 95.300. and Agastya 73. cf ऋषिस्त्रिकालदर्शी स्यान्मौनी वाचंयमो मुनिः। H reads वाचंयमो यती साधुरनगार ऋषिर्मुनिः। 76. KD reads वाचंयमो मुनिः 88.175.

399. =V 95.301. It reads अगस्त्यः कलशीपुत्रस्तपनः पीतसागरः।

400. =V 95.302 and Agastya 74. It reads विन्ध्यकूटकः.

401. =V 95.303. Agastya 74.

402. =V 95.304. It reads दक्षिणाशारतः क्राथिः सत्याग्निश्चाग्निमारुतः। Agastya reads दक्षिणाशारतः क्राथिरनपत्याग्निमारुतौ। Should we read अनपत्याग्निमारुतौ with Agastya ?

403. =V 95.305. It reads तस्य कौषीतकी भार्या. Agastya reads अस्य कौषीतकी भार्या लोपामुद्रा वरप्रदा। 75. H reads लोपामुद्रा तु तद्भार्या कौषीतकी वरप्रदा। 133. KD reads प्रियास्य वरदा लोपामुद्रा कौषीतकी तथा। 404.221. So we read कौषीतकी.

405. =V 95.306. It reads वाल्मीकः for वल्मीकः. Agastya reads प्राचेतसस्तु वाल्मीकिर्वल्मीकश्च कुशी कविः। 76. H reads प्राचेतसस्तु वाल्मीकिर्वल्मीककुशिनौ कविः। 846.

406. =V 95.307. It reads सालातुरीयको दाक्षीपुत्रः पाणिनिराहिकः। H reads सालातुरीलदाक्षेयौ 851. Agastya reads शालातुरीयको दाक्षीपुत्रः पाणिनिराहिकः। 76. KD reads शालातुरीयो दाक्षेयः शालंकिः पाणिनाहिकौ। 83.134. So we read दाक्षीपुत्रः.

407. =7 95 308 and Agastya 77.

408. योगज्ञो याज्ञवल्के च—Agastya reads याज्ञवल्क्यस्तु योगज्ञो. It also reads आयवस्तु वसिष्ठः स्यात्. 77. V reads आपवस्तु वसिष्ठः स्यात्। 95.310 KD reads वसिष्ठोऽरुन्धतीनाथपर्यायाप्याव इत्यपि। So should we read आपव ?

409. V reads यज्ञाडयः, cf यज्ञाडयस्तु पराशरः । 95.310. Agastya reads यज्ञा-स्यस्तु पराशरः । 78.

410. V reads यायावरः for ययावरः, cf यायावरो जरत्कारुः । 96.312. KD also reads यायावरो जरत्कारुः । 83.132. But in our text यायावरः does not suit metre.

411. ह्यष्टावक्रस्तु गर्भजः—V reads अष्टावक्रस्तु गर्भाजिः । 96.313. Agastya reads अष्टावक्रस्तु गर्भाजिः । 79.

412. च्यवनो मत्स्यगुच्छश्च—V reads मत्स्यगुश्च्यवनोऽथ स्यात् । 96.314. Agastya reads मत्स्यगुच्छश्च्यवनकः । 80.

413. V 96.315. It reads व्यालिः for व्याडिः. Agastya reads अथ व्याडि-र्विन्ध्यवासी नन्दिनीनन्दनोऽपि च । 80. H reads अथ व्याडिर्विन्ध्यवासी नन्दिनीतनयश्च सः । 852. KD reads अथ व्याडिर्विन्ध्यनिवास्यपि । 83.135.

414. = V 96.316 and Agastya 81.

415. = V 96.317 and Agastya 81.

416. = V 96.318 and Agastya 81. It reads द्रामिलः.

417. = V 102.467.

418. = V 102.468.

419. दीर्घदर्शी दूरदर्शी—V reads दीर्घदर्शी दूरदर्शी लब्धवर्णो मनीष्यपि । 102.469. Our Mss. read फलंहृतिः for मनीष्यपि. Should we read मनीष्यपि with V? In V फलेगतिः occurs in line 471.

420. = V 102.474. It reads ब्रह्मभावो for ब्रह्मभावे.

421. = V 102.475. All Mss. omit three letters before भवः. So we read अपुनर्भवः with V.

422. = V 102.476.

423. = V 102.477.

424. = V 102.478. It reads दशोत्तरं शतं for दशोत्तरशतं.

425. = V 103.479. We read चीनेशसंसदि with V.

426. = V 103.480. It reads वेषाजीवकृतान्ताद्यैस्तेषां भेदः परस्परम् ।

427. = V 104.1.

428. = V 104.2. It reads राजा तु पार्थिवो भूभुमाड् भूपो नृपतिर्नृपः ।

429. = V 104.4.

430. = V 104.5.

431. = V 104.6.

432. = 104.20. It reads षट्कं कामो मदो मानो लोभो हर्षो रुषापि च ।

433. = V 104.21.

434. = V 104.22.

435. = V 106.62. It reads परिवृक्ती for परिवृत्ती. We read परिवृत्ता with B. cf देवी राजकुलोद्दा(त्था) चेत् परिवृत्ता तु पूजिता । 156. M. W. reads this vocable but remarks that it is probably w.f. for परिवृक्ती.

436. = V 106.63. It reads वावाता तु प्रियतमा स्वामिनी त्वनृपात्मजा. We read with B. cf वातावात्र प्रियर(त)मा स्वाधीनी तु नृपात्मजा । 156.

437. = V 106.64. It reads फालाकली युद्धजिता. We read with B : पालागली युध(द्ध) जिता नृपस्योडाः(ढाः) प्रजा (प्रिया) इमाः । 157. पालागली = the fourth and the least respected wife of a prince. M. W.

438. = V 106.65. It reads अनूढास्तु प्रिया राज्ञः कलाज्ञा गणिकाः स्मृताः । We read with B : अनूढा तु प्रिया राज्ञः कालज्ञा गणिका स्मृता । 157.

439. = V 106.66. It reads यानाप्तपरिचारिका. We read with B : गणिका सा प्रगणिका यानप्त(नाप्त) परिहारिका. 157.

440. = V 106.68. It reads अथालगन्धिकाप्याज्ञागणिका कुलसंभवा । Is it अकुलसंभवा ? B reads अथालगणिकाप्यज्ञा as in our Mss.

441. = V 107.71 and B 157.

442. = V 107.80. It reads शत्रुर्दस्युरमित्रारी अरातिरहितो द्विषन् । Our Mss. read अमित्रारिः. So we read अमित्रोऽरिः.

443. = V 107.81. It reads द्वेषणः प्रत्यनीको द्विड् जिघांसुर्हिंसनो रिपुः । We read with V.

445. Our Mss. read वाजिनी. V and H read वाहिनी. सैन्यं चक्रं बलं सेना चमूर्वाहिन्यनीकिनी । 108.109. वाहिनी पृतना सेना । 745. A reads ध्वजिनी वाहिनी सेना । 198.78. KD reads अथ सेना तु पृतना वाहिनी वाहना चमूः । 116.248. So we read वाहिनी.

446. = V 108.111.

447. = V 108.112. It reads तदोषकं for सदोषकं.

448. = V 108.118.

449. = V 109.119. It reads इभो for कुम्भो. The vocable कुम्भ is not recorded in the lexicons. Should we read इभो with V ?

450. = V 109.120.

451. = V 109.121.

452. = V 109.122. It reads महामृगः शूर्पकर्णः सामजः सिन्धुरः कपिः । HL reads सिन्धुरः कुम्भी कुञ्जरवारणेभरदिनः सामोद्भवः सिन्धुरः. । 2.59. H reads स्तम्बेरमद्विरद-सिन्धुरनागदन्तिनो । 1217. KD reads हस्ती दन्तावलो दन्ती सिन्धुरो दीर्घमारुतः । 104.142. So we should read सिन्धुरः.

453. = V 109.123. It reads मन्दवृन्दः कुषी कञ्चुः शुण्डालः षष्ठिहायनः ।

455. = V 109.124.

456. पाकलौ तस्य पार्श्वयोः—V reads पिलाटौ तस्य पार्श्वयोः । पाकलः = fever in an elephant. M. W.

458. = V 110.146. It reads पीतलिका for वितलिका. For विद्धः cf विद्धः पुस्यु-भयान्तरम् । 107.166. A reads तयोर्मध्ये विद्धः पुमान् । 189.37.

459. Should we read विजूषम् (n)?

460. = V 110.148. It reads उरःपार्श्वौ तु विक्षोभौ दर्दरौ गलपार्श्वयोः ।

461. तल्पलम् — M. W. records this vocable in masculine.

462. = V 110.149. It reads करटोऽस्य कटो गण्डो गात्र पूर्वोऽध्रिरस्य तु ।

463. = V 110.150. It reads मूलेऽधोऽधः (प्रदेशास्तु) क्षयश्च पलिपादकः । Should we read with V ? or should we read प्रतिमानं with KD which reads वाहित्थं तद् धोदेशः प्रतिमानमथास्त्रियाम् । गात्रं तु करिणः पूर्वजङ्घाद्यवयवे न ना । 107.168. A reads अधः कुम्भस्य वाहित्थं प्रतिमानमधोऽस्य यत् । 189.39. H reads वाहित्थाधः प्रतिमानं । 1227.

464. = V 110.151. ABC read सदान° and प्राह. We read सन्दानभाग and प्रोह with V.

465. विशेषभागो वैशाखी—We read this with V 110.152.

466. = V 110.154. It reads पुच्छवंशोऽपवंशः स्यान्निष्कोशः कुक्षिमध्यकम् । Should we read पुच्छवंशोऽपवंशः with V ?

467. = V 110.159. It reads अत्यूहः ककुदं मेढ्रं क्षारिका चूचुकान्तरम् ।

468. = V 110.160. It reads अथ पुच्छे स्थिता किल्ली संवालो वालपुष्कलम् ।

469. = V 110.162. It reads दन्तभागः पुरोभागः पुच्छभागस्तु पार्श्वतः ।

470. = V 110.163.

471. = V 111.167. It reads चूषा कक्ष्या वरत्रा स्यादंकुशोऽस्त्री सृणिर्न षण् । HL reads चूषा कक्ष्या वरत्रा स्यात् । 2.66. A reads दूष्या कक्ष्या वरत्रा स्यात् । 190.42. M remarks दूष्या, चूष्येति मुकुटः. H reads कक्ष्या दूष्या वरत्रा स्यात् । 1232. KD reads कक्ष्या दूष्या वरत्रा स्याद्‌षा चूष्या कुथस्त्रिषु । 108.176. Should we read चूषा ? HL reads अङ्कुशः सृणिरुच्यते । 269. A reads अङ्कुशोऽस्त्री सृणिः स्त्रियाम् । 190.41. M remarks अङ्कुशः सृणिः तालव्यादिरपि. H reads अङ्कुशः सृणिः । 1230. KD reads अथ स्यादङ्कुशोऽस्त्रियाम्, द्वयोः प्सृणिः श्रृणिरपि स्त्रियां स्यातां सृणीश्रृणी । 108.175. So should we read अङ्कुशोऽस्त्री शृणिः सृणिः ?

472. = V 111.179.

473. = V 111.180.

474, = V 111.181. cf कुदुरो घोटकस्तार्क्ष्यः । B reads णेटकः. Should we read घोटक for णेटक ?

475. = V 111.182. It reads पाकलः परुलः पीतो माषाशी हि सविक्रमः । B reads णेटकः (घोटकः) त्रमणो भोगी पाकलो गृहभोजनः । माषाशि (शी) महिषद्वेषी पुरुलः सिंहविक्रमः । 152. पाकल is a mistake for पालक. हि सविक्रमः is clearly a mistake for सिंहविक्रमः. KD reads प्रकीर्णः क्रूणः प्रोथी कुरटः सिंहविक्रमः । 110.190. H reads पालकः परुलः किण्वी कुटरः सिंहविक्रमः । 1720. Should we read परुलः for पुरुलः ?

476. =V 111.183. It reads श्रीवृक्षकी वक्षसि चेद्रोमावर्तो मुखेऽपि च। H reads कश्यः कशार्हो हृद्ववक्त्रावर्ती श्रीवत्सकी हयः। 1236. KD reads कश्यः कशार्हो हृद्वका(क्त्रा)-वर्ती श्रीवत्सकी हयः। 111.200. So we should read वक्षसि with V for प्रक्षिणी. HL reads श्रीवृक्षका स विज्ञेयः श्रीवृक्षो यस्य लाञ्छनम्। 2.283.

477. This line is not found in V.

478. =V 111.184. It reads कृष्णैः for विष्णोः. HL also reads कृष्णैः.

479. =V 111.185 and KD 111.201.

480. =V 112.191. It reads अब्जल for अब्जक.

481. =V 112.192.

482. =V 113.235.

483. =V 113.236.

484. =V 113.237. It reads इत्येतेषां च पद्मानामेकैकं बहुभेदकम्.

485. =V 113.238. It reads च for हि.

486-488. Not found in V.

489. =V 114.246. It reads यानं सांयात्रिकं युग्यं वाहनं वाह्यधोरणे।

490. =V 114.247. It reads योग्यं चास्मिंश्चक्रयुते शताङ्गः स्यन्दनो रथः।

491. =V 114.248. It reads वहनं for वाहनम्.

492. =V 114.249. We read with V क्ली शकटोऽस्त्रियाम्.

493. =V 114.250.

494. =V 114.251.

495. =V 114.252. It reads कर्णीरथो. We should read कर्णीरथो with V.

496. =V 115.266.

497. =V 115.277. It reads योधाश्च योधकाः। A reads भटा योधाश्च योद्धारः। 195.61. H reads योद्धारस्तु भटा योधाः। 763. KD reads भटा योधाश्च योद्धारः। 113.225.

498. =V 115.278. It reads पदातिपत्तिपादातपदातिकपराजयः।

499. =V 115.279. It reads पातिकः पादिकः पद्गो रथिको रथिनो रथी। H reads पदिक. 498. Should we read पादिकः पदगः पद्गो or पत्तः? H reads रथिके रथिरो रथी। 761. KD reads रथस्वामी तु रथिको रथिनो रथिरो रथी। 116.247. Should we read either रथिनो or रथिरो for राथिको?

500. The first पाद is not found in V.

502. =V 116.293. It reads पटुः for भटः.

503. =V 116.294. It reads जयिजित्वरौ for जयजित्वरौ. H reads जेता जिष्णुश्च जित्वरः। 793. A reads जेता जिष्णुश्च जित्वरः। 198.77. KD reads विक्रान्तो जित्वरो जेता शूरो वीरश्च जिष्णुकः। 116.246.

506. स्यादुरस्त्वानुरस्तिकः—V and KD read स्यादुरस्त्वानुरसिले । V 116.301. KD 116.244. A reads स्यादुरस्त्वानुरसिलो । The reading उरशिलक is not suitable for metre. C tries to correct the text by reading उरस्तिकः.

507. = V 116.304. It reads स्वक्त्रं तु दशनं. H reads जगरः कवचे दंशः । 766. A reads तनुत्रं वर्म दंशनं । 196.64. HL reads जगरः कङ्कटा माठी दंशनं जालिका स्मृता । 2.304. KD reads तनुत्रं वर्म दंशनम् । 114.228.

510. मर्दनी पादरक्षा स्यात्—V reads मर्दनी पादरक्षणी. अङ्गुलत्रे कपिः पुमान्-V reads अङ्गुलित्रे कपी. 117.311.

511. अधिकाङ्गं तु कङ्कटे—V reads अधिकाङ्गं सारसनं मध्ये धार्यं सकङ्कटैः । 117.312.

512. ऋष्टिः खङ्गे प्रचारकः—V reads ऋष्टिः खङ्गः प्रचारोऽसि । 117.315. We read ऋष्टिः with V and A.

513. उली तु करवालिका—V reads इली तु करवालिका । 117.320. A reads स्यादीली करवालिका । 202.91. M remarks ईली ' इली ईलिः ' करवालिका करपालिकेत्यपि. HL reads कृपाणीली च कर्तरी । 2.440. So should we read °पीली तु करवालिका ?

514. पुलाकास्त्वणुराजयः—V reads पुलकास्त्वणुराजयः । 117.325.

515, अथासिपुत्रच्छुरिका—V reads अथासि पुत्री क्षुरिका । 117.326. A reads स्याच्छस्त्री चासिपुत्री च छुरिका चासिधेनुका । 202.92. HL reads असिपुत्रिकासिधेनुः क्षुरिका पत्रं च शस्त्रिका ज्ञेया । 2.318. H reads शस्त्र्यसेर्धेनुपुत्र्यौ च । 784. KD reads स्यातामसेर्धेनुपुत्र्यौ । 123.312. So we should read अथासिपुत्री छुरिका.

516. = V 118.344. It reads आयुधागार्यं for धर्ममत्रं.

517. = V 118.345.

518. = V 120.397. It reads कावाटो लघुकाष्ठः स्यात्सयष्टिर्यष्टिवारणः ।

519. = V 120.400. It reads लोहाभिहार for लोहाविहार. H reads लोहाभिसारो दशम्यां विधिर्नीराजनात्परः । 789. KD reads दशम्यां यो विधिर्भूपे स च लोहाभिसारकः । 125.327. So should we read लोहाभिहारः for लोहाविहारः ?

520. = V 120.400. It reads पत्युः for पत्याः. A reads यत्सेनयाभिगमनमरौ तदभिषेणनं । 203.95. HL reads यत्सेनयाभिनिर्याणं स्मृतं तदभिषेणनम् । 2.306. H reads यात्राभिषेणनं तु स्यात्सेनयाऽभिगमो रिपौ । 790. KD reads यत्सेनयाभिगमनमरौ तदभिषेणनम् । 125.327. These instances clearly indicate that our author follows V against other Kośas.

521. = V 120.403. It reads अभिक्रमो for अभ्याक्रमो. A reads अहिताभ्प्रत्यमीतस्य रणे यानमभिक्रमः । 203.96. H reads अभिक्रमो रणे यानममीतस्य रिपून्प्रति । 791. cf KD 125.329.

522. मृध आस्कदनं युद्धम्—V reads मृधमास्कधनं युद्धम् । 120.406. A reads मृधमास्कन्दनं संख्यं समीकं साम्परायिकम् । 205.104. HL reads युद्धं युत्प्रधनं मृधं समुद्यः । 2.298. H reads मृध in neuter, and आस्कन्दनम्, 977. KD also reads मृध in neuter and reads आस्कदनम्. 127.348–349. M. W. records this word in both genders.

523. The line is not found in V.

524. = V 121.416.

525. = V 121.420.

526. = V 121.422. It reads विशस्तु घात उन्मन्थो विशरं प्रमथो वधः। Note the difference in gender of विशर. A reads it in masculine : cf आलम्भपिञ्ज-विशरघातोन्माथवधा अपि । 207.115.

527. = V 121.428.

528. = V 122.431. ABC read कुण्डो. We read रुण्डो after V. V reads the latter half as कुणपस्तु शवोऽस्त्रियाम् । There is no point in saying अरिशव. The difficulty is solved if we read शव in neuter with A. cf कुणपः शवमस्त्रि-याम् । 208.118. HL reads कुणपः शवमुच्यते । 3.7. H reads कुणपं शवः । 564.

529. = V 122.432. It reads खाटिः for कोटिः. We read कटः with V. Should we read खट्टि or खाटि as in V ?

530. शिरो रूढं व्रणस्थाने—V reads किणो रूढं व्रणस्थाने.

532. = V 123.1. It reads अर्या for आर्या. B reads वैश्ये त्वर्यो । 153. A reads ऊरव्या ऊरुजा अर्या वैश्या भूमिस्पृशो विशः । 208.1. But HL reads आर्या भूमि-स्पृशो वैश्या ऊरव्याश्च विशः स्मृताः । 2.415. KD reads अर्या ऊरव्या गोरक्षाकृषिवाणिज्य-जीविनः । 132.1. So we retain आर्या as in HL.

533. = V 123.2. It reads आजीवो जीविका वृत्तिर्वार्ता वर्तनजीवने । = A 209.1. H reads आजीवो जीवनं वार्ता जीविका वृत्तिवेतने । 865. Should we read जीविका ?

534. = V 125.62. It reads व्रीहिर्विरेणुको वीज्यो धान्यं सस्यं लवेटिका । The line is corrupt. B reads व्रीहिस्तु रेणुको बीज्यो धान्यं सस्यं तु वैटिकः ।142. Should we read व्रीहिर्व्रेणुको वीजो धान्यं सस्यं लवेटिका । ?

535. = V 125.63. It reads शालयः for शालेयाः. B reads व्रीहिस्तम्बकारैः प्रोक्ताः शारेयाः श्वेततण्डुलाः । 142.

537. कलावकास्तु कलमाः—V reads कलापकास्तु कलमाः । 125.68. B reads कल-मस्तु कलावकः । 143. प्रवराः शालषष्ठिकाः—V reads शालियष्ठिका । 125.67. B reads प्रवरः शालिकः षाष्ठः । 143. So we read शालिषष्ठिकाः.

538. माषस्तु मलदो मांसं—V reads माषस्तु मलदो नन्दी घरी बीजवरो बली । 125.69. KD reads मांसलः वृषाकरो धान्यवीर कुरुविन्दोऽपि मांसलः । 138.55. H reads कलमे तु कलायकः । 2272, also सरी बीजवरो बली । 2274.

539. = V 126.71. It reads लोभ्यो for लोह्यो. B reads मुद्गस्तु प्रध(थ)नो लोह्यः । 143. KD reads वासन्तेऽपि च लोभ्यः स्यात् । 138.52. H reads मुद्गे तु प्रधनो लोभ्यो । 2275.

— बलाङ्गो हरितो हरिः—H reads वलाटो हरितो हरिः । 2275. KD reads बलाढ्यः. cf पित्र्यो बलाढ्यः काचराजपदान् माषो परो लघुः । 138.55.

540. = V 126.72. It reads °प्रवेल° for °प्रवाल°. H reads पीतेऽस्मिन्वसुख-ण्डीरः, प्रवेलजयशारदाः । 2275.

541. = V 126.75. It reads वनमुद्गे तु वरकनिगूढककुलीमका: । H reads वमसुद्गे तुवरका निगूढककुलीनका: । 2276. KD reads वनजे तु कुलीन: स्यादुरकेऽपि निगूढक: 138.54.

542. = V 126.75. It reads मरिष्ठक° for मरुष्टक°. H reads खण्डिको राज-मुद्गे तु मकुष्ठकमयुष्ठकौ । 2277. B reads राजमुद्गे मरुष्ट: स्यात् । 143. KD reads मकुष्टस्तु मयुष्ठक: । 138.57.

543. = V 126.77. It reads चूलिक: for तूलक:. B reads जालकस्तुलकस्तिल: । 143.

544. = V 126.79. It reads मसुर: for मसूर: = B 183. It reads मसूर: as in our text. KD reads सूरो मसूरो मङ्गल्यो रक्तपर्यायदालिक: । 139.58.

545. = V 126.92 and B 143.

546. = V 127.96. It reads वल्ला for वल्गा. H reads आढक्यां तुवरी वर्णा. KD reads आढकी तुवरी वर्णकरा वीरभुजा च सा । 139.61. We read सौराष्ट्री with V. ABC read सौराष्ट्रि. B reads सौराष्ट्रि. Should we read सौराष्ट्रि: ?

547. = V 127.98. It reads छत्रा कुस्तुम्बरी धान्या धन्या धाना धनीयिका ।

548. = V 127.106. It reads गोधूमस्तु म्लेच्छभोज्य: सुमन: श्लेष्मलो गुरु: ।

549. = V 127.107. It reads शतपर्वा बहुवक: कोद्रवे कोरदूषक: । Should we read बहुवकौ with V ?

550. = V 128.133. It reads ऋद्धमावसितं धान्यं पूतं तु बहुलीकृतम् ।

551. = V 128.134. It reads छादिषेयं for छादितेय:.

552. = V 128.135. It reads कायिक: क्रयिक: क्रेता विपूर्वा: क्रेयवस्तुदे । H reads कायक: क्रयिक: क्रयी, क्रेयदे तु विपूर्वास्ते । 868. A reads कायकक्रयिकौ समे । 229.79. KD reads कायिक: क्रयिक: क्रयी । 185.475. So should we read either कायक: or कायिक: ? Preferably कायक: ? Should we also read क्रेयवस्तुदे for क्रेयवस्तुके ?

553. क्रेये प्रसारितं क्रय्यं—V reads क्रये प्रसारितं क्रय्यं. So we should read क्रये with V 128.136. H reads क्रय्यं न्यस्तं क्रयाय यत् । 871. विक्रेयं पणितव्यकम्—V reads विक्रेयं पणितव्यं च । 128.137.

554. = V 128.141. It reads निमयो for विमयो. H also reads व्यतिहार: परावर्तो वैमेयो निमयोऽपि च । 870. KD reads प्रतिहार: परावर्त: विन्योमैंथमयावथ ।186.481. So we retain विमय. HL reads परिवृत्तिर्विनिमयो वैमेयश्च निगद्यते । 2.418.

555. = V 128.142.

556. = V 129.143. It reads वाणिज: for वणिज: and सार्थवाह: for सार्थवह:. We should read सार्थवाह:.

557. = V 128.144. It reads वैदेहक for वैदेहिक. H reads वैदेह: सार्थवाहश्च । 866. HL reads पण्याजीवा वणिज: प्रापणिका नैगमाश्च वैदेहा: । 2.416. A reads वैदेहक: सार्थवाह: नैगमो वणिजो वणिक् । 229.78. KD reads एते स्युर्वे:(वैं)सार्थवाह: स्याद्वैदेशिक इत्यपि । 185.476. So we can either have वैदेहिक or वैदेहक.

558. = V 129.148.

559. = V 129.149. It reads जातिमात्रे for जातिमात्रं.

560. = V 129.150. It reads कटम् for कटुः. B reads कटुः. 145.

561. = V 129.152. H reads वैदेही पिप्पली कृष्णोपकुल्या मागधी कणा । 421. HL reads कृष्णोपकुल्या वैदेही मागधी पिप्पली कणा । 2.459. A reads उषणा पिप्पली शौण्डी । 101.97. On this M says उषणा 'ऊषणा' पिप्पली 'पिप्पलिः' शौण्डी कोला दशकं पिप्पल्याः । So we can read पिप्पलिः with our Mss. Should we read पिप्पलिर्मागधी शौण्डी ? KD reads पिप्पली पिप्पलिस्तुल्ये ।

562. = V 129.155. It reads गण्डीरी for गण्डिनी. Should we read गण्डीरी with V and हस्तिपिप्पलिः with our Mss. ?

563. = V 129.157. It reads मरीचं तु विरावृत्तमुषणं धर्मपत्तनम् । H reads मरिचं कृष्णमूषणम् । 419. Again मरिचं मलिनं कृष्णं वेल्लजं धर्मपत्तनम् । पवनेष्टं शिरोवृन्तं मूषणं कोलकं च तत् । 2188-89. HL वेल्लजं मरिचं प्रोक्तमूषणं च मनीषिभिः । 2 461. A reads मरीचं कोलकं कृष्णमूषणं धर्मपत्तनम् । 219.36. KD reads वल्लीजमूषणं वीरं पलितं कटुकं च तत् । So should we read मरीचं च शिरोवृन्तमूषणं धर्मपत्तनम् ? B reads मरीचं च शिरावृत्ता भूषणं धर्मपट्टनम् । 145.

564. = V 129.159. It reads लोहाख्यं श्यामवल्ली च त्र्यूषणम् (तूषणादिकम्). B reads कटुत्रयं त्र्यूषणं च । HL reads त्रिकटु त्र्यूषणं । 2.462. A reads त्रिकटु त्र्यूषणम् । 238.111.

565. = V 134.266. It reads गुधः क्षारस्य विकृतौ मत्स्यण्डी खण्डशर्करा । H reads मत्स्यण्डी फाणितं चापि । 403. A reads मत्स्यण्डी फाणितं खण्डविकारः शर्करा सिता । 221.43. क्षार is abrupt here. KD reads अपि क्षुद्रगुडोऽथ स्याद् गुडः स्वादुश्च मोदकी...मत्स्यण्डयपि च मत्स्याण्डी मधुरा पिण्डशर्करा. 156.213-14. also विकारः फाणितगुडमत्स्यण्डी खण्डशर्करः । So should we read मत्स्याण्डी खण्डशर्करा. 156.212.

566. = V 134.267. It reads फाणितं क्षुद्रकं खण्डं न द्वयो शर्करा सिता । Should we read फाणितं with other lexicons ?

567. = V 134.268. It reads मधूलं तु मधुनं स्त्री मधुकं तत्पुरातनम् । KD reads मधूको मधुकोऽपिस्यान्मधु क्लीबे मधुः पुमान् । 258.89.

568. = V 134.269. It reads भ्रामरं तु भ्रमरकं क्षौद्रं सारघमाक्षिके ।

569. = V does not record मैणवं तु विलाकरम्.

570. = V 134.274. It reads स्नेहे तिलानां तैलं स्यादन्येषां नामपूर्वकम् ।

571. = V 134 275. We read कौम्भं with V.

572. = V reads हैयंगवीनम् 134.276. A reads तत्तु हैयंगवीनं यत् ह्योगोदोहोद्भवं घृतम् । 223.52. HL reads दधिसारं नवनीतं ब्रुवते हैयंगवीनं च । 2.119. H reads हैयंगवीनं शरजं पुनः 407. KD reads हैयंगवीनं सरजं क्षीरोत्थं दधिसंभवम् । 157.222. तक्रेजं-V reads तक्रजम्.

573. = V 134.277. It reads दधि विप्रप्रियं हृद्यं क्षीरजं श्रीघनं गुरुः ।

574. = V 134.286. It reads घुक्षिमं तूद्धृतस्नेहात् for the first half.

575. = V 135.290. It reads पयो दुग्धं च पथिं च स्तन्यं पुंसवनं सरम् । H reads दुग्धं तु सोमजं गोरसः क्षीरमूत्रस्यं स्तन्यं पुंसवनं पयः । 404. Should we read पथिं for पीतं with V ?

576. घोलम्—V reads घोलं तुम्रं कालशेयं दण्डाहतरसायने। मोरटं गोरसः। 135. 296-97. H reads दण्डाहते कालशेयघोलारिष्टानि गोरसः। 408. KD reads अथ गोरसः सरसं निर्जलं घोलं मथितं रसवर्जितम्। 158.233. So should we read घोलमुम्रं तु मोरटम्। Note the gender of गोरस. All lexicons record it in Masculine. M.W. gives गोरसज in neuter. Should we read गोरसस्तक्रमित्यपि ?

579. = V 136.2. It reads संकरजः.

580. = V reads परजात for परैजित and नियोज्य for नियोज्यक.

581. = V 136.10. It reads भरण्यं भरणं भर्म वेतनं निष्क्रयो भृतिः। A reads भर्म वेतनम्। 248.38 HL reads भृतिर्भृत्या च कर्मण्या वेता मूल्यं च वेतनम्। 4.43. H reads भृतिः स्यान्निष्क्रयः पणः कर्मण्या वेतनं मूल्यं निर्वेशो भरणं विधा। 362. KD reads भृतिः स्त्री कर्मवेतनम्। 211.82. So we should read वेतनं निष्क्रयो भृतिः.

582. = V 136.11. It reads कर्मण्या तुलिका भृत्या भारवाहस्तु भारिकः।

583. = V 136.12. It reads वार्ताहरो वैवधिको भारयष्टिर्विहङ्गिका। HL reads भारयष्टिर्विहङ्गिका। 4.73. H reads भारयष्टिर्विहङ्गिका। 364. A reads अथ विहङ्गिका भारयष्टिः। 246.30. KD reads विहङ्गिका भारयष्टिः। 210.77. So should we read भारयष्टिर्विहङ्गिका ?

584. = 136.13. It reads तल्लम्बि for विलम्बि. A reads भारयष्टिस्तदालम्बि शिक्यं काचो। 246.30. KD makes it more explicit. It reads विहङ्गिका भारयष्टिस्तदालम्बिनि जालके शिक्यं क्लीबे पुंसि काचः। 210.77. So we should read तल्लम्बि for विलम्बि.

585. = V 136.14. ABC read कौरवः. It is clearly a mistake for कारवः.

586. = V 136.22.

587. = V 137.23.

588. = V 137.24. H reads सेवनं सीवनं स्यूतिः। 912. A reads like H. 278.5. KD also reads like H 208.60.

589. = V reads लेखनी तूलिका कूर्चा पुस्तं लेप्यादिकर्मणि, i. e. the first half of our text is not found in V 137.25.

590. = V 137.26. It reads या तु लेप्यमयी for धातुलेप्यमयी. सा in the text requires a relative clause preceding it. So should we read या तु for धातु ?

591. = V 137.27. It reads पाञ्चालिका तु वस्त्रादिपुत्रिका सालभञ्जिका। H reads शालभञ्जी पाञ्चालिका च पुत्रिका। 1014.

592. = not found in V.

593. = V 137.28. It reads पलगण्डो for पलगञ्जो. H reads पलगण्डस्तु लेप्यकृत्। 922. A reads पलगण्डस्तु लेपकः। 240.6. HR reads लेपकः पलगण्डः स्यात्। 2.436. B also reads पलगण्डो लेपकरः. Should we read पलगण्डो लेपकरः ? ABC read कष्पाणः. V reads कल्पाणिः समलेखनी. We read कल्पाणि with V.

594. —Not found in V.

595. संवाहकोऽङ्गमर्दः—V reads अङ्गमर्दी 137.29. H reads संवाहकोऽङ्गमर्दः। 492.

596. —अथ देहस्य रक्षके, आरक्षकः कञ्चुटी च not found in V. 137.29b.

597. = V 137.30.

598. = V 137.31. For latter half V reads कलादो मौष्टिकः समाः। A reads नाडिंधमः स्वर्णकारः कलादो रुक्मकारकः । 240.8. HL reads नाडिंधमः कलादः सुवर्णकारश्च मुष्टिको ज्ञेयः । 2.433. H reads नाडिंधमः स्वर्णकारः कलादो मुष्टिकश्च सः । 908. KD reads अथ मुष्टिकः, स्वर्णपर्यायतः कारस्तालो गोजिक इत्यपि । 203. 16. So should we read कलादो मौष्टिकः समाः or कलादो मुष्टिकः समः ?

599. = V 137.32. It reads कर्मारः स्यादयस्कारो व्योकारो लोहकारकः । HL reads ध्माकारो लोहकारः स्यात् । H reads व्योकारः कर्मारो लोहकारः । 920. A reads व्योकारो लोहकारकः । 240.7. KD reads कुटो लोहकारस्तु व्योकारोऽपि । 203.16. So should we read कर्मारः स्यादयस्कारो व्योकारो लोहकारकः ?

600. = V 137.33. It reads शाङ्खिकः स्यात्काम्बविको भस्त्रा चर्मप्रसेविका । A reads स्याच्छाङ्खिको काम्बविको । 240.8. H reads शाङ्खिकः स्यात्काम्बविकः । 910. KD reads स्याच्छाङ्खिकः काम्बविकः । 204.18. Should we read काम्बविको with A, H and KD ?

—भस्त्रा चर्मप्रसेविकः—A reads भस्त्रा चर्मप्रसेविका. On this M remarks भस्त्रा चर्मप्रसेविका, चर्मप्रसेवक इत्यपि HL reads दृतिश्चर्मप्रसेवकः । 4.79. H reads भस्त्रा चर्मप्रसेविका । 908. So we should either read भस्त्रा चर्मप्रसेविका or भस्त्रा चर्मप्रसेवकः.

601. —Not found in V.

602. = V 137.34. It reads संदंशः स्यात्कङ्कमुखः काणा मूका वुषा स्मृना. H reads संदंशः स्यात्कङ्कमुखः । 909. KD reads स्यात्संदंशः कङ्कमुखं यन्त्रं कुन्दं भ्रमुः पुमान्, तैजसावर्तनी मूषा मूषिका मूष इत्यपि । 209.66. Our author is probably influenced by the corrupt reading of V. Should we read संदंशः स्यात्कङ्कमुखः काणा मूषा मुषाऽस्त्रियाम् ? cf A. तैजसावर्तनी मूषा. = On this M remarks मूषा मूषो,' मुषो, मूषा त्वावर्तनी मूषोति शब्दार्णवः मुष स्तेय इत्यस्माद्भिदाद्यङि ह्रस्वादिरपि ह्रस्वा मुषा मुषी 246.33.

603. = V 137.35.

604. = V 137.36 For latter half V reads भ्रमः कुन्दश्च यन्त्रकम् । H reads भ्रमः कुन्दं च यन्त्रकम् । 909. KD reads यन्त्रं कुन्दं भ्रमुः पुमान् । 209.66. So should we read भ्रमः कुन्दश्च यन्त्रकं or भ्रमुः कुन्दश्च यन्त्रकम् ?

605. = V 138.51. It reads अन्तावसाय्यपि for अन्तवसाय्यपि. A reads क्षुरी मुण्डी दिवाकीर्तिनापितान्तावसायिनः । 241.10. H reads क्षुरमर्दी दिवाकीर्तिमुण्डकोऽन्तावसाय्यपि । 923. KD reads वात्सोपुत्रो दिवाकीर्तिमुण्डकोऽन्तावसाय्यपि । 204.20. So we should read अन्तावसाय्यपि.

606. = V 138.52. It reads कर्त्रिका for कर्तिका. Should we read कर्त्रिका with V ? C reads कर्तनिकृपि. So should we read कर्तनी कृवी ?

607. = Not found in V.

608. चक्री भार्गव इत्यपि—V does not record चक्री and भार्गव.

609. आपाकः पुटपाणः स्यात्—V does not record आपाक and पुटपाण. Is it पुटपाक ?

610. = V 138.54. It reads धूसरश्चाक्रिकस्तैली पिण्याको ना खलिः स्त्रियाम् । KD reads पिण्याकः पुंस्यथ खलिर्निस्नेहस्तिलकल्कजः । 141.75.

611. = V 138.55. It reads गोपो for गोपा.

612. = V 138.56. It reads गोपालो वल्लवश्चाथ वत्सीयस्त्रिषु तद्धिते।

613. = V 138.57. It reads जाबालः स्यादजाजीवः। A reads likewise 241.11. also HL 2.226. KD reads अजाजीवस्तु जाबालो। 204.23. क्षपालक = क्षस्य क्षेत्रस्य पालकः. V does not record the latter half. Should we read जाबाल?

614. = V does not record the first half. For the latter half V reads कोणोऽङ्क्षी लगुडो नरि.

615. = V does not record वलिनी. वलिनी = having folds.

616. = V 138.60. It reads त्रयी for त्रयम्.

617. = V 138.61. It reads ग्रन्थिर्बन्धो व्रजो गोष्ठी गौष्ठिनं तु पुराव्रजः। Should we read गौष्ठिनं with V and A? Note the gender of गोष्ठ.

618. V reads मन्थस्तु मन्था मन्थानो only. 138.62.

619. = V reads वैशाख: खज्जकोऽपि च. 138.62.

620. = V 138.63. It reads मन्थविष्कम्भो. We should read मन्थाविष्कम्भो with V.

621. This line is not found in V.

622. = V 138.64. It reads अन्त्यजालयः. Should we read अन्त्यजालयः with V.

623. = V 138.65. It reads प्रातिहारिकः for प्रतिहारिकः.

624. = V 141.124.

625. = V 141.127.

626-27. These lines are not found in V.

VOCABULARY

अंहति *f.* a gift, donation, 385.

अक्ष *m.* a dice, one of the seven addictions of a king, 433.

अक्षक *n.* a kind of rudrākṣa with no knot, 213.

अक्षकफल *m.* N. of Teak tree, 211.

अक्षसर *m.* the eye of Sarasvatī, 67.

आक्षिब *m.* N. of Śobhāñjana plant, 205.

अक्षीणलोचन *m.* the sun, 110.

अक्ष्णाक्षू a nail-cutter, 607.

अग *m.* a mountain, 177.

अगस्ति *m.* N. of the sage Agastya, 400.

अगस्त्य *m.* N. of a sage, 399.

अगारिन् *m.* N. of Indra, 10.

अग्नि *m.* fire, 33.

अग्निकारिका *f.* kindling or feeding the fire, 346.

अग्निकार्य *n.* kindling or feeding the fire, 346.

अग्निधुनी *f.* N. of Vaitaraṇī river, 40.

अग्निमारुत *m.* N. of the sage Agastya, 402.

अग्निमुखी *f.* N. of Bhallātakī plant, 217.

अग्निष्टोम *m.* one of the seven Saṁsthā sacrifices, 376.

अग्निहोत्रिन् *m.* maintaining the sacrificial fire, 378.

अग्नीन्धन *n.* kindling or feeding the fire, ?46.

अग्रजन्मन् *m.* a brāhmaṇa, 333.

अग्र्यासन *n.* the part of an elephant's body where the driver sits, 461.

अङ्कुश *m. n.* a hook to lead an elephant, 471.

अङ्कोल *m.* N. of a tree, 200.

अङ्गमर्द *m.* a shampooer, 595.

अङ्गुल *m.* N. of Aśvattha tree, 192.

— *m.* N. of Vātsyāyana, 416.

अङ्गुलत्र *n.* a finger-protector, 510.

अच्छभल्लुक *m.* a bear, 266.

अच्युत *n.* the sky, 85.

अजप *m.* a reciter of heterodox works, one who learns things wrongly, 340.

अजाजीव *m.* a goat-herd, 613.

अजिन *n.* the skin of a black antelope, 355.

अञ्जलिकारिका *f.* an earthen figure with hands joined for salutation, 590.

अणुराजि *f.* a mark on a sword, 514.

अतिजव *mfn.* a fast runner, 505.

अतिमोहन *n.* gold, 151.

अत्यम्ला *f.* a species of citron, 197.

अत्यूह *m.* penis of an elephant, 467.

अदृश्यतनु *m.* N. of god of love, 81.

अद्रिज *m.* N. of Yama, 34.

अधिकाङ्ग *n.* a girdle worn over the coat of mail, 512.

अधीतवेदक *m.* a brāhmaṇa versed in Vedas, 336.

अध्ययन *n.* studying the Vedas, one of the six brahmanical duties, 363.

अध्यापन *n.* one of the six brahmanical duties, 363.

अध्येषणा *f.* asking or praying for, 388.

अनघ *m.* N. of the ocean of milk, 138.

— *m.* N. of the ocean of pure water, 139.

अनडुह् *m.* an ox, 301.

अनड्वाही *f.* a cow, 289.

अनर्घ *n.* a jewel or gem, 166.

अनस् *n.* an oblong carriage with two side-planks, cart, 492.
अनसत्य *m.* N. of the sage Agastya, 402.
अनाशन *n.* fasting, 393.
अनिद्र *m.* a god, 8.
अनिमिप *m.* a god, 6.
अनीकिनी *f.* an army, 445.
अनेकप *m.* an elephant, 450.
अन्तःशल्य *n.* an army with defects, 447.
अन्तवसायिन् (अन्तावसायिन्?) *m.* a barber, 605.
अन्त्यजाति *f.* lowest caste, 330.
अन्त्यजालय *n.* a station of herdsman, 622.
अन्त्यवर्ण *m.* a man of the fourth class, 579.
अन्धकार *m.* darkness, 88.
अन्यवत्सा *f.* a cow who suckles an adopted calf, 299.
अन्यशाखास्थ *m.* a brāhmaṇa who has deserted his Vedic school, 345.
अन्वेषणा *f.* seeking after, searching for, 390.
अपक्रम *m.* flight, 525.
अपञ्चयज्ञ *m.* one who has abandoned the great five sacrifices, 368.
अपदंश *m.* the hairless upper part of an elephant's tail, 466.
अपसर्जन *n.* a gift, donation, 385.
अपाय *m.* flight, 525.
अपुनर्भव immortality, 421.
अप्फल *m.* a cocoanut tree, 251.
अप्सरोमन्दिर *n.* the sky, 86.
अबाल *m.* a cocoanut tree, 251.
अब्जक *m.* a horse of a very low breed, 480.
अब्धि *m.* the sea, 129.
अभिवन्या (अभिवान्या?) *f.* a cow who suckles an adopted calf, 299.
अभिषेणन *n.* a march to repel the army, 520.

अभ्याक्रम *m.* a march against an army, 521.
अभ्रक *n.* gold, 153.
अमर्त्य *m.* a god, 6.
अमर्ष *m.* anger, one of the six vices of a king, 432.
अमा *f.* a new-moon day, 108.
अमात्य *m.* a minister, one of the seven aṅgas of a kingdom, 430.
अमायु *m.* the charioteer of the sun, 114.
अमावास्या *f.* a new-moon day, 108.
अमित्र *m.* an enemy, 442.
अमृतभोजन् *m.* a god, 6.
अमृतत्व *n.* immortality, 421.
अमृतोत्पत्ति *f.* one of the seven kinds of origin of a horse, 487.
अम्बुनिधि *m.* the sea, 131.
अयस् *n.* steel, 163.
अयस्कान्त *m.* the load-stone, 164.
अयस्कार *m* a blacksmith, 599.
अयोमणि *m.* the load-stone, 164.
अयोवर्मन् *n.* an armour made of iron, 508.
अरण्यजतिल *m.* a wild sesamum, 543.
अराति *m.* an enemy, 442.
अरि *m.* an enemy, 442.
अरिष्ट *n.* N. of a plant, 241.
अरुष्कर *m.* N. of Bhallātakī plant, 217.
अर्घ्या *f.* a cow, 288.
अर्चा *f.* asking or praying for, a gift, 389.
अर्जुन *n.* grass in general, 259.
अर्थदूषणा *f.* prodigality, unjust seizure of property, one of the seven vices of a king, 433.
अर्थना *f.* asking or praying for, 388.
अर्दना *f.* asking or praying for, 388.
अर्शोघ्नी *f.* N. of a plant, 240.
अलसान्द्र *m.* a kind of bean, 545.
अलाभू (अलाबू?) *f.* N. of Tumbī plant, 234.

अक्षपमाल *m.* a kind of white basil, 224.
अवकीर्णिन् *mfn.* one who has violated his vow of chastity, 344.
अवगीत *mfn.* absurd, infamous, 342.
अवल्गुजा *f.* N. of Soma plant, 219.
अवसक्थिका *f.* a cloth thrown over the back and knees of a devotee during meditation, 397.
अवि *m.* a ram, 314.
अविकला *f.* N. of the club of Viṣṇu, 75.
अशिरस् *m.* a headless body, 528.
अशीतला *f.* N. of Vaitaraṇī river, 40.
अशूर *mfn.* a coward, 503.
अशोक *m.* N. of a tree, 199.
अश्व *m.* a horse, one of the four parts of the army, 448.
— *m.* a horse, 472.
अश्वत्थ *m.* the holy fig tree, 192.
अश्वारि *m.* a buffalo, 267.
अष्टपाद् *m.* a kind of fabulous animal, 281.
अष्टलोचन *m.* N. of Brahmā, 63.
अष्टावक्र *m.* N. of a sage, 411.
असदध्येतृ *m.* one who learns a thing wrongly, 340.
असिताकृति *m.* N. of Yama, 35.
असिधावक *m.* an armour, 596.
असिधेनुका *f.* a long knife, 515.
असिपत्रिका *f.* N. of the bank of Vaitaraṇī, 41.
असिपुत्र *m.* a knife, 515.
असुर *m.* an elephant, 451.
अहर्गण *m.* a sacrifice performed with many oblations, 372.
अहर्मुखसूचक *m.* the charioteer of the sun, 114.
अहित *m.* an enemy, 442.
अहीन *m.* a sacrifice performed by priests, 373.
— *m.* a sacrifice lasting for less than twelve days, 374.
आकाश *n.* the sky, 85.
आकाशकुसुम *n.* a star, 89.
आकुल *m.* a kind of forest bean, 541.
आग्नीध्री *f.* kindling or feeding the fire, 346.
आग्नेय *m.* N. of the sage Agastya, 401.
आघायु *m.* intending to injure, 341.
आजीव *m.* livelihood, 533.
आज्ञागणिका *f.* A female favourite of the king who performs some duty, and who is born of a good family, 440.
आज्य *n.* ghee, 571.
आढकी *f.* a kind of pulse, 546.
आत्मज *m.* N. of the god of love, 81.
आत्मलाभकर *m.* a spiritual preceptor, 356.
आत्मवत् *m.* a spiritual preceptor, 357.
आदेष्टृ *m.* a sacrificer, 365.
आनन्द *m.* the fragrance of lotus in the heavenly Ganges, 29.
आनाय *m.* initiation, investiture, 334.
आपाक *m.* a potter's oven, 609.
आपीन *n.* an udder, 300.
आभीर *m.* a herdsman, 611.
आभीरपल्ली *f.* a station of herdsmen, 622.
आयव *m.* N. of the sage Vasiṣṭha, 408.
आयोधन *n.* a battle, 522.
आरकूट *mn.* a kind of brass, 159.
आरक्ष *m.* the part below the frontal globes of an elephant, 459.
आरक्षक *m.* a body-guard, 596.
आरङ्ग *m.* a he-goat, 311.
आरट्ट *m.* a horse of a very low breed, 480.
आर्य *m.* a person belonging to the third caste, 532.
आर्या *f.* a doll made of cowdung, 592.

आलगणिका *f.* a female fevourite of the king who performs some duty, and who is born of a good family, 440.
आलेख्य *n.* a picture, 589.
आवसितधान्य *n.* stored grains, 550.
आविध *m.* an auger for making holes in jewels, 603.
आशासन *n.* asking or praying for, 388.
आशास्य *n.* N. of the sport-grove of Viṣṇu, 78.
आश्रमिन् *m.* a perpetual religious student, 335.
आषाढ *m.* N. of the Malaya mountain, 181.
आसव *m.* a betel tree, 245.
आस्कन्दन *n.* a battle, 522.
आस्कन्दित *n.* one of the five paces of a horse, 483.
आस्फोट *m.* striking on the arms, 531.
आस्फोटनी *f.* an auger for making holes in jewels, 604.
आह्निक *m.* N. of the sage Pāṇini, 406.

इक्षु *m.* a sugar-cane, 255.
इक्षुर *m.* N. of Kokilākṣa plant, 218.
इक्षुरसपूर्ण *m.* the sea of sugar-cane juice, 131.
इध्म *mn.* sacrificial (fire-wood) fuel, 380.
इन्दुकान्ति *f.* the moon-light, 101.
इन्द्र *m.* the god of the atmosphere and the sky, 9.
इन्द्रचाप *mn.* the rainbow, 118.
इन्द्रनील *m.* a sapphire, 170.
इन्द्रमृग *m.* a dog, 321.
इन्द्रायुध *m.* a horse with black eyes, 478.
इष्टवत् *m.* one who has performed a sacrifice, 366.

ईशान *m.* N. of god Śiva, 53.
ईश्वर *m.* a bull set at liberty, a breeding bull, 304.
ईश्वरी *f.* N. of Tulasī plant, 223.
ईपस्वर (?) *m.* an ass, 316.

उक्षन् *m.* an ox, 301.
उग्रगन्धा *f.* N. of Golomī plant, 236.
उग्रा *f.* N. of Golomī plant, 236.
उच्चैःश्रवस् *m.* N. of Indra's horse, 18.
उच्छिष्टभोजन *m.* one who eats the leavings of offerings, 338.
उत्तरापथ *m.* N. of the country north of Vindhya mountain, 125.
उत्पद *m.* a kind of fabulous animal, Śarabha, 281.
उत्सङ्ग *m.* the part of an elephant's foot below kṣaya, 464.
उत्सर्जन *n.* a gift, donation, 385.
उत्सव *m.* a festival, 361.
उदय *m.* N. of the eastern mountain behind which the sun is supposed to rise, 186.
उदुम्बर *m.* N. of a tree, 193.
उद्धर्ष *m.* a festival, 361.
उद्धव *m.* a festival, 361.
उद्वासन *n.* slaughter, 527.
उन्माथ *m.* slaughter, 526.
उन्मादक *m.* the ocean of wine, 133.
उपकुर्वाण *m.* a brahmacārī becoming a gṛhastha, 336.
उपध्मान्त *m.* bellows, 601.
उपनय *m.* initiation, investiture, 334.
उपनाय *m.* initiation, investiture, 334.
उपराग *m.* a kind of eclipse, 94.
उपवर्ण *m.* a mixed caste, 330.
उपवर्ष *m.* N. of the sage Halabhūti, 407.
उपवस्त *n.* fasting, 393.
उपवास *m.* fasting, 393.
उपवीत *n.* the sacred thread worn over the left shoulder and under the right arm, 353.

उपसर्या *f.* a cow fit for a bull, 295.
उरण *m.* a ram, 314.
उरभ्र *m.* a ram, 314.
उरस्तिक *m.* broad-chested, 506.
उरस्वत् *m.* broad-chested, 506.
उलप *m.* a kind of grass, 257.
उली *f.* a sword, 513.
उल्लूक *m.* a kind of grass, 257.
उल्लेखनीय *m.* N. of a clearing nut, 202.
उषा *f.* a cow, 288.
उषाचरवर *m.* a follower of the god of death, 43.
उष्ट्र *m.* a camel, 318.
उस्रा *f.* a cow, 289.

ऊधस् *n.* an udder, 300.
ऊरव्य *m.* a person belonging to the third caste, 532.
ऊरुज *m.* a person belonging to the third caste, 532.
ऊर्ध्वमूल *n.* a kind of grass, 257.
ऊषण *n.* dry ginger, 560.
ऋत *m.* a follower of god Śiva, 62.
ऋत्विज् *m.* a priest, 369.
ऋद्ध *n.* stored grains, 550.
ऋषि *m.* a sage, 398.
ऋषिणी N. of Chattrā plant, 226.
ऋष्टि *f.* a sword, 512.

एकवर्ण *m.* beings all of one caste, 331.
एकाह *m.* a Soma sacrifice in which soma is prepared during one day (with three oblations), 372.
एडक *m.* a ram, 314.
एणक *m.* a kind of deer which is large and tall, 271.
एध *m.* sacrificial fuel, 380.

ऐन्द्र *m.* a sacrifice offered to Indra, 375.
ऐरावत *m.* N. of Indra's elephant, 19.

ओत *mfn.* sewn with the threads across, 587.
ओलक *m.* N. of Mārīṣa plant, 229.
ओषधि *f.* an annual plant, a medicinal herb, 559.

और्वशेय *m.* N. of the sage Agastya, 400.
औषध *n.* medicinal herbs collectively, 559.

ककुदिन् *m.* an ox 303.
ककुद्मत् *m.* an ox 303.
कक्ष्या *f.* an elephant's girdle, 471.
कङ्कटिन् *m.* a body-guard, an armour, 596.
कङ्कटीक *m.* N. of Śiva, 53.
— *m.* N. of an island, 145.
कङ्केली *f.* N. of Aśoka tree, 199.
कच्चोर *n.* N. of Palāśa plant, 239.
कच्छपी *f.* N. of Sarasvatī's flute, 66.
कट *m.* the temple of an elephant, 462.
— *m.* a vehicle for conveying a dead body, 529.
कटिक *m.* a mendicant, 351.
कटु *m.* N. of a plant, 241.
— *m.* a betel plant growing on the ground, 249.
— *m.* dry ginger, 560.
कटुकत्रय *n.* an aggregate of three pungent substances (long and black pepper and ginger) 564.
कठिन *n.* steel, 164.
कठोरक *m.* N. of Śiva, 53.
कणादवसति *f.* N. of an island, 145.
कण्ठ *m.* a kind of bull, 305.
कण्ठीरव *m.* a lion, 261.
कतक *m.* the clearing nut plant, 201.
कदालिक *m.* a kind of deer, which lives in a cave, is soft, rough and differently coloured, 276.
कनक *n.* gold, 153.
कनकाचलवासिन् *m.* a god, 8.

कंनकाम्बुजगान्धिला *f*. N. of the heavenly Ganges, 25.
कनखल *m*. N. of the foot of Sumeru, 32.
कन्त *m*. N. of the god of love, 81.
कन्दमुख *m*. tongs, 602.
कपि *m*. an elephant, 452.
— *m*. a finger-protector, 510.
कपिचूत *m*. a kind of tree, 191.
कपिप्रिय *m*. a kind of tree, 191.
कपिल *m*. a dog, 321.
कपिला *f*. N. of a plant, Daberigia Sissoo, 215.
कपिवल्ली *f*. a kind of long pepper, 562.
कबन्ध *mn*. a headless body, 528.
कमनीय *m*. N. of campaka plant, 214.
कमलावल्लभप्रिय *m*. N. of an island 135.
कमलिन् *m*. the moon, 98.
कम्बु *m*. an elephant, 453.
करक *m*. hail, 119.
करक *m*. a N. of a plant, species of citron, the pomegranate tree, 198.
करञ्जक *m*. the filament of the lotus in the heavenly Ganges, 29.
करट *m*. the temple of an elephant, 462.
करन्दक *m*. the juice in the lotus of the heavenly Ganges, 28.
करभ *m*. a camel, 318.
करवालिका *f*. a kind of sword, 513.
करवीरकरा *f*. red arsenic, 189.
करवीरिका *f*. a kind of pulse, 546.
करशीकर *m*. water emitted from an elephant's trunk, 470.
कराग्निमत् *m*. a brāhmaṇa, 333.
कराल *m*. a kind of black Tulasī plant, 225.
करालक *m*. a follower of Śiva, 57.
करालिका *f*. the night of the new-moon day, 109.
करिका *f*. the middle of the nipple of an elephant's breast, 467.
करिन् *m*. an elephant, 449.
करिष *n*. dry cow-dung, 309.
करीण *m*. N. of an island, 147.
कर्णपूरक *m*. N. of Aśoka tree, 199.
कर्णिक *m*. the skin of the black antelope, 355.
कर्णिरथ *m*. a cart made of clay, 495.
कर्णेजप *m*. a follower of Śiva, 62.
कर्तनी *f*. scissors, 606.
कर्तिका *f*. scissors, 606.
कर्मक *m*. a blacksmith, 599.
कर्मचर *m*. a bull set at liberty; a breeding bull, 304.
कर्मण्या *f*. wages, 582.
कर्मार *m*. a bamboo, 243.
कलङ्क *m*. a follower of the god of death, 43.
कलधौतक *n*. silver, 157.
कलपु *m*. N. of an island, 135.
कलम *m*. the best sort of rice, 537.
कलश *m*. a churning vessel. 621.
कलशाब्धि *m*. the ocean of milk, 136.
कलशाब्धिसत्व *m*. the moon, 97.
कलशी *f*. a churning vessel, 621.
कलाद *m*. a goldsmith, 598.
कलाधरा *f*. N. of the wife of Śiva, 58.
कलावक *m*. the best sort of rice, 537.
कलुकु *n*. gold, 151.
कल्पाणि *f*. a brick-layer's instrument for levelling, 593.
कल्य *m*. the ocean of wine, 132.
कल्याण *n*. a festival, 362.
कवच *mn*. an armour, 507.
कवट *m*. a light stick for defence against another stick, 518.
कवि *m*. N. of Śukra, 95.
— *m*. N. of the sage Vālmiki, 405.
कवित *m*. N. of Brahman, 63.
कशाधर *m*. N. of Varuṇa, 45.
कश्याब्धि *m*. the ocean of wine, 132.

कषाय *m.* a betel tree, 246.
कस्तूरी *f.* a jackal-like musk deer, 283.
— *f.* musk, 284.
काच *m.* a kind of loop or swing made of rope and suspended from either ends of a pole to receive a load, 584.
काञ्चन *n.* N.of the garment of Viṣṇu, 79.
काञ्चनाद्रि *m.* N. of an island, 147.
काञ्चीदेश *m.* N. of a country, 126.
काण *m.* a follower of Śiva, 57.
— *m.* a policeman, 614.
काणा *f.* a crucible, 602.
काण्डमारीष *m.* N. of a Mārīṣa plant, 229.
काण्डेक्षु *m.* N. of Kokilākṣa plant, 218.
काण्डेश *m.* the sea, 128.
कात्यायन *m.* N. of the sage Vararuci. 414.
कानन *n.* a forest, 190.
कान्ताधरसख *m.* an ocean of wine, 132.
कान्तानयनसन्निभ *m.* the sea, 128.
कान्तार *m.* N. of the bow of the god of love, 83.
काम *m.* N. of Guggulu plant, 204.
— *m.* enjoyment, one of the six vices of a king, 432.
कामद *n.* a donation according to one's choice, 387.
कामधेनु *f.* N. of a fabulous cow, 14.
कामरूपिन् *m.* a hog, 265.
कामाङ्क *m.* a mango tree, 191.
काम्बविक *m.* a shell-cutter, 600.
कारकण्ठक *n.* a star, 89.
कारु *m.* an artisan, 585.
कार्मुक *n.* a bow, 516.
कालज्ञा *f.* an unmarried woman loved by or dear to a king, 438.
कालदूत *m.* a comet, 93.
कालनिर्यास *m.* N. of Guggulu plant, 203.
कालपर्णी *f.* a kind of black Tulasī plant, 225.
कालमल्लिका *f.* N. of black Tulasī plant, 225.
कालरात्रि *f.* the night of the New-moon day, 109.
कालायस *n.* steel, 163.
कालि *f.* N. of the wife of Śiva, 58.
काली *f.* N. of the wife of Śiva, 58.
— *f.* a night, 104.
काल्या *f.* a cow fit for a bull, 295.
काव्य *m.* N. of Śukra, 95.
काशी *f.* N. of the bed of Viṣṇu, 79.
कासर *m.* a buffalo, 268.
किंशुक *m.* N. of a Palāśa tree, 194.
किञ्चित् *ind.* alms to the extent of eight fistfuls of food, 349.
किरीटिन् *m.* the sun, 111.
किल्ली *f.* the upper part of an elephant's tail, 468.
कुकुद *n.* the penis of an elephant, 467.
कुक्कुर *m.* a dog, 320.
कुञ्जर *m.* an elephant, 451.
कुट्ट *m.* a kind of forest bean, 541.
कुट्टिन् *mfn.* strong, broad-chested, 506.
कुठार *m.* a post round which the string of a churning rod winds, 620.
कुणप *mn.* a dead body of an enemy, 528.
कुण्ट *m.* a tree on the bank of Vaitaraṇī, 42.
कुण्डधान्य *m.* an householder who keeps the grains in a jar, 359.
कुण्डलयन्त्रक *n.* an auger for making holes, 604.
कुण्डिन् *m.* a horse, 473.
कुत्कील *m.* a mountain, 178.
कुदण *n.* a variety of gold, 155.
कुदुर *m.* a horse, 474.
कुध्र *m.* a mountain, 178.

कुनटी *f.* red arsenic, 187.
कुबरिन् *m.* N. of the chariot of the sun, 113.
कुबेर *m.* N. of a god, god of wealth, 51.
कुमार *m.* N. of an island, 140.
कुम्भ *m.* an elephant, 449,
कुम्भकार *m.* a potter, 608.
कुम्भपुत्र *m.* N. of the sage Agastya, 399.
कुम्भयोनि *m.* N. of the sage Agastya, 400.
कुम्भिका *f.* a churning vessel, 621.
कुम्भिन् *m.* an elephant, 449.
कुम्भोलूखलक *n.* N. of Guggulu tree, 204.
कुलिन् *m.* an elephant, 453.
कुलीन *m.* N. of an island, 144.
कुरङ्ग *m.* a monkey, 287.
कुरवक *m.* N. of Vāsanta plant, 207.
कुरु *m.* a priest, 369.
कुरुविन्द *n.* a kind of a ruby, 168.
कुलाल *m.* a potter, 608.
कुलिक *m.* a kind of forest bean, 541.
कुलिक *m.* any artisan of eminent birth, 585.
कुलोत्तम *m.* any artisan of eminent birth, 585.
कुव *m.* four-footed animal, a quadruped, 325.
कुवेलय *n.* a kind of eclipse, 94.
कुशद्वीप *m.* N. of an island, 144.
कुशारणि *m.* N. of the sage Durvāsas, 411.
कुशालय *m.* N. of Varuṇa, 45.
कुशिन् *m.* N. of the sage Vālmīki, 405.
कुसारनिधि *m.* N. of an island, 144.
कुस्तुम्बुरी *f.* coriander 547.
कूर्म *m.* the second part of the forefoot of an elephant below kṣaya, 464.
कृच्छ्रक *n.* a kind of fast or penance, 391.
कृच्छ्रकेसर *m.* a cocoanut tree, 251.
कृच्छ्रकोटिकांच *m.* N. of the sage Pāṇini, 407.
कृतज्ञ *m.* a dog, 322.
कृतवेधन *n.* N. of Jyotsnā plant, 232.
कृतहस्त *m.* one trained in arms, 504.
कृतान्त *m.* N. of a sub-class of heretics, 426.
कृत्ति *f.* the skin of black antelope, 355.
कृष्ण *m.* a spotted antelope, 269.
कृष्णशृङ्ग *m.* a buffalo, 268.
कृष्णसार *m.* a spotted antelope, 269.
— *m.* a kind of antelope which is large and tall, 271.
कृष्णसारादि *m.* beasts in general, 280.
कृष्णा *f.* night of the second fortnight, 107.
कृष्णाजिन *n.* the skin of black antelope, 355.
कृष्णायस *n.* steel, 163.
केतकी *f.* N. of a plant, 253.
केतु *m.* a comet, meteor, 91.
केलिन्नी *f.* N. of the wife of the god of love, 82.
केशवप्रिय *m.* N. of the mountain Veṅkaṭa, 185.
केसर *m.* N. of the mountain Veṅkaṭa, 185.
कैदर्यद्वेषिन् *m.* N. of Nimb tree, 210.
कैलास *m.* N. of a mountain, 184.
कैवल्य *n.* immortality, 421.
कोकिलाक्ष *m.* N. of a plant, 218.
कोटि *f.* a vehicle for conveying a dead body, 529.
कोणप *m.* a follower of the god of death, 43.
कोदण्ड *m.* a bow, 516.
— *n.* a bow measuring four hands less three fingers, 517.
कोद्रव *m.* a kind of inferior gram, 549.
कोरक *m.* a star, 89.

— *n.* a kind of a ruby, 168.
कोरदूषक *m.* a kind of inferior gram, 549.
कोलवल्ली *f.* a kind of long pepper, 562.
कोलिण्ट *m.* an ass, 317.
कोविद् *m.* a learned man, 417.
कोश *m.* treasury, one of the seven aṅgas of a kingdom, 430.
कोश *mn.* gold or silver (wrought or unwrought), 558.
कौक्कुटिक *m.* a mendicant, 351.
कौटिल्य *m.* N. of Vātsyāyana, 415.
कौरकेली *f.* N. of the wife of Śiva, 58.
कौमुदी *f.* the moon-light, 100.
कौमोदकी *f.* N. of the club of Viṣṇu, 75.
कौम्भ *n.* ten-year-old ghee, 571.
कौशिक *m.* N. of an island, 145.
कौस्तुभ *m.* N. of the gem worn by Viṣṇu, 71.
कौस्तुभसम्भव *m.* N. of an island, 148.
कौषितकी *f.* N. of Agastya's wife, 403.
क्रमण *m.* a horse, 474.
क्रमुक *m.* a betel tree, 245.
क्रयक *m.* a buyer, 552.
क्रयविक्रयक *m.* a tradesman, 557.
क्रयिक *m.* a buyer, 552.
क्रय्य *n.* a purchasable article, 553.
क्रूर *m.* a betel tree, 245.
क्रूरदृष्टि *m.* N. of Yama, 35.
क्रेतृ *m.* a buyer, 552.
क्रेय *n.* a purchasable article, 553.
क्रेयवस्तुक *m.* a seller, 552.
क्रोधन *m.* a dog, 320.
क्रोधोत्पत्ति *f.* one of the seven kinds of origin of a horse, 487.
क्रोष्टृ *m.* a jackal, 286.
क्रौञ्चद्वीप *m.* N. of an island, 146.
क्लीब *m.* a coward, 503.
क्वाथि *m.* N. of the sage Agastya, 402.
क्षण *m.* a festival, 362.
क्षणन *n.* slaughter, 527.
क्षतव्रत *m.* one who has violated his vow of chastity, 344.
क्षत्र *n.* a member of the second caste, 427.
क्षत्रिय *m.* the Kṣatriya caste, 329.
— *m.* a member of the second caste, 427.
क्षमा *f.* the earth, 123.
क्षपालक *m.* the protector or cultivator of a field, 613.
क्षय *m.* the highest part of the knee of an elephant's forefoot, 463.
क्षार *m.* molasses, 565.
क्षीर *n.* milk, 576.
क्षीरज *n.* thick sour milk, 573.
क्षीरोद *m.* the ocean of milk, 136.
क्षुद्र *m.* N. of Yama, 34.
— *m.* a betel plant growing on the ground, 249.
क्षुद्रखण्ड *n.* inspissated juice of the sugarcane, 566.
क्षुर *m.* N. of Kokilākṣa plant, 218.
क्षुर *m.* a razor, 606.
क्षुरक *m.* N. of Kokilākṣa plant, 218.
क्षुरमर्दिन् *m.* a barber, 605.
क्षौद्र *n.* honey of the small bee, 568.
क्ष्माभृत् *m.* a mountain, 177.
क्ष्वेल *m.* a follower of Yama, 38.

खड्ग *m.* a sword, 512.
खड्गपत्र *m.* a sugarcane, 255.
खचर *m.* a god, 8.
खञ्ज *m.* a follower of Śiva, 57.
— *m.* garlic, a kind of onion, 241.
खण्डशर्करा *f.* inspissated juice of the sugarcane, 565.
खण्डिन् *m.* a kind of bean, 542.
खण्डीर *m.* a yellow bean, 540.
खदिर *m.* N. of a plant, 208.
खपुर *n.* heaven, 4.
खर *m.* a follower of the god of death, 43.
— *m.* a dry betel nut, 247.
— *m.* an ass, 315.

खरच्छद *m.* a kind of grass, 257.
खरमालिनी *f.* N. of the city of Yama, 39.
खरु *m.* one desirous of improper or prohibited things, 343.
खर्जूर *m.* a date tree, 252.
खर्जूरिका *f.* a small date tree, 252.
खलपू *m.* a sweeper, 551.
खलिनी *f.* N. of a plant, 240
खिल *m.* a betel plant growing on the ground, 249.
ख्यातगर्हण *mfn.* absurd, infamous, 341.

गज *m.* an elephant, 450
गजाराति *m.* a kind of fabulous animal, Śarabha, 281
गणिका *f.* an unmarried woman loved by or dear to a king, 438
गण्ड *m.* the temple of an elephant, 462.
गण्डिनी *f.* a kind of long pepper, 562.
गता *f.* N. of the wife of the sun, 112.
गतानुगतिका *f.* N. of the wife of the sun, 112.
गदाभास *m.* a kind of deer, 272.
गद्गदस्वन *m.* a buffalo, 267
गन्ध *m.* a wheeled conveyance, 490.
गन्धकोद्भव *n.* gold, 153.
गन्धफली *f.* a bud of a Campaka, 214.
गन्धमृग *m.* jackal-like must deer, 283.
गन्धर्वमन्दिर *n.* sky, 86.
गन्धवेदिका *f.* a civet cat, 285.
गन्धिल *n.* N. of a flower of Mandāratarupañcaka, 21.
गर्गरी *f.* a churning vessel, 620.
गर्ज *m.* an elephant, 450.
गर्दनक *m.* an ass, 317.
गर्दभ *m.* an ass, 315.
गर्भज *m.* N. of Aṣṭāvakra, 411.

गलकम्बल *m.* the dew lap of an ox or cow, 307.
गलस्तनी *f.* a she-goat, 312.
गवय *m.* Bos Gavaeus, 282.
गवेषणा *f.* seeking after, searching for, 389.
गव्य *n.* cow's milk, 576.
गात्र *n.* the fore quarter of an elephant's forelegs, 462.
गात्रसङ्कोचिन् *m.* a hedge-hog, 324.
गायत्र *m.* a brahmacārin becoming a gṛhastha, 336.
गारुत्र *n.* gold, 151.
गिरि *m.* a mountain, 177.
गीता *f.* the cloth thrown over the back and knees of a devotee during meditation, 397.
गीर्देवी *f.* N. of the wife of Brahmā, 65.
गुग्गुलु *m.* N. of a plant, bdellium, 203.
गुड *m.* molasses, 565.
गुण *m.* a cord, 616.
गुणनिधि *m.* N. of the bow of Viṣṇu, 76.
गुप्तराग *m.* N. of a Ketakī plant, 253.
गुरु *m.* the preceptor of the gods, 96.
— *m.* a buffalo, 268.
— *m.* a spiritual preceptor, 356.
— *m.* wheat, 548.
गुवाङ्कु *m.* a betel tree, 245.
गुह *m.* N. of Kārtikeya, 60.
गृञ्जन *m.* N. of a plant, 241.
गृहमृग *m.* a dog, 320.
गृहमेधिक *m.* a Brāhmaṇa who is in the second period of his life, 337.
गृहमेधिन् *m.* a house-holder, 358.
गृहस्थ *m.* a house-holder, 358.
गृहिन् *m.* a house-holder, 358.
गैरिक *n.* yellow chalk, 187.

गो *m.* an ox 301.
— *f.* a cow, 288.
गोकृच्छ्र *n.* a kind of Prājāpatya, penance in which the barley cooked in cow-urine is eaten, 392.
गोग्रन्थि *m.* dried cow-dung, 308.
गोजविन् *m.* a kind of deer, 273.
गोतुम्बी *f.* N. of a plant, 234.
गोदुह *m.* a herdsman, 611.
गोदोहज *n.* fresh milk, 577.
गोध *m.* a man, 328.
गोधन *n.* a herd of kine, 309.
गोधूम *m.* wheat, 548.
गोनर्दीय *m.* N. of the sage Patañjali, 412.
गोप *m.* N. of Indra, 11.
गोपति *m.* a bull set at liberty, a breeding bull, 304.
गोपा *m.* a herdsman, 611.
गोपाल *m.* a herdsman, 612.
गोमत् *m.* an owner of cows, 306.
गोमतल्लिका *f.* an auspicious cow, 294.
गोमय *m.* a cow-dung, 308.
गोमयपुत्रिका *f.* a doll made of cow-dung, 592.
गोमिन् *m.* an owner of cows, 306.
गोमेधिक *n.* a kind of gem, 174.
गोरस *n.* butter milk, 578.
गोलोमी *f.* N. of plant, 236.
गोवाहिन् *m.* Bos Gavaeus, 282.
गोविन्द *m.* an owner of cows, 306.
गोवृष *m.* an ox 303.
गोशकृत् *n.* cow-dung, 308.
गोष्ठ *n.* fold for cattle, 617.
गोष्ठीन *n.* fold for cattle, 617.
गोसंख्य *m.* a cow-herd, 611.
गोस्वामिन् *m.* an owner of cows, 306.
गौतम *m.* N. of a sage, 409.
ग्रन्थि *f.* a knot, 617.
ग्रन्थिनी *f.* long pepper, 561.
ग्रह *m.* one of the six brahmanical duties, 363.
ग्रहघन *m.* the sun, 110.
ग्रहभोजन *m.* a horse, 474.
ग्रहोच्छिष्ट *m.* N. of a plant, 241.
ग्रामसूकर *m.* a tame or village hog, 323.
ग्राम्या *f.* N. of Jyotsnā plant, 232.
ग्रास *m.* alms to the extent of one mouthful, 347.

घटिका *f.* morter, 593.
घटिकारस *m.* morter, 594.
घण्ट *m.* a betel tree, 245.
घन *n.* alms to the extent of thirty-two mouthfuls of food, 348.
घनकुट *m.* N. of a pleasure grove of Śiva, 56.
घनाघननिनादक *m.* thundering, 121.
घनाब्द *m.* N. of a horse of the sun, 117.
घनालीढ *m.* N. of the snare of Varuṇa, 47.
घरिन् *m.* a beam, 538.
घसृण *n.* a kind of gem, 174.
घात *m.* slaughter, 526.
घृत *n.* ghee, 571.
— *n.* fresh milk, 577.
घृताकर *n.* fresh butter, 572.
घोण *m.* a follower of Śiva, 57.
घोणिन् *m.* a hog, 264.
घोरनालभ *n.* a comet in the form of a pitter, 92.
घोष *m.* an ox, 303.
— *m.* a station of herdsman, 622.

चक्कण *n.* a wetted betel nut, 247.
चक्र *n.* an army, 444.
चक्रचर *m.* a house-holder who has food for one day, 360.
चक्रवर्तिन् *m.* an emperor, 429.
चक्रवाल *m.* N. of a mythical range of mountains, 180.
चक्रवालक *n.* a circle, 124.
चक्रिन् *m.* a house-holder, 358.

— *m.* a potter, 608.
चक्रीवत् *m.* an ass, 315.
चक्षुष्या *f.* N. of Chattrā plant, 226.
चञ्चत् *f.* lightening, 120.
चञ्चलानिलय *m.* N. of an island, 147.
चण्डिल *m.* a barber, 605.
चतुरङ्ग *n.* an army consisting of four parts, 448.
चतुरा *f.* a kind of deer which is black and having smoothed hair, 278.
चतुर्दन्त *m.* N. of Indra's elephant, 19.
चतुष्टोम *m.* one of the seven saṁsthā sacrifices, 376.
चरकुलीखण्ड *mn.* inspissated juice of the sugar-cane, 566.
चन्द्र *m.* the moon, 97.
— *m.* a tiger, 262.
चन्द्रकर्णीकुसुमजप्रभ *n.* gold. 152.
चन्द्रका *f.* a kind of deer which is black and having smoothed hair, 278.
चन्द्रकिन् *m.* a tiger, 262.
चन्द्रव्रत *n.* a fast regulated by the moon, a penance, 391.
चन्द्रहास *m.* a half-moon like sword, 513.
चन्द्रिका *f.* a N. of shade of Mandāratarupañcaka, 24.
— *f.* the moon-light, 100.
चन्द्रिकावर्ता *f.* a night of the first fortnight, 105.
चन्द्री *f.* N. of the heavenly Ganges, 26.
चपलिका *f.* lightening, 120.
चमू *f.* an army, 444.
चम्पक *m.* N. of a plant, 214.
चरि *m.* a four-footed animal, a quadruped, 325.
चरु *m.* an oblation, 381.
चर्मन् *n.* the skin of a black antelope, 355.
चर्मप्रसेविक *m.* bellows, 600.
चलदल *m.* N, of Aśvattha tree, 192.
चला *f.* lightening, 120.
चलाचल *m.* N. of the banner of god of love, 82.
चाक्रिक *m.* an oilman, 610.
चान्द्रायण *n.* a fast regulated by the moon, a penance, 391.
चामर *mn.* N. of a Barhiṣṭha plant, 238.
चारभट *m.* a warrior, 502.
चिक्कण *n.* a wetted betel nut, 247.
चिति *f.* a funeral pile, 529.
चिता *f.* a funeral pile, 529.
चित्या *f.* a funeral pile, 529.
चिन्तामणि *m.* N. of Indra, 10.
— *m.* a fabulous gem, 13.
चित्र *n.* the rainbow, 118.
चित्र *n.* a picture, 589.
चित्रकृत् *m.* a painter, 588.
चित्रकूट *m.* N. of a mountain, 179.
चित्राङ्ग *m.* a species of big tiger, 263.
चिरमेषिन् *m.* an ass, 317.
चिरसूता *f.* a cow which has calved a long time ago, or a cow with a young calf, 296.
चीनसिंहलनामक *mfn.* = वस्तुसंभारनिलय, 150.
चुलुम्बा *f.* a she-goat, 312.
चूचुकान्तर *n.* the middle of the nipple of an elephant's breast, 467.
चूत *m.* a mango tree, 191.
चूला *f.* an elephant's girdle, 471.
चूलिका *f.* the root of an elephant's ear, 458.
चोल *m.* the southern country, 126.
च्यवन *m.* N. of a sage, 412.

छग *m.* a he-goat, 311.
छगी *f.* a she-goat, 312.
छत्रा *f.* N. of a plant, 226.
— *f.* coriander, 547.
छदिस्तृण *n.* straw for the roof, 551.
छत्र *m.* a species of citron, N. of a tree, 198.

छर्दन *m.* N. of Nimb tree, 210.
छादितेय *n.* straw for the roof, 551.
छाया *f.* the moon-light, 100.
— *f.* N. of the wife of the sun, 112.
छुरिका *f.* a knife, 515.

जगत्प्राण *m.* wind, 49.
जघन्यज *m.* a man of the fourth class, 579.
जङ्घात्राण *n.* an armour for the shanks, 508.
जङ्घाल *mfn.* a fast runner, 505.
जटाधीर *m.* N. of Śiva, 53.
जटायु *m.* N. of Guggula plant, 204.
जटिल *m.* N. of a fig tree, 190.
— *n.* N. of a Barhiṣṭha plant, 238.
— *m.* a wild goat, 313.
जटिला *f.* N. of a plant, 236.
जटी *f.* N. of a Barhiṣṭha plant, 238.
जम्बू *f.* N. of a tree, 216.
जम्बूद्वीप *m.* N. of an island, 140.
जम्बूनदीभव *n.* gold, 167.
जय *mfn.* victorious, 503.
— *m.* a yellow bean, 540.
जयन्त *m.* N. of Indra's son, 17.
जया *f.* N. of the wife of Varuṇa, 46.
— *f.* N. of a plant, 236.
जरत्कारु *m.* N. of a sage, 410.
जरन्त *m.* a buffalo, 267.
जरामरणवर्जित *m.* a god, 7.
जर्तिल *m.* wild sesamum, 543.
जलप्रिय *m.* a hog, 264.
जलवालक *m.* N. of the Vindhya mountain, 181.
जवन *n.* speed, quickness, 505.
जवनिमन् *m*, quickness, speed, 505.
जातिमात्रोपजीव *m.* a Brāhmaṇa who lives only by his caste, 339.
जापाल *m.* a goat-herd, 613.
जाम्बूनद *n.* gold, 151.
जायाजीव *m.* a dancer, 624.
जालक *m.* wild sesamum, 543.
जालपाद् *m.* the army of Varuṇa, 48

जाल्व *n.* gold, 151.
जाहक *m.* hedge-hog, 324.
जिघांसु *m.* an enemy, 443.
जित्वर *mfn.* victorious, 503.
जिह्वापान *m.* a dog, 322.
जिष्णु *mfn.* victorious, 503.
जीमूत *m.* a follower of Yama, 39.
— *m.* N. of a horse of the sun, 117.
जीवका *f.* livelihood, 533.
जीवधन *n.* live-stock, 310.
जीवन *n.* livelihood, 533.
जीवमारीष *m.* N. of Mārīṣa plant, 229.
जीवरत्नक *n.* a jewel or gem, 166.
जुङ्गित *m.* a man of degraded caste, 331.
ज्ञानिन् *m.* a spiritual preceptor, 357.
ज्येष्ठ *n.* N. of a plant, 238.
ज्योति *m.* a spiritual preceptor, 357.
ज्योतिरात्रृण्य *n.* one of the seven Saṁsthā sacrifices, 376.
ज्योत्स्ना *f.* the moon-light, 100.
— *f.* N. of Ghoṣātakī plant, 232.

णेटक *m.* a horse, 474.

तक्र *n.* buttermilk, 578.
तक्रवासन *m.* N. an orange tree, 195.
तक्रेज *n.* fresh butter, 572.
तडित् *f.* lightening, 121.
तनुत्र *n.* an armour, 507.
तपन *m.* N. of the sage Agastya, 399.
तबक *m.* a he-goat, 311.
तमस् *n.* darkness, 87.
तमसाप्लुता *f.* night of the second fortnight, 107.
तमिस्र *n.* darkness, 87.
तमोग्रज *m.* the conveyance of the wind, 50.
तमोरात्रि *f.* night of the new moon day, 109.

तम्पा *f.* a cow, 289.
तम्बा *f.* a cow, 289.
तरवारि *f.* a sword, 514.
तराम्र *n.* butter-milk, 578.
तर्णक *m.* a calf, 300.
तल *m.* a palm tree, 244.
तलेक्षण *m.* a hog, 265.
तल्पल *n.* the middle part of an elephant's body, 461.
तामसी *f.* a night of the second fortnight, 107.
ताम्बूलवल्लिका *f.* N. of Nāgavallī plant, 227.
ताम्बूली *f.* N. of Nāgavallī plant, 227.
ताम्रकुट्टक *m.* a copper-smith, 597.
तार *n.* a star, 89.
— *n.* silver, 158.
तार्क्ष्य *m.* a horse, 474.
ताल *m.* a palm tree, 244.
तालमूली *f.* N. of a plant, 240.
तालि *f.* N. of a tree, 254.
ताली *f.* N. of a plant, 240.
तिक्तसार *m.* N. of Khadira tree, 208.
तिमिर *n.* darkness, 87.
तिल *m.* sesamum, 543.
तिलक *m.* N. of a plant, 209.
— *m.* an oil cake, 610.
तिलतैल *n.* oil of sesamum, 510.
तिलपुष्प *n.* a sesamum flower, 544.
तिल्ली *f.* an oil cake, 610.
तीक्ष्ण *n.* steel, 163.
तीक्ष्णगन्ध *m.* N. of Śobhāñjana plant, 205.
तीक्ष्णतण्डुला *f.* long pepper, 561.
तीक्ष्णा *f.* N. of a plant, 236.
तुङ्ग *n.* a variety of gold, 155.
तुच्छशीकर *m.* thin rain, 102.
तुन्नवाय *m.* a tailor, 586.
तुमुल *m.* N. of the club in the hand of Yama, 37.
— *n.* tumult of war, 531.
तुम्बी *f.* N. of a plant, 234.
तुरग *m.* a horse, 472.
तुरङ्ग *m.* a horse, 472.
तुरङ्गम *m.* a horse, 472.
तुरायण *n.* a fast lasting for sixteen days, 394.
तुलसी *f.* N. of a plant, 223.
तुवरी *f.* a kind of pulse, 546.
तुषार *m.* thin rain, 102.
तूलक *m.* wild sesamum, 543.
तृण *n.* grass in general, 259.
तृणग्राहिन् *m.* a kind of supphire, 171.
तृणध्वज *m.* a bamboo, 243.
तृणराज *m.* a palm tree, 244.
— *m.* a marshy date tree, 250.
तृप्रक *m.* a mass of ground rice rounded into a kind of cake and offered as an oblation, 381.
तेजोनिधि *m.* the ocean of ghee, 134.
तेजोमय *n.* the orb of the sun, 116.
तेर *m.* N. of a clearing nut plant, 202.
तैलिन् *m.* an oilman, 610.
तोयपिप्पली *f.* N. of Śāradī plant, 235.
तोयप्रसूदन *m.* N. of clearing-nut plant, 202.
त्यक्तसंवास *m.* one who is shunned by respectable persons, 344.
त्यक्तात्मन् *m.* one who is shunned by respectable persons, 344.
त्याग *m.* a gift or donation, 383.
त्रपु *n.* tin or lead, 162.
त्रिककुद् *m.* N. of a Trikūṭa mountain, 179.
त्रिकल *m.* N. of a Malaya mountain, 181.
त्रिकालदर्शी *m.* a sage, 398.
त्रिकूट *m.* N. of a mountain, 179.
त्रिपर्णक *m.* N. of Palāśa tree, 194.
त्रिलोकाग्र्य *m.* heaven, 3.
त्रिसारा *f.* N. of Jambu tree, 216.
त्र्यूषण *n.* an aggregate of three pungent substances (long and black pepper and ginger), 564.
त्वक्त्र *n.* an armour, 507.

दंसन *n.* an armour, 507.
दक्षिणाशारत *m.* N. of the sage Agastya, 402.
दण्ड *m.* a policeman, 614.
दण्डक *m.* N. of Yama, 35.
दण्डपारुष्य *n.* one of the seven vices of a king, 434.
दधि *n.* thick sour milk, 573.
दधिवार्धि *m.* the ocean of curds, 134.
दनायुध *m.* bellows, 601.
दनुजारि *m.* N. of Indra, 9.
दन्तधावन *m.* N. of Khadira tree, 208.
दन्तभाग *m.* the front side of an elephant, 469.
दन्तभेदिन् *m.* the hail, 119.
दन्तावल *m.* an elephant, 451.
दन्तिन् *m.* an elephant, 449.
दर्दुर *m.* the side of an elephant's neck, 460.
दर्भ *m.* a kind of grass, 257.
दशाब्दकाज्य *n.* ten-year-old ghee, 571.
दस्यु *m.* an enemy, 442.
दाक्षायण *n.* gold, 167.
दाक्षिणात्य *m.* a cocoanut tree, 251.
दाक्षिपुत्र *m.* N. of the sage Pāṇini, 406.
दाण्डिक *m.* a policeman, 614.
दान *n.* one of the six brahmanical duties, 363.
— *n.* a gift, donation, 383.
दामन् *m.* a rope of cattle, 615.
दामनी *f.* a rope of cattle, 615.
दिनत्रयिन् *m.* a house-holder who keeps grains for three days only, 359.
दिविजेश्वरा *f.* N. of the wife of Indra, 16.
दिव्य *m.* heaven, 4.
दिव्यकेलिसरस् *n.* N. of the heavenly Ganges, 26.
दिव्याश्व *m.* N. of Indra's horse, 18.
दीक्षित *m.* a Soma sacrificer, 366.
दीर्घदर्शिन् *m.* a learned man, 419.
दीर्घपत्र *m.* N. of a Laśuna plant, 242.
दीर्घफला *f.* N. of Śṛṅgī plant, 233.
दीर्घरोमक *n.* N. of a Hribera plant, 237.
दीर्घरोमन् *m.* a bear, 266.
दीर्घवृन्त *mfn.* having a long stalk, 248.
दुग्ध *n.* milk, 575.
दुरन्ता *f.* N. of the wife of Yama, 44.
दुराचार *m.* a guilty or badly behaving man, 343.
दुराधर्ष *m.* the ocean of wine, 133.
दुर्ग *n.* fortress, one of the seven aṅgas of a kingdom, 430.
दुर्गम *m.* a mountain, 177.
दुर्मुखी *f.* N. of Vaitaraṇī river, 41.
दुर्वर्ण *n.* silver, 157.
दुर्वासस् *m.* N. of a sage, 411.
दुस्तरा *f.* N. of Vaitaraṇī river, 41.
दूरदर्शिन् *m.* a learned man, 419.
दूर्वा *f.* a kind of grass, 258.
दृङ्मृगादन *m.* a tiger, 262.
दृढदला *f.* N. of Tālī plant, 254.
देव *m.* a god, 6.
देवधूप *m.* N. of guggulu plant, 203.
देवभाव *m.* identification with Brahman, 420.
देवभूय *n.* identification with Brahman, 420.
देवरथ *m.* a chariot for the god, 494.
देवल *m.* a person that lives by worshipping gods, 340.
देवाजीव *m.* a person that lives by worshipping gods, 340.
देवी *f.* a queen of a royal blood, 435.
— *f.* a doll made of cow-dung, 592.
देवेन्द्री *f.* N. of the wife of Indra, 16.
देवोत्पत्ति *f.* one of the seven kinds of origin of a horse, 487.
देहरक्षक *m.* a body-guard, 594.

दौष्ठिक *m.* a goldsmith, 598.
दोहल *n.* dry cow-dung, 309.
दौग्धिक *m.* the ocean of curds, 134.
द्रावण *m.* N. of clearing nut plant, 201.
द्राविडभूपाह्वं *n.* a kind of grass, 160.
द्राविल *m.* N. of the sage Vātsyāyana, 416.
द्रोण *m.* N. of Tulasī plant, 223.
द्रोणिका *f.* N. of Chattrā plant, 226.
द्रोणिपुष्पिका *f.* N. of Chattrā plant, 226.
द्रोहग्राह *m.* N. of clearing nut plant, 201.
द्विजायिनी *f.* the sacred thread, 352.
द्विप *m.* an elephant, 450.
द्विपाद् *m.* a man, 328.
द्विरद *m.* an elephant, 450.
द्विहायनी *f.* two-year-old cow, 292.
द्विष् *m.* an enemy, 443.
द्विषत् *m.* an enemy, 442.
द्वेषण *m.* an enemy, 443.

धनीयिका *f.* coriander, 547.
धनुष्मत् *m.* a bow-bearer, 501.
धन्या *f.* one-year-old cow, 293.
धन्वन् *n.* a bow, 516.
धन्विन् *m.* a bow-bearer, 501.
धरणी *f.* the earth, 122.
धरा *f.* the earth, 122.
धर्मपत्तन *n.* black pepper, 563.
धर्मास्त्र *n.* a bow, 516.
धानुष्क *m.* a bow-bearer, 501.
धान्य *n.* corn, 534.
धान्यक *n.* coriander, 547.
धान्या *f.* coriander, 547.
धारा *f.* the five-fold pace of a horse, 482.
धाराधरपथस्थित *n.* heaven, 5.
धारिणी *f.* the earth, 123.
धारुणी *f.* the earth, 122.
धार्या *f.* a nail-cutter, 606.
धीमत् *m.* a learned man, 418.

धीर *m.* the salt sea, 130.
— *mfn.* slow-going, 506.
धूमकेतु *m.* a comet, 93.
धूमोर्णा *f.* N. of the wife of Yama, 36.
धूम्रकण्ठ *m.* an ass, 316.
धूर्त *m.* N. of Vāsanta plant, 207.
धूसर *m.* wind, 49.
— *m.* an oilman, 610.
धृति *f.* bellows, 611.
धेनु *f.* a milch cow, 298.
धोरण *n.* a conveyance, 489.
धौरितक *n.* one of the five paces of a horse, 483.
ध्रुवावास *m.* N. of the peak of Sumeru, 31.
ध्वज *m.* a flag, banner, 496.
ध्वजिनी *f.* an army, 444.

नकुल *n.* a herd of kine, 309.
नक्षत्र *n.* a star, 90.
नक्षत्रपद *n.* the sky, 85.
नखकुन्तन *n.* a nail-cutter, 607.
नखरायुध *m.* a hedge-hog, 324.
नट *m.* a dancer, 624.
नदीनाथ *m.* the sea, 127.
नन्दनीनन्दन *m.* N. of the sage Vyāḍi, 413.
नय *m.* N. of the gait of Sarasvatī, 68.
नर *m.* a man, 327.
नरकीलक *m.* a man who has murdered his preceptor, 342.
नरपति *m.* a king, 428.
नलकूबरवल्लभ *m.* N. of Indra's son, 17.
नवनीत *n.* fresh butter, 572.
नवप्रसूति *f.* a milch cow, 298.
नवमल्लिका *f.* N. of a plant, 221.
नवमालिका *f.* N. of Mālatī plant, 222.
नवमौक्तिक *n.* N. of the abode of Viṣṇu, 78.
नहुष् *m.* a man, 328.
नाक *m.* heaven, 3.

नागजिह्वा *f.* red arsenic, 189.
नागवल्ली *f.* N. of a plant, 227.
नागवाक् *m.* a betel tree, 246.
नाडिन्धम *m.* a goldsmith, 598.
नापित *m.* a barber, 605.
नाभिज *m.* N. of Brahmā, 64.
नारङ्ग *m.* an orange tree, 195.
नारिकेल *m.* a cocoanut tree, 250.
नालिका *f.* a kind of wind instrument, 378.
नाश *m.* flight, 525.
निगण *m.* the smoke of a burnt offering, 379.
निगूढ *m.* a kind of forest bean, 541.
नित्य *m.* a god, 8.
निध *m.* an auger for making holes, 603.
निम्ब *m.* a Nimba tree, 210.
नियोज्य *m.* a man belonging to the fourth caste, 580.
निरक *m.* a star, 90.
निरञ्जक *m.* a spotted antelope, 269.
निरञ्जन *m.* a spotted antelope, 269.
निरन्ता N. of the beloved female of Yama, 44.
निराकृति *m.* a brāhmaṇa who has not duly read the Vedas, 337.
निरादन *m.* a wild goat, 313.
निर्मल *m.* the ocean of pure water, 139.
निर्वपण *n.* a gift or donation, 384.
निलिम्प *m.* a god, 6.
निलिम्पा *f.* a cow, 289.
निलिम्पिका *f.* a cow, 289.
निवीत *n.* the sacred thread round the neck, 354.
निशाकर *m.* the moon, 97.
निशाकरकुटुम्बिनी *f.* a night, 104.
निषिद्धैकरुचि *mfn.* desirous of doing improper or prohibited things, 343.
निशीथिनी *f.* a night, 104,
निस्वाध्याय *m.* a brāhmaṇa who has not studied Vedas, 337.
निष्कोश *m.* the middle part of an elephant's belly, 466.
निष्क्रय *m.* wages, 581.
निष्टक *n.* a respectable offering to a guest, 362.
निष्पाव *m.* a kind of bean, 545.
नीच *n.* a kind of grass, 160.
नीरधी *m.* the sea, 127.
नीराजनाविधी *m.* lustration of arms, 519.
नील *m.* a deer having white stripes or spots, 275.
नीलकण्ठिका *f.* N. of Hariparṇa, 231.
नीलचिकुरा *f.* N. of the wife of Brahmā, 66.
नीलवाल N. of Indra's horse, 18.
नृ *m.* a man, 328.
नृप *m.* a king, 428.
नृपात्मजा *f.* N. of Gotumbī plant, 234.
नैकभारसह *m.* an ass, 316.
नैगम *m.* a tradesman, 556.
नैचकी *f.* an excellent cow in the house, 294.
— *f.* the head of a cow or bull, 307.
नैष्ठिक *m.* a perpetual religious student, 335.

पक्कण *mn.* a station of herdsman, 622.
पक्वदाडिमबीजाभ *n.* a kind of a ruby, 169.
पक्षभाग *m.* the back side of an elephant, 469.
पक्षिल *m.* N. of the sage Vātsyāyana, 416.
पक्ष्य *n.* an emerald, 173.
पचन *n.* a potter's oven, 609.
पञ्चजन *m.* a man, 328.
पञ्चभद्र *m.* a horse which has white spots on the chest, back, face and sides, 479.

पञ्चास्यजननालय *m.* N. of an island, 146.
पट्ट *m.* a belt of honour worn over the forearm, 509.
पणितव्यक *n.* saleable article, 553.
पण्डित *m.* a learned man, 417.
पण्याजीव *m.* a tradesman, 556.
पतञ्जलि *m.* N. of a sage, 412.
पताका *f.* a flag, banner, 496.
पताकिनी *f.* an army, 445.
पत्त *m.* a foot-soldier, 499.
पत्ति *m.* a foot-soldier, 498.
पत्रतालि *f.* N. of Tālī tree, 254.
पदक *m.* a foot-soldier, 499.
पदाजि *m.* a foot-soldier, 498.
पदाति *m.* a foot-soldier, 498.
पदातिक *m.* a foot-soldier, 498.
पद्म *n.* a red or coloured mark on the face of an elephant, 470.
पद्मराग *m.* a ruby, 168.
पद्माप्त *m.* the sun, 111.
पयस् *n.* milk, 575.
परजात *m.* a man belonging to the fourth caste, 580.
परमाप्त *m.* a spiritual preceptor, 356.
पराक *n.* a fast lasting for twelve days, 394.
पराङ्मुख *m.* a kind of Rudrākṣa with two knobs, 212.
पराद्रि *m.* the western mountain behind which the sun is supposed to set, 186.
परापर *m.* N. of a mountain Cakravāla, 180.
परायण *n.* a fast lasting for four months, 395.
पराशर *m.* N. of a sage, 409.
परिचारिका *f.* a female servant of a king, who looks after the bed, garlands, ornaments etc., 441.
परिधि *m.* a halo of the sun, 115.
परिवर्जन *n.* slaughter, 527.
परिवर्त *m.* a barter, 554.
परिवृत्ती *f.* an honoured queen, 435.
परिवेष *m.* a halo of the sun, 115,
परिस्कन्ध *m.* a man beloning to the fourth caste, 580.
परीच्छा *f.* seeking after, searching for, 390.
परेष्टुका *f.* a cow which has often calved, 293.
परैधित *m.* a man belonging to the fourth caste, 580.
पर्कट *n.* a betel nut, 246.
पर्ण *m.* N. of Palāśa tree, 194.
पर्यस्ति *f.* a cloth thrown over the back and knees of a devotee in meditation, 397.
पर्येषणा *f.* seeking after, searching for, 390.
पर्वत *m.* a mountain, 177.
पर्वतालय *m.* N. of an island, 140.
पर्वन् *n.* a festival, 362.
पलंहति (?) 419.
पलगञ्ज *m.* a mason, 593.
पलपादक *m.* the part of an elephant's forefoot below the kṣaya, 463.
पलायन *n.* flight, 525.
पलाश *m.* N. of a tree, 194.
— *m.* N. of a plant, 239.
पलिक्नी *f.* a cow for the first time with a calf, 295.
पल्लव *m.* the arrow of God of Love, 83.
— *m.* N. of a country, 126.
पवनी *f.* an alms to the extent of one mouthful, 347.
पवित्र *n.* the sacred thread worn over the left shoulder and under the right arm, 353.
पशु *m.* a he-goat, 311.
— *m.* a four-footed animal, 325.
— *m.* an animal sacrifice, 371.
पशुबन्ध *m.* an animal sacrifice, 371.
पश्चिमाचल *m.* N. of a mountain, 186.
पाकमण्डल *n.* a potter's oven, 609.
पाकयज्ञ *m.* a general name for seven sacrifices such as Pārvaṇa etc., 370,

पाकल *m.* the side of an elephant, 456.
— *m.* a fever in an elephant, 465.
पाञ्चजन्य *n.* N. of the conch of Viṣṇu, 74.
पाञ्चालिका *f.* a doll made of cloth etc., 591.
पाणिनि *m.* N. of a sage, 406.
पाथेय *n.* a provision for journey, 584.
पादबन्धन *n.* a stock of cattle, 310.
पादभूषार्हक *n.* silver, 158.
पादरक्षा *f.* a cover for the foot, 510.
पादात *m.* a foot-soldier, one of the four parts of an army, 448.
— *m.* a foot-soldier, 498.
पादिक *m.* a foot- soldier, 499.
पान *n.* drinking, one of the seven vices of a king, 433.
पापभेदिनी *f.* N. of Vaitaraṇī river, 40.
पारावत *n.* a kind of sapphire, 171.
पारिकुम्भी *f.* a churning rod, 621.
पारियात्रक *m.* N. of a mountain, 182.
पारीन्द्र *m.* a lion, 260.
पार्थिव *m.* a king, 428.
पार्वत *m.* N. of the Nimba tree, 210.
पालक *m.* a horse, 475.
पालागली *f.* a wife of a king conquered in the battle, 437.
पाषण्ड *m.* a heretic, 422.
पिङ्गली *f.* N. of a plant, 237.
पिच्छगन्ध *m.* N. of a plant, 242.
पिच्छिला *f.* N. of Kapilā plant, 215.
पिञ्ज *m.* slaughter, 526.
पिण्डफला *f.* N. of Tumbī plant, 234.
पिण्डारक *m.* a species of big tiger, 263.
पिण्याक *m.* an oil cake, 610.
पितृवासर *m.* a New moon day, 108.
पित्तहेतुक *n.* a kind of brass, 160.
पिप्पलक *n.* a thread for the needle or for sowing, 587.
पिप्पली *f.* the root of an elephant's ear, 458.
— *f.* long pepper, 561.
पिशाचराज् *m.* N. of a chief of Śiva's host, 61.
पीत *m.* a horse, 475.
— *n.* milk, 575.
पीतधातु *m.* yellow chalk, 187.
पीतसागर *m.* N. of the sage Agastya, 399.
पीनस्कन्ध *m.* a hog, 265.
पीलु *m.* N. of Indra's elephant, 19.
पुंसवन *n.* milk, 575.
पुटपाण *m.* A potter's oven, 609.
पुत्रजीविन् *m.* N. of Teak tree, 211.
पुत्रिका *f.* a doll made of cloth etc., 591.
पुनर्वसु *m.* N. of the sage Vararuci, 414.
पुर *m.* N. of Guggulu plant, 204.
पुरःसर *m.* a leader, 501.
पुराव्रज *m.* a site of a former cattle fold, 617.
पुरुल *m.* a horse, 475.
पुरोगम *m.* a leader, 501.
पुरोगामिन् *m.* a dog, 322.
पुरोडाश *m.* a mass of ground rice rounded into a kind of cake and offered as an oblation in fire, 381.
पुरोहित *m.* fire, 33.
पुलक *m.* a kind of gem, 176.
— *m.* N. of Tilaka plant, 209.
पुलाक *m.* a mark on the sword, 514.
पुलोमजाकान्त *m.* N. of Indra, 11.
पुष्कल *n.* alms to the extent of four mouthfuls, 347.
पुष्कल *n.* N. of the fruit of Mandāra, 23.
— *n.* alms to the extent of sixty-four mouthfuls, 349.
पुष्पवंश *m.* the hairless upper part of an elephant's tail, 466.
पुष्य *m.* a sugarcane, 255.
पुष्यरथ *m.* a pleasure chariot, 495.
पुस्त *n.* a manuscript, a book, 589.

पूग *m.* a betel tree, 246.
पूतिपुष्पी *f.* a species of citron, 197.
पूतिफली *f.* N. of Soma plant, 219.
पूरक *m.* N. of Bījapūra tree, 196.
— *m.* one who dances on a stick or a rope or a sword, 625.
पूर्णचन्द्रा *f.* a full-moon day, 106.
पूर्णपात्र *n.* alms to the extent of 256 fistfuls, 350.
पूर्णिमा *f.* a full-moon day, 106.
पूर्वदेवपुरोहित *m.* N. of Śukra, 95.
पृतना *f.* an army, 444.
पृतनाधीश *m.* the charioteer of the sun, 114.
पृथु *m.* a monkey, 287.
पृथुचित्र *m.* a householder who keeps grains in a jar, 359.
पृथुच्छद *m.* N. of Teak tree, 211.
पृषत् *n.* red or coloured marks on an elephant's face, 470.
पृषद *m.* a spotted deer, 270.
पेचकिन् *m.* an elephant, 454.
पैतृक *m.* a new-moon day, 108.
पैत्तल *n.* a kind of brass, 160.
पोटरूप *m.* a kind of deer, 272.
पौलोमी *f.* wife of Indra, 16.
पौष्टिक *n.* a donation with pouring of water, 386.
पौष्यक *n.* a kind of gem, 176.
प्रकीर्णक *m.* a horse, 473.
प्रकृति *f.* the subjects of a king, 431.
— *f.* the constituent element or prowess of the state, 431.
प्रक्षराज्ञी *f.* a spotted cow, 291.
प्रगणिका *f.* a female favourite of a kind doing no particular service, 439.
प्रचारक *n.* a sword, 512.
प्रजनी *f.* a cow fit for the bull, 295.
प्रिया *f.* a wife, 437.
प्रजागम *m.* a kind of sacrifice, 375.
प्रतिहारिक *m.* a gardener, 623.
प्रतीकाश *m.* (?) 463.
प्रतिपादन *n.* a gift or donation, 384.
प्रत्यनीक *m.* an enemy, 443.
प्रथन *m.* a kind of bean, 539.
प्रदेशन *n.* a gift or donation, 385.
प्रधानिन् *m.* N. of Brahmā, 64.
प्रमथ *m.* slaughter, 526.
प्रमाथित *n.* butter appearing after being churned, 574.
प्रवर *m.* a spiritual preceptor, 357.
— *m.* rice ripening in sixty days, 537.
प्रवाल *m.* a yellow bean, 540.
प्रवाहि *m.* a car with a round plank in the middle without side pieces or pole, 493.
प्रशसन *n.* slaughter, 527.
प्रसना *f.* a night of the first fortnight, 105.
प्रसेव *m.* bellows, 601.
प्रस्रवण *m.* N. of a mountain, 183.
प्राग्दिशानाथ *m.* N. of Indra, 9.
प्राचीनावीत *n.* the sacred thread worn over the right shoulder, 354.
प्राचेतस *m.* N. the sage Vālmīki, 405.
प्राजापत्य *n.* a kind of fast or penance. 391.
प्राज्ञ *m.* a learned man, 418.
प्राण *m.* wind, 49.
प्राणिघातक *m.* a follower of Yama, 38.
प्राणिघ्रत *m.* wind, 49.
प्राणिफल *m.* N. of Udumbara tree, 193.
प्रातरद्रि *m.* N. of rising mountain, 186.
प्राताराहार *m.* N. of an island 135.
प्रापणिक *m.* a tradesman, 557.
प्रावृड्ज *n.* a cat's eye gem, 172.
प्रासङ्ग *m.* a separate yoke (for training), 496.
प्रियर *m.* a kind of deer having very soft skin, 274.
प्रोत *mfn.* sewn with threads across, 587.
प्रोथिन् *m.* a horse, 473.
प्रोह *m.* a part of an elephant's forefoot below kṣaya, 464.

प्लक्ष *m.* N. of Aśvattha tree, 192.
प्लक्षद्वीप *m.* N. of an island, 142.
प्लुत *n.* one of the five paces of a horse, 483.

फणित *n.* inspissated juice of sugar-cane, 566.
फलिग *m* a mountain, 178.
फलेरुह *m.* a palm tree, 244.
फलोत्पत्ति *f.* one of the seven kinds of origin of a horse, 487.
फेरु *m.* a jackal, 286.

बडबापति *m.* an ass, 317.
बन्ध *m.* a knot, 617.
बन्धाकि *m.* a mountain, 178.
बन्धुर *m.* N. of the peak of Meru mountain, 30.
बर्हिष्ठ *n.* N. of a plant, 238.
बल *n.* an army, one of the seven aṅgas of a kingdom, 430.
— *n.* an army, 444.
बलाङ्ग *m.* a kind of bean, 539.
बलिन् *m.* a bean, 538.
बष्कयणी *f.* a cow which has calved a long ago, 296.
बहवक *m.* wheat, 549.
बहुकर *m.* a sweeper, 551.
बहुपाद् *m.* N. of a fig tree, 190.
बहुलीकृत *n.* thrashed corn, 550.
बहुसूति *f.* a cow which has often calved, 298.
बाडबक *m.* a brāhmaṇa, 333.
बाडबेय *m.* an ox, 302.
बालगर्भिणी *f.* a cow for the first time with a calf, 295.
बालतृण *n.* young or sprouting grass, 259.
बालपत्र *m.* N. of Khadira tree, 208.
बालविन्ध्य *m.* a wild goat, 313.
बाष्पोत्पत्ति *f.* one of the seven kinds of origin of a horse, 487.
बाहुज *m.* a man belonging to the second caste, 427.
बाहुरक्षकृत् *n.* an armour for the arms, 509.
बाहुल *n.* an armour for the arms, 509.
बाह्यलिङ्गिन् *m.* a heretic, 422.
बिन्दुमत् *m.* a spotted deer, 270.
बिम्बक *m.* the middel part of an elephant's head, 456.
बिल्व *m.* N. of a tree, 195.
बिल्वगन्ध *m.* N. of white Tulasī plant, 224.
बीजपूर *m.* a citron tree, 196.
बीजवर *m.* a bean, 538.
बुका *f.* a crucible, 602.
बुध *m.* a learned man, 417.
बुधालय *m.* heaven, 3.
बृहति *m.* a kind of deer, 272.
बृहस्पति *m.* N. of the preceptor of gods, 96.
बोल *n.* buttermilk, 578.
ब्रह्म *m.* a spiritual preceptor, 356.
ब्रह्मन् *m.* the brāhmaṇa caste, 329.
ब्रह्मचारिन् *m.* a religious student of the first āśrama, 335.
ब्रह्मभाव *m.* identification with Brahman, 420.
ब्रह्मभूय *n.* identification with Brahman, 420.
ब्रह्ममेखल *m.* a kind of sacred grass, 256.
ब्रह्मरीति *f.* a kind of brass, 161.
ब्रह्मवर्चस् *n.* divine glory, 382.
ब्रह्मसूत्र *n.* the sacred thread, 352.
ब्रह्मी *f.* N. of the Moon plant, 228.
ब्राह्मण *m.* a brāhmaṇa, 332.
— *m.* a spiritual preceptor, 357.
ब्राह्मणब्रुव *m.* a brāhmaṇa who lives by his caste, 339.
ब्राह्मी *f.* N. of the Moon plant, 228.
भट *m.* a hired soldier, 497.
— *m.* a warrior, 502.

भटोद्योग *m.* exertion of soldiers, 521.
भद्र *n.* the conveyance of Īśāna, 56.
— *m.* a kind of elephant, 455
भद्रक *n.* gold, 152.
भरण *n.* wages, 581.
भरण्य *n.* wages, 581.
भरत *m.* a dancer, 624.
भर्मन् *n.* wages, 581.
भल्लातकी *f.* N. of a plant, 217.
भल्लुक *m.* a monkey, 287.
भल्लूक *m.* a bear, 266.
भव *m.* N. of Brahmā, 64.
— *m.* the moon, 97.
भवावतंस *m.* the moon, 98.
भषक *m.* a dog, 319.
भस्मगर्भा *f.* N. of Kapilā plant, 215.
भस्त्रा *f.* bellows, 600.
भारत *m.* a priest, 369.
भारती *f.* N. of Tulasī plant, 223.
भारतीमालिकाधर *m.* N. of Viṣṇu, 70.
भारवाह *m.* a porter, carrier, 582.
भारिक *m.* a porter, carrier, 582.
भार्गव *m.* a potter, 608.
भिक्षा *f.* alms to the extent of one mouthful, 347.
— *f.* asking or praying for gift, 389.
भिक्षाचार *m.* mendicant, 351.
भिक्षुक *m.* a mendicant, 351.
भिन्नकूट *n.* an army whose inferior officers have perished, 446.
भीमा *f.* N. of a river, 41.
भीर *m.* a follower of Śiva, 61.
भीरव *m.* a follower of Śiva, 61.
भीषण *m.* a follower of Śiva, 57.
भुजंर *n.* a kind of gem, 174.
भुवनाधिप *m.* a minister of Varuṇa, 48.
भूतधात्री *f.* the earth, 123.
भूदेव *m.* a brahmaṇa, 332.
भूप *m.* a king, 428.
भूपूग *m.* a betel plant growing on the ground, 249.
भूभृत् *m.* a king, 428.
भूमिकन्दक *m.* a mushroom, 230.
भूमिस्पृश् *m.* a man belonging to the third caste, 532.
भूशक्र *m.* a man belonging to the second caste, 427.
भूस्फोट *m.* a mushroom, 230.
भृङ्गिन् *m.* a follower of Śiva, 62.
भृति *f.* wages, 581.
भृत्या *f.* wages, 582.
भैरव *m.* N. of a chief of Śiva's host, 61.
भोगिन् *m.* N. of Indra, 11.
भोध *m.* a betel plant growing on the ground, 249.
भ्रमर *n.* darkness, 87.
भ्रमरक *n.* N. the city of Kubera, 52.
भ्रमा *f.* an auger for making holes, 604.
भ्रामर *n.* honey of large black bees, 568.
भ्रामरिक *n.* honey of large black bees, 568.

मकरानन *m.* N. of the sword of Viṣṇu, 75.
मखिन् *m.* fire, 33.
मज्जल *n.* fragrance of Mallikā plant, 220.
मञ्जी *f.* a she-goat, 312.
मञ्जीर *m.* the conveyance of Sarasvatī, 67.
मञ्जुलतरु *m.* Mandāratarupañcaka, 20.
मणि *m.* a jewel, 165.
मणिक *m.* a jewel, 166.
मणिकण्ठक *m.* the son of Kubera, 51.
मणिकार *m.* a jeweller, 597.
मणिधनु *n.* the rainbow, 118.
मणिशिल *m.* N. of the peak of Sumeru, 31.

मण्डल *n.* the orb of the sun, 116.
— *n.* the full disc of the moon, 99.
— *n.* a circle, 124.
— *m.* a dog, 321.
मण्डलपत्रिका *f.* N. of Kapilā plant, 215.
मण्डलिन् *m.* a hedge hog, 324.
मण्डलेश्वर *m.* the ruler of a country, 429.
मण्य *n.* a jewel, 166.
मतङ्गज *m.* an elephant, 449.
मत्कुण *n.* an armour for the shanks, 508.
मत्स्यगुच्छ *m.* N. of the sage Cyavana, 412.
मत्स्या *f.* inspissated juice of the sugarcane, 565.
मत्स्याक्षी *f.* N. of the Moon plant, 228.
मद *m.* intoxication, one of the six vices of a king, 432.
मदकर *m.* the ocean of ghee, 134.
मदन *m.* N. of the Vasanta plant, 207.
— *n.* bee-wax, 569.
मदनी *f.* musk, 285.
मदाविष्कम *m.* the post round which the string of a churning rod is wound, 620.
मधु *mn.* honey, 567.
— *n.* milk, 576.
— *n.* fresh milk, 577.
मधुक *n.* old honey, 567.
मधुक्षीर *m.* a date tree, 252.
मधुतृण *m.* a sugarcane, 255.
मधुपर्क *n. m.* (*L.*) a respectful offering to a guest, 362.
मधुपूर *m.* coldness, 102.
मधुर *m.* Mandāratarupañcaka, 20.
— *m.* the ocean of milk, 136.
मधुशिग्रु *m.* N. of red Śobhāñjana, 206.
मधूक *n.* honey, 567.
मधूच्छिष्ट *n.* bee-wax, 569.
मनलोत्तमा *f.* N. of Śṛṅgī plant, 233.
मनःशिला *f.* red arsenic, 187.
मनुज *m.* a man, 327.
मनुष्य *m.* a man, 327.
मनोभिधा *f.* red arsenic, 189.
मन्थन *n.* a churning stick, 618.
मन्थनका *f.* a churning stick, 618.
मन्थपात्र *n.* a churning vessel, 620.
मन्था *f.* a churning stick, 618.
मन्थान *n.* a churning stick, 618.
मन्थ्या *f.* a churning stick, 618.
मन्दक *m.* N. of Indra's elephant, 19.
मन्दगति *mfn.* slow going, 506.
मन्दप्रिय *n.* steel, 164.
मन्दबृन्द *m.* an elephant, 453.
मन्दाकिनी *f.* the heavenly Ganges, 25.
मन्दाकिनीधर *m.* heaven, 4.
मन्द्र *m.* a kind of elephant, 455.
मरकत *n.* an emerald, 173.
मरीच *n.* black pepper, 563.
मरुङ्गी *f.* N. of black Śobhāñjana, 206.
मरुच्चक्र *m.* N. of the chariot of the sun, 113.
मरुल *m.* a savage animal, a beast of prey, 326.
मरुष्टक *m.* a kind of bean, 542.
मर्कट *m.* a monkey, 287.
मर्त्य *m.* a man, 327.
मर्दनी *f.* a cover for the feet, 510.
मय *m.* a camel, 318.
मयष्टक *m.* a kind of bean, 542.
मयूखजन्मन् *m.* N. of a horse of the sun, 117.
मलद *m.* a bean, 538.
मलय *m.* N. of a mountain, 181.
मलयज *m.* the chariot of God of Love, 84.
मलिन *m.* darkness, 88.
मलिम्लुच *m.* one who has abandoned the sacrifice, 368.
मल्लनाग *m.* N. of Vātsyāyana, 416.
मल्लिका *f.* N. of a plant, 220.

मल्लिकाकुसुमप्रिय *m.* a species of citron, 198.
मल्लिकाक्ष *m.* a horse with white eyes, 478.
मशकिन् *m.* N. of Udumbara tree, 193.
मसार *m.* a supphire, 170.
मसूर *m.* tentil, 544.
मसूरक *m.* tentil, 544.
मसृण *n.* an emerald, 173.
— *m.* a kind of deer, 274.
मह *m.* a kind of antelope which is large and tall, 271.
— *m.* a festival, 361.
महत् *m.* a kind of deer, 272.
महाकाय *m.* an elephant, 451.
महागर्जा *f.* thundering, 121.
महाग्रीव *m.* a camel, 318.
महाजव *m.* the chariot of the sun, 113.
महाजम्बू *f.* N. of Mahājaṁbū tree, 216.
महादंष्ट्र *m.* a species of big tiger, 263.
महाद्वीप *m.* N. of an island, 140.
महानाद *m.* a lion, 261.
महानील *n.* a supphire, 170.
महापत्र *m.* a palm tree, 244.
महाफला *f.* N. of Mahājaṁbū tree, 216.
महाभोग *m.* N. of an island, 146.
महामद *m.* scent of the flower of Mandāra ete., 22.
महामुनि *m.* N. of Rudrākṣa plant, 212.
महामृग *m.* an elephant, 452.
महायज्ञ *m.* N. of the five great sacrifices, 364.
महायशस् *m.* N. of Indra, 11.
महारत्न *n.* N. of a fabulous gem, 13.
महारस *m.* a sugar cane, 255.
महारसा *f.* red arsenic, 188.
महावेग *m.* N. of the conveyance of Vāyu, 50.
— *m.* a monkey, 287.
महाशालि *m.* a kind of rice, 536.
महाशूद्र *m.* a herdsman, 611.
महासार *m.* N. of Varuṇa, 45.
महि *f.* a cow, 288.
महित *m.* N. of Kailāsa mountain, 184.
महिम *m.* a kind of Rudrākṣa with one knob, 213.
महिष *m.* a buffalo, 267.
महेन्द्र *m.* N. of Indra, 9.
महेश्वर *m.* N. of Guggula plant, 203.
महेश्वरी *f.* a kind of brass, 161.
महोपल *n.* a supphire, 170.
महौषध *m.* N. of Laśuna, 242.
मांस *m.* a bean, 538.
माङ्गल्य *n.* N. of Navamallikā plant, 221.
— *m.* N. of Bilva tree, 195.
माक्षिक *n.* honey, 568.
मागधी *f.* N. of Śṛṅgī plant, 233.
— *f.* long pepper, 561.
माणिक्य *n.* a jewel or a gem, 165.
— *n.* a kind of ruby, 169.
— *n.* a kind of gem, 176.
मातुलुङ्ग *m.* N. of Bījapūra plant, 196.
मातुलुङ्गी a species of citron, 197.
माथिक *m.* N. of Nimba tree, 210.
माधवालय *m.* the ocean of milk, 136.
मान *m.* arrogance, one of the six vices of a king, 432.
मानव *m.* a man, 327.
मानुष *m.* a man, 327.
मारीष *m.* N. of a plant, 229.
मार्गणा *f.* seeking after, searching for, 389.
मार्जारी *f.* a civet cat, 285.
मालती *f.* N. of a plant, 222.
मालाकार *m.* a gardener, 623.
मालिक *m.* a gardener, 623.
मालूर *m.* N. of Bilva tree, 195.
माल्यजीविन् *m.* a gardener, 623.
माल्यवत् *m.* N. of a mountain, 183.

माष *m.* a beam, 538.
माषाशिन् *m.* a horse, 475.
मीथ *m.* a ram, 314.
मुक्ताजनक *m.* the salt sea, 130.
मुक्तामणि *m.* a pearl, 175.
मुक्ति *f.* immortality, 421.
मुखज *m.* a brāhmaṇa, 332.
मुखजानि *m.* N. of Brahmā, 64.
मुखभूषण *n.* tin or lead, 162.
मुखमण्डन *m.* N. of Tilaka plant, 209.
मुञ्ज *m.* a kind of sacred grass, 256.
मुञ्जक *m.* a kind of sacred grass, 256.
मुंदिर *m.* N. of Gaṇeśa, 59.
मुद्ग *m.* a kind of bean, 539.
मुद्गक *m.* N. of Yama, 34.
मुनि *m.* a sage, 398
— *m.* N. of the sage Agastya, 401.
मुलक *m.* four-footed animal, 325.
मुष्टिबन्ध *m.* N. of Yama, 35.
मुसली *f.* N. of a plant, 240.
मूर्तित्रयनिरन्तर *m.* the orb of the sun, 116.
मूलक *m.* N. of Hariparṇa, 231.
मूषण *n.* black pepper, 563.
मूषा *f.* a crucible, 602.
मृग *m.* seeking after, searching for, 390.
— *m.* beasts in general, 280.
— *m.* a kind of elephant, 455.
मृगता *f.* seeking after, searching for, 390.
मृगदंशक *m.* a dog, 319.
मृगमत्तक *m.* a jackal, 286.
मृगमुख *n.* the seat of Viṣṇu, 77.
मृगया *f.* hunting, one of the six vices of a king, 433.
मृगवालका *f.* a jackal-like musk, deer, 283.
मृत्युपुष्प *m.* a bamboo, 243.
मृदङ्ग *m.* N. of Jyotsnā plant, 232.
मृदुत्वच् *m.* a kind of sacred grass, 256.
मृदूचक *m.* a kind of deer, 274.
मृध *n.* a battle, 522.
मेघनाद *m.* thundering, 121.
मेघोन्मादकर *m.* the ocean of pure water, 139.
मेढ्र *n.* the penis of an elephant, 467.
मेणव *n.* bee-wax, 569.
मेधजित् *m.* N. of the sage Vararuci, 414.
मेधाविन् *m.* N. of Brahmā, 64.
— *m.* a learned man, 417.
मेधिक *n.* a kind of gem, 174.
मेध्य *m.* a kind of sacred grass, 256.
मेरु *n.* a variety of gold, 156.
मेरुशृङ्गाग्रनगर *n.* heaven, 5.
मेष *m.* N. of Brahmā, 63.
मैत्रावरुणि *m.* N. of the sage Agastya, 401.
मैनाक *m.* N. of a mountain, 182.
मोक *m.* a four-footed animal, 325.
मोक्ष *m.* immortality, 421.
मोक्षावलम्बिन् *m.* a heretic, 422.
मोचक *m.* N. of Śobhāñjana plant, 205.
मोदकाशन *m.* N. of Gaṇeśa, 59.
मोरट *n.* butter milk, 578.
मोह *m.* temptation, one of the six vices of a king, 432.
मोहन *m.* N. of Indra's son, 17.
मौनिन् *m.* a sage, 398.
म्लेच्छभोज्य *m.* wheat, 584.

यक्ष *m.* a dog, 321.
यक्षमन्दिर *n.* the sky, 86.
यजत्र *n.* an implement used in a sacrifice, 377.
यजन *n.* a place of sacrifice, 377.
याजन *n.* one of the six Brahmanical duties, 363.
यजमान *m.* a sacrificer, 365.

यज्वु *m.* a sacrificer, 365.
यज्ञ *m.* one of the six Brahmanical duties, 363.
यज्ञत्यागिन् *m.* one who has abandoned a sacrifice, 368.
यज्ञभुज् *m.* a god, 7.
यज्ञाई *m.* a kind of small deer, 270.
यज्ञालिह् *m.* a priest, 369.
यज्ञास्य *m.* N. of the sage Parāśara, 409.
यज्ञोपकरण *n.* an implement useful for sacrifice, 377.
यज्ञोपवीतिक *n.* a sacred thread, 352.
यज्वन् *m.* one who has performed a sacrifice, 366.
यन्तृ *m.* the charioteer of the sun, 114.
ययावर *m.* N. of the sage Jaratkārū, 410.
यवक्रीत *m.* N. of the sage Rohita, 410.
यष्टृ *m.* a sacrificer, 365.
यागिन् *m.* N. of Indra, 11.
याचना *f.* asking or praying for, 388.
याच्ञा *f.* asking or praying for, 388.
याजक *m.* a priest, 369.
याज्ञवल्क *m.* N. of a sage, 408.
यान *n.* a conveyance, 489.
यायावर *m.* an householder who has food for one day, 360.
युद्ध *n.* a battle, 522.
योगज्ञ *m.* N. of the sage Yājña-valka, 408.
योगपट्ट *m.* the cloth thrown over the back and knees of a devotee during meditation, 397.
योगेष्ट *n.* tin or lead, 162.
योग्य *n.* milk, 576.
योजन *m.* the Areca creeper, 248.
योध *m.* a warrior, 497.
योधक *m.* a warrior, 497.
रङ्गाजीव *m.* a painter, 588.
रक्षित *n.* butter appearing without being churned, 572.
रक्षोमन्दिर *n.* the sky, 86.
रजक *m.* the conveyance of Lakṣmī's son, 84.
रजत *n.* silver, 157.
रजताद्रि *m.* N. of a mountain Kailāsa, 184.
रज्जु *m.* a rope of cattle, 615.
— *f.* a cord, 616.
रञ्जनी *f.* red arsenic, 188.
रजःपुष्प *m.* N. of Ketakī plant, 253.
रजःपूता *f.* a cow, 290.
रण *n.* a battle, 522.
रणसङ्कुल *n.* the tumult of war, 531.
रणसन्नाह *m.* striking on arms, 531.
रतिकील *m.* a dog, 320.
रत्न *n.* a jewel, 165.
रत्नगर्भा *f.* the earth, 122.
रत्नवर *n.* gold, 167.
रत्निन् *m.* N. of an island, 142.
रथ *m.* a chariot, one of the four parts of an army, 448.
— *m.* a wheeled conveyance, 490.
रथिक *m.* a warrior in a chariot, 499.
रथिन् *m.* a warrior in a chariot, 499.
रदिन् *m.* an elephant, 449.
रवि *m.* a kind of fabulous animal, Śarabha, 281.
रविमणि *m.* a ruby, 168.
रस *m.* milk, 575.
रसनेत्रा *f.* red arsenic, 188.
रसबीज *n.* gold, 153.
रसालय *m.* the sea of sugar juice, 131.
रसोन *m.* N. of a plant, 241.
राजन् *m.* a king, 428.
राजन्य *m.* a man belonging to the second caste, 427.
राजपुत्री *f.* N. of Mālatī plant, 222.

राजमाष *m.* a kind of bean, 545.
राजमुद्ग *m.* a kind of bean, 542.
राजराज *m.* the God Kubera, 51.
राजरीति *f.* a kind of brass, 161.
राजार्ह *n.* musk, 284.
रात्रि *f.* night, 104.
रात्रिजागर *m.* a dog, 322.
राथिक *m.* a warrior in a chariot, 499.
रामपूग *m.* a betel nut having a long stalk, 248.
राष्ट्र *n.* a nation, one of the seven aṅgas of a kiṅgdom, 430.
रासभ *m.* an ass, 315.
रिपु *m.* an enemy, 443.
रीति *f.* a kind of grass, 159.
रीरिका *f.* corn, 534.
रुचिर *n.* the root of Mandāra etc., 22.
रुण्ड *m.* a headless body, 528.
रुद्राक्ष *m.* N. of a plant, 212.
रुम्बाकर्ण *m.* N. of Śiva, 54.
रुरु *m.* a kind of deer which is large and stall, 271.
रुषा *f.* anger, one of the six vices of a king, 432.
रूप्य *n.* silver, 157.
रेचित *n.* one of the five paces of a horse, 483.
रेणुक *m.* corn, 534.
रै *m.* a variety of gold, 154.
रोचनी *f.* red arsenic, 188.
रोपण *n.* a healing application used for sores etc., 530.
रोमज *m.* a ram, 314.
रोहिणी *f.* a red cow, 290.
रोहित *m.* N. of a sage, 410.
रोहिष *m.* a kind of deer, 272.

लकुटोल्कु *m.* a policeman, 614.
लक्ष्मी *f.* wife of Viṣṇu, 80.
लक्ष्मीगुरु *m.* the ocean of milk, 137.
लक्ष्मीवत् *m.* N. of a clearing-nut plant, 202.
लक्ष्म्योत्पत्ति *f.* one of the seven kinds of origin of a horse, 488.
लघुकाष्ठा *f.* a light stick for defence against another stick, 518.
लघूक *m.* a kind of betel plant growing on the ground, 249.
लतापूग *n.* an areca creeper, 248.
लब्धवर्ण *m.* a learned man, 419.
लम्बकर्ण *m.* a he-goat, 311.
लम्बन *m.* a protector or cultivator of a field, 613.
लम्बिका *f.* a cow, 289.
लवणोद *m.* the salt sea, 129.
लशुन *n.* N. of a plant, 242.
लाङ्गलिन् *m.* a cocoanut tree, 250.
लाङ्गली *f.* N. of Śāradā plant, 235.
लावण *m.* the salt sea, 129.
लिखित *n.* a picture, 589.
लिपिसन्नाह *m.* a belt of honour worn over the forearm, 509.
लुङ्ग *m.* N. of a Bījapūra tree, 196.
लुलाय *m.* a buffalo, 268.
लेखिनी *f.* N. of Indra's city, 12.
लेपकार *m.* a mason, 593.
लोकजननी *f.* N. of Lakṣmī, 80.
लोकत्रीक्षण *m.* N. of a mountain, 180.
लोकान्त *m.* N. of a mountain Cakravāla, 180.
लोकान्धकार *m.* darkness, 88.
लोपामुद्रा *f.* wife of Agastya, 403.
लोभाख्य *n.* black pepper, 564.
लोलकल्लोलमालिक *m.* the salt sea, 130.
लोह *n.* steel, 163.
लोहकारक *m.* a blacksmith, 599.
लोहाविहार *m.* lustration of arms, 519.
लोह्य *m.* a kind of bean, 539.

वंश *m.* a bamboo, 243.
वङ्ग *n.* tin or lead, 162.
वचा *f.* N. of a plant, 236.
वचाच्छद *m.* N. of the white Tulasī plant, 224.

वज्र *n.* N. of a plant, 237.
वज्रदंष्ट्र *m.* a hog, 264.
वज्रपुष्प *n.* sesamum flower, 544.
वञ्जुल *m.* N. of Aśoka tree, 199.
वञ्जुला *f.* a cow that yields abundance of milk, 293.
वट *m.* N. of a fig tree, 190.
वटी *f.* a cord, 616.
वटुनाथ *m.* a follower of Śiva, 61.
वटूकृति *f.* initiation, 334.
वणिज् *m.* a tradesman, 556.
वणिज *m.* a tradesman, 556.
वत्स *m.* a calf, 300.
वत्सीय *m.* a herdsman, 612.
वदान्य *m.* the ocean of milk, 137.
वध *m.* slaughter, 526.
वनगव *m.* Bos Gavæus, 282
वनचर *m.* N. of Viṣṇu, 69.
वनच्छाग *m.* a wild goat, 313.
वनप्रिया *f.* a kind of deer which is black and having smoothed hair, 278.
वनमालिका *f.* the garland worn by Viṣṇu, 72.
वनमुद्ग *m.* a kind of bean, 541.
वन्ध्या *f.* a barren cow, 296.
वन्यल *m.* the moonlight, 101.
वपन *n.* a razor, 606.
वमथु *m.* water emitted from the elephant's trunk, 470.
वर *n.* N. of Guggulu plant, 204.
वरटा *f.* a cow difficult to be milked, 297.
वरण *n.* N. of the city of Varuṇa, 46.
— *n.* a donation according to one's choice, 387.
वरत्रा *f.* an elephant's girdle, 471.
वरप्रदा *f.* wife of Agastya, 403.
वरयूथप *m.* the son of Varuṇa, 47.
वररुचि *m.* N. of a sage, 414.
वराङ्गना *f.* N. of a Tāli tree, 254.
वराङ्गा *f.* a four years old cow, 292.
वराट *m.* a cord, 616.
वराणक *m.* N. of the sage Vātsyāyana, 415.
वरारोहा *f.* N. of the Navamallikā plant, 221.
वरासन *m.* N. of Indra, 10.
वरुण *m.* N. of a God, 45.
वरुथ *m.* a spiritual preceptor, 357.
वरूथिनी *f.* an army, 445.
वरोटक *m.* a species of big tiger, 263.
वर्णिन् *m.* a religious student of the first Āśrama, 335.
वर्णिलिङ्गिन् *m.* one wearing the marks of a religious student, 345.
वर्णोदर *n.* the book of Sarasvati, 68.
वर्तक *m.* a camel, 318.
वर्तन *n.* livelihood, 533.
वर्तुल *n.* a circle, 124.
वर्धक *m.* an ox, 302.
वर्मन् *n.* an armour, 507.
वर्षपाषाण *m.* the hail, 119.
वर्षभेय *m.* an ox, 302.
वलन *n.* the snare of Yama, 37.
वलय *n.* a circle, 124.
वलिनी *f.* a rope of a cattle, 615.
वलीनक *m.* N. of a Ketakī plant, 253.
वल्लभ *m.* the favourite horse of a king, and which brings prosperity to the king, 486.
वल्लव *m.* a herdsman, 612.
वल्गित *n.* one of the five paces of a horse, 483.
वल्गा *f.* a kind of pulse, 546.
वल्मिकसंभव *n.* the rainbow, 118.
वल्मीक *n.* N. of the sage Vālmīki, 405.
वशा *f.* a barren cow, 296.
वशिन् *m.* an ox, 301.
वसिष्ठ *m.* N. of a sage, 408.
वसु *m.* (*n.* ?) a kind of gem, 175.
— *m.* a yellow bean, 540.
वसुन्धरा *f.* the earth, 122.
वसुरुचि *m.* the sandy shore of the heavenly Ganges, 27.

वस्तुसंभारनिलय *m.* N. of an island, 150.
वहन *n.* a square chariot with a pole, 491.
वहित्र *n.* a square chariot with a pole, 491.
वह्ययोत्पत्ति *f.* one of the seven kinds of origin of a horse, 487.
वाक्पारुष्य *n.* harsh speech, one of the seven vices of a king, 433.
वाचंयमिन् *m.* a sage, 398.
वाटिक *m.* a betel tree, 245.
वातपोत *m.* N. of a Palāśa tree, 194.
वातप्रमी *m.* a kind of an antelope, 273.
वातरत *m.* one who intends to injure, 341.
वातापिसूदन *m.* N. of the sage Agastya, 401.
वातायु *m.* a kind of deer, 273.
वात्स्यायन *m.* N. of a sage, 415.
वायु *m.* wind, air, 49.
वायुसंभवा *f.* a red cow, 290.
वार *n.* N. of a plant, 237.
वारण *m.* an elephant, 451.
वाराहक *m.* a hog, 264.
वारु *m.* a horse, 473.
वार्क्ष्य *n.* a forest, 190.
वार्ता *f.* livelihood, 533.
वार्ताहर *m.* a peddler, messenger, 533.
वार्धिसून *n.* the moon, 98.
वालपुष्कर *n.* the part of an elephant's tail below the Saṁvala, 468.
वालवायज *n.* a cat's eye gem, 172.
वालुका *f.* mortar, 594.
वाल्मीकि *m.* N. of a sage, 405.
वावाता *f.* a king's favourite wife, 436.
वासन्त *m.* N. of a plant, 207.
वासरवल्लभ *m.* the sun, 111.
वासव *m.* N. of Bṛhaspati, 96.
वाह *m.* an ass, 375.
वाहक *m.* an ass, 315.
वाहन *n.* a conveyance, 489.
वाहद्वारण *m.* Bas Gavæus, 282.
वाहिनी *f.* an army, 445.
वाह्य *m.* an ox, 301.
— *n.* a conveyance, 489.
विकराल *m.* a bear, 266.
विक्रान्त *m.* a warrior, 502.
विक्षोभ *m.* a side of an elephant's breast, 460.
विक्रयक *m.* a seller, 552.
विक्रयिक *m.* a scller, 552.
विक्रेतृ *m.* a seller, 552.
विक्रेय *n.* a saleable article, 553.
विगीत *mfn.* absurd, infamous, 341.
विघसाशिन् *m.* a house-holder who keeps grains for three days, 359.
विघ्नराज *m.* N. of Gaṇesh, 59.
विचकिल *m.* N. of Mallikā plant, plant, 220.
विचक्षण *m.* a learned man, 418.
विञ्जूष *m.* the side of an elephant's ear, 459.
विचर *m.* a tame or village dog, 323.
विडुरज *n.* a cat's eye gem, 172.
विदूरज *n.* a cat's eye gem, 172.
वितरण *n.* a gift or donation, 383.
वितलिका *f.* the root of an elephant's ear, 456.
वितान *n.* an outside of an elephant's ear, 457.
विदल N. of a leaf of Mandāra etc., 23.
विदु *m.* the hollow between the frontal globes of an elephant, 457.
विद्याधरमन्दिर *n.* the sky, 86.
विद्युत् *f.* lightening, 120.
— *f.* red arsenic, 189.
विद्वस् *m.* a learned man, 417.
विधा *f.* wages, 582.
विनिमय *m.* a barter, 554.
विनेतृ *m.* N. of Gaṇeśa, 59.

विन्ध्य *m.* N. of a mountain, 181.
विन्ध्यकूटक *m.* N. of the sage Agastya, 400.
विन्ध्यवासिन् *m.* N. of the sage Vyāḍi, 413.
विपश्चित् *m.* a learned man, 418.
विप्र *m.* a brāhmaṇa, 332.
विप्रप्रिय *n.* thick sour milk, 573.
विप्रयाण *n.* flight, 525.
विभङ्गिका *n.* a pole for carrying burden, 583.
विमय *m.* a barter, 554.
विमल *n.* silver, 158.
विमलादि *n.* a kind of gem, 176.
विमला *f.* a moon-lit night, 106.
विमुक्तक *m.* the hail, 119.
विरत *n.* exertion of soldiers, 521.
विराज् *m.* a man beloning to the second caste, 427.
विरुजस् *f.* N. of Jambū tree, 216.
विलाकार *n.* bee-wax, 569.
विलेपा *f.* mortar, cement, 594.
विलम्बिन् *n.* a kind of loop or swing made of rope and suspended from either end of a pole to receive a load, 584.
विवर्ण *m.* lower caste or outcaste, 330.
विवाह *m.* N. of Viṣṇu, 69.
विश् *m.* the Vaiśya caste, 329.
— *m.* a man beloning to the third caste, 532.
विशदा *f.* wife of Brahmā, 66.
— *f.* the moonlight, 101.
विशर *m.* slaughter, 526.
विशाखक *m.* a churning stick, 619.
विशालक *m.* N. of the middle of Sumeru, 32.
विशेषभाग *m.* the sixth part of an elephant's forefoot, beneath the kṣaya, 465.
विश्राणन *n.* a gift or donation, 383.
विश्वधात्री *f.* the earth, 123.
विश्वभेषज *n.* dry ginger, 560.

विष्णु *m.* N. of a God, 69.
विष्णुगुप्त *m.* N. of the sage Vātsyāyana, 415.
विसर्जन *n.* a gift or donation, 383.
विहगध्वज *m.* N. of Viṣṇu, 69.
विहापन *n.* a gift or donation, 384.
वीज *m.* a corn, 534.
वीर *m.* a warrior, 502.
वीरजयन्तिका *f.* a war dance, 524.
वीरदर्शन *m.* a hero desirous to perform heroic deeds on the battle-field, 523.
वीराङ्क *m.* a hero desirous to perform heroic deeds on the battle-field, 523.
वृकाम्लिका *f.* a species of citron, 197.
वृक्ष *m.* a species of citron, 198.
वृक्षक *n.* a forest, 190.
वृत्त *n.* N. of the disc of Viṣṇu, 73.
— *n.* a circle, 124.
वृत्ति *f.* livelihood, 533.
वृथाजात *m.* one who has abandoned the sacrifice, 368.
वृद्धा *f.* a doll made of cow-dung, 592.
वृन्त *m.* an udder, 300.
वृष *m.* an ox, 303.
वृषभ *m.* N. of a hill, 185.
— *m.* an ox, 303.
वृषल *m.* an ox, 301.
वृषस्वसृ *f.* a barren cow, 296.
वृषाक्रान्ता *f.* a cow who has just taken the bull, 299.
वेङ्कट *m.* N. of a hill, 185.
वेगदण्ड *m.* an elephant, 454.
वेणु *m.* a bamboo, 243.
वेत्रिन् *m.* a follower of Śiva, 62.
वेदण्ड *m.* an elephant, 454.
वेदसम्भव *m.* a brāhmaṇa, 332.
वेधनिका *f.* an auger for making holes, 604.
वेधमुख्या *f.* a civet cat, 285.

वेलायुध *m.* N. of Kārtikeya, 60.
वेलावलय *m.* the sea, 128.
वेषजीव *m.* N. of a sub-class of heretics, 426.
वैकुण्ठ *m.* N. of Tulasī plant, 223.
वैघटिक *m.* a jeweller, 597.
वैढिक *m.* silver, 158.
वैतन *n.* wages, 581.
वैतरणी *f.* N. of a river, 40.
वैदिक *m.* a brāhmaṇa versed in Vedas, 336.
वैदेहिक *m.* a tradesman, 557.
वैमानिक *m.* a God, 7.
वैमेय *m.* barber, 554.
वैवाधिक *m.* a porter, carrier, 583.
वैवाहिन् *m.* a brāhmaṇa in the second period of life, 337.
वैशाख *m.* a churning stick, 619.
वैशाखक *m.* a churning stick, 619.
वैशाखिन् *m.* a particular part of an elephant's foot, 465.
वैश्य *m.* a man belonging to the third caste, 532.
वैष्णुत *n.* the sacrificial ashes, 379.
वोकार *m.* a blacksmith, 599.
व्याडि *m.* N. of a sage, 413.
व्याल *m.* a savage animal, a beast of prey, 326.
व्योमसंभवा *f.* a spotted cow, 291.
व्रज *m.* a cattle shed, 617.
व्रणशान्ति *f.* a healing application used for sores etc., 530.
व्रणस्थान *n.* a scar of a wound, 530.
व्रतिन् *m.* a religious student of the first Āśrama, 335.
— *m.* a horse, 473.
व्रात *m.* a man, 328.
व्रीहि *m.* corn, 534.
— *m.* rice, 535.

शकट *mn.* an oblong carriage with two side planks, a cart, 492.
शकुलादनि *f.* N. of Ṣāradī plant, 235.
शङ्कर *n.* the house of Viṣṇu, 77.
शङ्ख *m.* a kind of gem, 176.
शङ्खकारण *n.* the salt-sea, 129.
शटि *f.* N. of a plant, 239.
शतपर्वन् *m.* wheat, 549.
शतवीर्या *f.* white flowering Dūrvā grass, 258.
शताङ्ग *m.* a wheeled conveyance, 490.
शतानन्द *m.* N. of the sage Gautama, 409.
शतार *n.* a thunderbolt, 15.
शत्रु *m.* an enemy, 442.
शबल *n.* a jewel or gem, 166.
शबली *f.* a spotted cow, 291.
शब्दगुणक *n.* the sky, 85.
शमन *m.* N. of Yama, 34.
शम्बर *m.* a kind of small dear, 270.
शम्बरारिभेदन *m.* N. of Śiva, 54.
शम्बल *m.* a horse of a very low breed, 480.
— *mn.* provision for a journey, 584.
शम्भु *m.* N. of Brahmā, 63.
शर *m.* thick sour milk, 573.
शरभ *m.* a kind of fabulous animal, 281.
शरासन *n.* a bow, 516.
शल *m.* an ass, 316.
शल्यस्कन्दिनी *f.* a nail-cutter, 607.
शवयान *n.* a vehicle for conveying a dead body, 529.
शश्विदान *m.* a badly behaving (man), 343.
शष्प *n.* young or sprouting grass, 259.
शस्त्रमार्ज *m.* an armourer, 596.
शाक *m.* N. of a teak tree, 211.
शाक्य *m.* N. of an island, 148.
शाक्कर *m.* an ox, 302.
शाखारण्ड *m.* a brāhmaṇa who has deserted this own Vedic school, 345.

शाङ्खिक *m.* a shell-cutter, 600.
शातकुम्भ *n.* a variety of gold, 156.
शाद *m.* young or sprouting grass, 259.
शान्तिक *n.* a donation with blessing, 387.
शारद *m.* a yellow bean, 540.
शारदा *f.* the moon-light, 101.
शारदी *f.* N. of a plant, 235.
शार्ङ्ग *n.* N. of the bow of Viṣṇu, 76.
शार्दूल *m.* a lion, 260.
शार्दूल *m.* a tiger, 262.
शार्दूलविक्रम *m.* a lion, 261.
शालतुरीयक *m.* N. of the sage Pāṇini, 406.
शालषष्टिका *f.* rice ripening in sixty days, a kind of best rice, 537.
शालिहोत्रिन् *m.* a horse, 473.
शालेय *m.* rice, 535.
शाल्मल *m.* N. of an island, 148.
शाल्मलीद्वीप *m.* N. of an island, 148.
शिक्य *n.* a kind of loop or swing made of rope and suspended from either end of a pole to receive a burden, 584.
शिक्षित *m.* trained in arms, 504.
शिखर *n.* a kind of ruby, 169.
शिखिन् *m.* fire, 33.
शिग्रुक *m.* N. of Śobhāñjana plant, 205.
शिन *m.* N. of Śiva, 54.
शितिचन्दन *n.* musk, 284.
शिरावृत्ता *f.* black-pepper, 563.
शिरि *m.* a savage animal, a beast of prey, 326.
शिरोरूढ *n.* a scar of a wound, 530.
शिलामय *m.* N. of an island, 142.
शिलोच्चय *m.* a mountain, 178.
शिल्पिन् *m.* an artisan, 585.
शिव *m.* a spiritual preceptor, 356.
शिवविग्रह *m.* a kind of deer, 273.
शीतल *n.* cold, 103.
शीतलानी *f.* cold, 103.
शीर्षत्राण *n.* a helmet, 511.
शीर्षद्वारनिवासिनी *f.* N. of the wife of Brahmā, 65.
शीर्षण्य *n.* a helmet, 511.
शुक्र *m.* N. of a sage, 95.
शुचि *m.* N. of Śukra, 95.
शुण्ठि *f.* dry ginger, 560.
शुण्डाल *m.* an elephant, 453.
शुद्ध *m.* the ocean of pure water, 139.
शुद्धजड *m.* a four-footed animal, a quadruped, 325.
शुद्धोद *m.* the ocean of pure water, 139.
शुन *m.* a dog, 319.
शुनि *m.* a dog, 320.
शुनी *f.* a female dog, 323.
शुभकर *n.* an assembly of Śiva, 55.
शुभा *f.* a cow, 288.
शुभ्र *n.* N. of the disc of Viṣṇu, 73.
— *n.* silver, 157.
शुल्वा *f.* a cord, 616.
शूद्र *m.* the Śūdra caste, 329.
— *m.* a man belonging to the fourth caste, 579.
शून्यमूल *n.* a badly placed army, 447.
शूर *m.* a warrior, 502.
शूर्पकर्ण *m.* an elephant, 452.
शृङ्गार *m.* N. of Indra's garden, 15.
शृङ्गिन् *m.* N. of Viṣṇu, 70.
— *m.* a bad horse which has on his head a fleshy knob, 481.
शृङ्गी *f.* N. of a plant, 233.
शृङ्गिणी *f.* a cow, 288.
शृणि *mf.* an elephant's hook, 471.
शैल *m.* a mountain, 177.
शैलमूल *n.* N. of a plant, 239.
शैलालिन् *m.* a dancer, 624.
शैलूष *m.* a dancer, 624.
शैवलाकर *m.* an ocean, 127.

शोभ *m.* N. of a class of heretics, 423.
शोभांजन *m.* N. of a plant, 205.
शौक्तिकेय *n.* a pearl, 175.
शौण्डी *f.* long pepper, 561.
शौरि *m.* the moon, 97.
शौल्बिक *m.* a coppersmith, 597.
श्याम *n.* an emerald, 173.
श्यामल *m.* the messenger of Viṣṇu, 76.
— *m.* N. of Aśvattha tree, 192.
श्यामवल्ली *f.* black-pepper, 564.
श्यामिका *f.* a kind of deer which is white-spotted and blackish, 277.
श्यामोपल *m.* N. of a fabulous gem, 13.
श्री *f.* a variety of gold, 154.
श्रीघन *n.* thick sour milk, 573.
श्रीधर *m.* N. of Śiva, 54.
श्रीपर्णनयन *m.* N. of Viṣṇu, 70.
श्रीमत् *m.* N. of Tilaka tree, 209.
— *m.* a breeding bull, 304.
श्रीवत्स *m.* the curl of hair on the breast of Viṣṇu, 72.
श्रीवत्सकिन् *m.* a horse which as a Puṇḍra mark similar to the leaf of Aśvattha, 477.
श्रीवृक्ष *m.* N. of Aśvattha tree, 192.
श्रीवृक्षकिन् *m.* a horse which has a curl of hair on the chest or on the face, 476.
श्रुति *f.* bellows, 601.
श्रेष्ठ *n.* cow's milk, 576.
श्रेष्ठवर्ण *m.* a brāhmaṇa, 333.
श्वन् *m.* a dog, 319.
श्वभीरु *m.* a jackal, 286.
श्वापद *m.* a savage animal, a beast of prey, 326.
श्वाल *m.* a dog, 321.
श्वाली *f.* a female dog, 323.
श्वेतगो *f.* N. of a fabulous cow, 14.
श्वेततण्डुल *m.* rice, 535.
श्वेतद्वीपभव *n.* a pearl, 175.
श्वेतनीलक *m.* a kind of deer having white strips or white spots, 275.
श्वेतपिङ्गल *m.* a lion, 260.
श्वेतरेख *m.* a kind of deer having white stripes or white spots, 275.
श्वेताशिम्बिका *f.* a kind of bean, 545.

षट्पञ्चाशद्देशग्रह *m.* N. of an island, 141.
षण्ड *m.* a bull with the tail cut, 305.
— *m.* a bull set at liberty, a breeding bull, 304.
षष्टिहायन *m.* an elephant, 453.
षाष्टिक *m.* a kind of rice, 536.
षाडषावर्त *m.* N. of the conch of Viṣṇu, 74.

संयुग्य *n.* a conveyance, 489.
संवाल *m.* the upper part of an elephant's tail next to the killī, 468.
संवाहक *m.* a shampooer, 595.
संवेग *m.* the conveyance of the wind, 50.
संस्कृत *mfn.* threshed, 550.
संकरसम्भव *m.* a man belonging to the fourth caste, 579.
संकीर्ण *m.* a mixed caste, 330.
संगम *m.* a penance of taking only milk for five days, 396.
संस्थ *n.* a star, 90.
संख्यावत् *m.* a learned man, 418.
संजटक *m.* N. of water Mārīṣa, 230.
सत् *m.* a learned man, 417.
सतारक *n.* an abode of Śiva, 55.
सती *f.* N. of Lakṣmī, 80.
सत्यङ्कार *m.* ratification of a bargain, 555.

सत्यवती *f.* N. of the Moon plant, 228.
सत्याकृति *f.* ratification of a bargain, 555.
सत्यापन *n.* ratification of a bargain, 555.
सत्र *n.* a great soma sacrifice performed by Dikṣītas, 373.
— *n.* a sacrifice lasting for more than twelve days, 374.
सद्यःप्रक्षालितान्नक *m.* a house-holder who has food for one day, 360.
सनि *mf.* asking or praying for gift, 389.
सन्दंश *m.* tongs, 602.
सन्दान *n.* a rope of cattle, 615.
सन्दानभाग *m.* the part under the knee of an elephant where the fetter is fastened, 464.
सन्धिनी *f.* a cow who has just taken a bull, 299.
सन्मौनिन् *m.* N. of Agastya's eldest son, 404.
संन्यास *m.* a fast, 393.
सप्ति *m.* a horse, 472.
समलेखनी *f.* a mason's instrument for levelling, 593.
समस्तद्वीपनायक *m.* N. of an island, 141.
समित् *f.* a battle, 522.
समुद्र *m.* the sea, 127.
सस्य *n.* corn, 534.
सरमा *f.* a female dog, 323.
सरस् *m.* (?) N. of the clearing nut plant, 201.
सरसिजा *f.* N. of Laxmī, 80.
सर्पिस् *n.* ghee, 571.
सर्पिरब्धि *m.* the ocean of ghee, 133.
सर्वभक्षा *f.* a she-goat, 312.
सर्ववेदस् *m.* one who gives up all his property to the priests after a sacrifice, 367.
सर्वाङ्गनयन *m.* N. of Indra, 10.
सवर्ण *m.* being all of the same caste, 331.
सह *m.* an ass, 316.
सहस्रिन् *m.* an army consisting of thousand men, 500.
सहा *f.* the earth, 123.
सहास्रक *m.* N. of Indra's horse, 18.
सहस्रवीर्या *f.* Dūrvā grass, 258.
सहस्रार *n.* N. of the disc of Viṣṇu, 73.
सांयुगीन *mfn.* trained in battle, 504.
सात्त्विक *n.* a donation without pouring water, 386.
सानुमान् *m.* a mountain, 177.
सामज *m.* an elephant, 452.
सामोत्पत्ति *f.* one of the seven kinds of origin of a horse, 488.
साम्परायिक *m.* a war chariot, 494.
सारमेय *m.* a dog, 319.
सारस *n.* honey, 568.
सार्थवह *m.* a tradesman, 556.
सार्पिष *m.* the ocean of ghee, 133.
सार्वभौम *m.* an emperor, 429.
सालभञ्जी *f.* a doll made of cloth etc., 591.
सास्ना *f.* the dewlap of a cow or an ox, 307.
साहस्र *n.* an army consisting of thousand men, 500.
सिंह *m.* N. of a hill, 185.
— *m.* a lion, 260.
सिंहल *n.* dry ginger, 560.
सिंहविक्रम *m.* a horse, 475.
सिद्धौषधफलोदय *m.* N. of Aṅkola tree, 200.
सिन्दुर *m.* an elephant, 452.
सीधु *m.* the ocean of milk, 138.
सीवन *n.* sewing, 588.
सीवनी *f.* a needle, 586.
सीस *n.* tin or lead, 162.
सुकर्णा *f.* wife of Yama, 36.
सुकला *f.* N. of the heavenly Ganges, 26.

सुख *n.* a tree on Sumeru, 31.
सुखा *f.* the moon light, 100.
सुगन्ध *m.* N. of Tilaka tree, 209.
सुगन्धा *f.* N. of Mālatī plant, 222.
सुगन्धि (?) 24.
— *m.* a lion, 260.
सुगन्धिक *m.* a kind of rice, 536.
सुग्रीव *m.* N. of the conch of Viṣṇu, 74.
सुतङ्ग *m.* a cocoanut tree, 251.
सुदारु *m.* N. of a mountain, 182.
सुधा *f.* the moon light, 100.
— *f.* mortar, cement, 594.
सुधाजनयितृ *m.* the ocean of milk, 138.
सुधावास *m.* heaven, 3.
सुधासार *m.* the gem of Viṣṇu, 71.
— *m.* the disc of the moon, 99.
सुधी *m.* a learned man, 418.
सुधीर *m.* N. of a mountain, 30.
सुन *m.* a dog, 321.
सुन्दर *m.* the gem of Viṣṇu, 71.
सुपर्ण *m.* N. of the region of Mandāra, 21.
सुपताकिका *f.* N. of Indra's palace, 12.
सुफल *m.* N. of Bījapūra tree, 196.
सुभगोदर *n.* the bank of the heavenly Ganges, 27.
सुभञ्जन *m.* N. of red Śobhāñjana, 206.
सुभाग्य *m.* the treasure of Kubera, 52.
सुमन *m.* wheat, 548.
सुमनस् *m.* wheat, 548.
सुमना *f.* a spotted cow, 291.
सुमेरु *m.* N. of a mountain, 30.
सुरभि *f.* N. of a fabulous cow, 14.
— *m.* a kind of black Tilaka plant, 225.
सुराग *m.* the gem of Viṣṇu, 71.
सुरालय *m.* the ocean of wine, 132.
सुराहारप्रद *m.* the ocean of milk, 138.
सुरेज्य *m.* N. of Bṛhaspati, 96.
सुवर्णनिलय *m.* N. of an island, 142.
सुवर्णवालिन *n.* a kind of brass, 159.
सुवर्णवालुकाधर *m.* N. of an island, 143.
सुवर्णाब्जसरःस्वामिन् *m.* N. of Kārtikeya, 60.
सुवेल *m.* N. of a mountain, 179.
सुव्रता *f.* a cow that is easily milked, 297.
सुस्थिर *m.* N. of an island, 143.
सुहृत् *m.* a friend, one of the seven aṅgas of a kingdom, 230.
सूक्ष्मतण्डुल *m.* a kind of rice, 536.
सूचा *f.* a needle, 586.
सूचि *f.* a needle, 586.
सूचिकामुख *m.* a tree on the bank of the Vaitaraṇī, 42.
सूचिसूत्र *n.* thread for the needle or for sewing, 587.
सूतक *m.* a follower of Yama, 38.
सूति *f.* sewing, 588.
सूत्र *n.* a sacred thread, 352.
सूरि *m.* N. of Bṛhaspati, 96.
— *m.* the sun, 110.
— *m.* a learned man, 417.
सूर्य *m.* N. of Bṛhaspati, 96.
— *m.* the sun, 110.
सूर्यवल्लभ *m.* N. of an island, 143.
सूर्यावरण *m.* a halo of the sun, 115.
सृगल *m.* a jackal, 286.
सेना *f.* an army, 444.
सेनानी *m.* the leader of an army, 500.
सेनाधिप *m.* the leader of an army, 500.
सेवधि *m.* the treasure of Kubera, 52.
सेवन *n.* sewing, 588.
सेव्या *f.* N. of Tulasī plant, 223.
सैन्य *n.* an army, 444.
सैरिभ *m.* a buffalo, 267.
सैरिम *n.* N. of Hariparṇa, 231.
सोम *m.* a Soma sacrifice, 371.
सोमरसोद्भव *n.* milk, 576.

सोमराजि *f.* N. of Soma plant, 219.
सोमवल्लरी *f.* N. of the Moon plant, 228.
सोमवल्लि *f.* N. of Soma plant, 219.
सोमिन् *m.* Soma sacrifice, 371.
सोम्य *m.* a Soma sacrificer, 366.
सौचिक *m.* a tailor, 586.
सौदामिनी *f.* lightening, 120.
सौम्य *m.* a Soma sacrifice, 371.
— *m.* a fast lasting for 32 days, 395.
सौरभेयी *f.* a cow, 288.
सौराष्ट्री *f.* a kind of pulse, 546.
स्कन्धवह *m.* an ox, 301.
स्तब्धरोमन् *m.* a hog, 265.
स्तन *m.* an udder, 300.
स्तन्य *n.* milk, 575.
स्तम्बकरी *m.* rice, 535.
स्तम्बेरम *m.* an elephant, 450.
स्त्री *f.* a woman, one of the seven addictions of a king, 433.
स्त्रीप्रिय *m.* a mango tree, 191.
— *m.* N. of Aśoka tree, 199.
स्थाणु *m.* a follower of Yama, 38.
स्नातकिन् *m.* a house-holder, 358.
स्निग्ध *n.* an emerald, 173.
स्नेह *m.* oil of sesamum, 570.
स्पर्शन *n.* a gift or donation, 384.
स्यन्दन *m.* a wheeled conveyance, 490.
स्रवर *m.* N. of clearing nut plant, 201.
स्वयम्भू *m.* N. of Brahmā, 63.
स्वर्ग *m.* heaven, 3.
स्वर्णकार *m.* a goldsmith, 598.
स्वर्णरीति *f.* a kind of brass, 161.
स्वल्पफला *f.* N. of Jyotsnā plant, 232.
स्वाधीनी *f.* a queen who is a daughter of a king, 436.
स्वामिन् *m.* a king, one of the seven aṅgas of kingdom, 430.
— *m.* N. of Indra's son, 17.
— *m.* N. of the sage Vātsyāyana, 416.
स्वाहानाथ *m.* fire, 33.
स्वैरिन् *m.* fire, 33.

हतक *m.* a coward, 503.
हन्तकार *m.* alms to the extent of sixteen mouthfuls of food, 348.
हय *m.* a follower of Śiva, 62.
— *m.* a horse, 472.
हरक *m.* a sword, 514.
हरि *m.* N. of Yama, 34.
— *m.* N. of Viṣṇu, 69.
— *m.* the sun, 111.
— *m.* a lion, 261.
— *m.* a hog, 264.
— *m.* a kind of bean, 539.
हरिघोटक *m.* the horse of the sun, 117.
हरित् *m.* the sun, 110.
हरित *m.* a kind of bean, 539.
हरिपदी *f.* N. of the heavenly Ganges, 25.
हरिपर्ण *m.* a kind of pot-herb, 231.
हरिश्वशुर *m.* the ocean of milk, 137.
हराद्रि *m.* N. of a mountain, 184.
हर्षवेणुक *m.* a festival, 361.
हलभूति *m.* N. of the sage Upavarṣa, 407.
हलि *m.* N. of a Teak tree, 211.
हविर्यज्ञ *m.* a common name for seven sacrifices where Soma is not offered, 370.
हविस् *n.* an oblation, 381.
— *n.* ghee, 571.
हव्य *n.* a dry cow-dung, 309.
हस्तनास *m.* an elephant, 454.
हस्तिन् *m.* an elephant, one of the four parts of an army, 448.
— *m.* an elephant, 449.
हस्तिपिप्पली *f.* a kind of long pepper, 562.

CORRIGENDA

Page	line	Text
1	23	add 4. before B मंधा.
2	last line	ABC तत्पाद for ABC तत्पादः
12	1	महितश्च for महिपश्च.
25	12	उपवासस्तूपवस्तं for उपवासस्तूपवस्त्रं.
44	5	we read महितः with V. for we read महिषः.

6. *Verbal Composition in Indo-Aryan*—by R. N. Vale. Royal 8vo, pp. xii + 324. 1948. Rs. 18/–. D. 9].
7. *Stone Age Cultures of Bellary*—by B. Subbarao. Royal 8vo, pp. viii + 62. Rs. 8/–. [D. 12].
8. *Citations in Śābara Bhāṣya*—by D. V. Garge. Royal 8vo, pp. xii + 312. 1952. Rs. 16/–. [D. 19].
9. *Ṛgvedic Legends through the Ages*—by H. L. Hariyappa. Crown 4to, pp. xxii + 123–330. 1953. Rs. 15/–. [D. 30].
10. *Evolution of Malayalam*—by A. C. Sekhar. Crown 4to, pp. viii + 220. 1953. Rs. 16/–. [D. 31].
11. *Nominal Composition in Middle Indo-Aryan*—by G. V. Davane. Crown 4to, pp. viii + 220. 1956. Rs. 16/–. [D. 32].
12. *The Judicial System of the Marāthas*—by V. T. Gune. Crown 4to, pp. xxxv + 391 + 2 maps + 1 plate. 1953. Rs. 20/–. [D. 37].
13. *Linguistic Peculiarities of Jñāneśvarī* (with Index Verborum) by M. G. Panse. Royal 8vo, pp. xiii + 655. 1953. Rs. 20/–. [D. 38].
14. *A Concordance of Sanskrit Dhātupāṭhas* (with Index of Meanings)—by G. B. Palsule. Crown 4to, pp. iv + 203. 1955. Rs. 12/–. [D. 51].
15. *Pleistocene Studies in the Malaprabhā Basin*—by R. V. Joshi. Crown 4to, pp. 116 and 9 plates. 1955. Rs. 15/–. [D. 52].
16. *Social Differentiation and Differentiation in Emoluments*—by Y. B. Damle. Crown 4to, pp. 180. 1955. Rs. 14/–. [D. 57]

SOURCES OF INDO-ARYAN LEXICOGRAPHY

1. *Anekārthatilaka* of Mahīpa—critically edited by M. M. Patkar. Royal 8vo, pp. viii + 4 + 215 + 2. 1947. Rs. 6/–. [L. 4].
2. *Words beginning with a in the Udyogaparvan*—by E. D. Kulkarni. Demi 4to. [L. 10]. (*In Press*).
3. *Kośakalpataru* of Viśvanātha—critically edited with Notes and Index Verborum by S. M. Katre. [L. 14]. (*In Press*).
4. *Amaramaṇḍana* of Kṛṣṇasūrī—critically edited by V. Raghavan. Royal 8vo, pp. 43. 1949. Rs. 3/–. [L. 16].
5. *Kāśakṛtsna-Śabdakalāpa-Dhātupāṭha* with an old Kannaḍa commentary by Cannavīra—edited by A. N. Narasimhia. Crown 8vo, pp. xviii + 442. 1952. Rs. 5/–. [L. 21].
6. *Śāradīyākhyanāmamālā* of Harṣakīrti—critically edited with Glossary by M. M. Patkar. Royal 8vo, pp. x + 102. 1951. Rs. 5/–. [L. 23].
7. *Śivakośa* of Śivadatta—critically edited with Notes and Index Verborum by R. G. Harshe. Royal 8vo, pp. vi + liii + 210. 1952. Rs. 12/–. [L. 24].
8. *Nānārtharatnamālā* of Irugapa Daṇḍādhinātha—critically edited by B. R. Sharma. Royal 8vo, pp. vi + 280. 1954. Rs. 15/–. [L. 26].
9. *Nānārthamañjarī* of Rāghava—critically edited by K. V. Krishnamurthy Sharma. Royal 8vo, pp. viii + 253. 1954. Rs. 15/–. [L. 27].

10. *Liṅgānuśāsana* of Durgasiṁha—critically edited by D. G. Koparkar. Royal 8vo, pp. xix + 87. 1952. Rs. 8/-. [**L. 29**].
11. *Śālihotra* of Bhoja—critically edited by E. D. Kulkarni. Royal 8vo, pp. xxii + 70. 1953. Rs. 8/-. [**L. 33**].
12. *Ekārthanāmamālā* and *Dvyakṣaranāmamālā* of Saubhari—critically edited by E. D. Kulkarni. Royal 8vo, pp. vii + 61. 1955. Rs. 4/-. [**L. 34**].
13. *Cāndravyākaraṇa* of Candragomin—edited by K. C. Chatterji, Part I, Chs. 1–3. Demi 8vo, pp. vi + 352. 1953. Rs. 12/-. [**L. 35–1**]. (*Part II in Press*).
14. *Śabdaratnāvalī* of Mathureśa—critically edited by K. C. Chatterji [**L. 36**]. (*In Press*).
15. *Kavikalpadruma* of Vopadeva, critically edited by G. B. Palsule. Royal 8vo, pp. xxxviii + 102. 1954. Rs. 6/-. [**L. 39**].
16. *Nāmamālikā* of Bhoja—critically edited by E. D. Kulkarni and V. D. Gokhale. Royal 8vo, pp. iv + 3 + 103. 1955. Rs. 6/-. [**L. 50**].

DECCAN COLLEGE HAND-BOOK SERIES

1. *Prehistory in India.* Four Broadcast Talks on Early Man—by F. E. Zeuner. Crown 8vo, pp. 39 + 16 plates. 1951. Rs. 2/8/- [**H. 22**].
2. *Archæology and Indian Universities*—by H. D. Sankalia. Demi 8vo, pp. 17. 1952. As. 8.
3. *The Grammatical Structure of the Dravidian Languages*—by Jules Bloch (Authorised English translation from the original French by R. G. Harshe). Demi 8vo, pp. xxxiv + 127. 1954. Rs. 6/-. [**H. 42**].
4. *An Introduction to Indian Textual Criticism* (2nd edition)—by S. M. Katre. Demi 8vo, pp. xvii + 148. 1954. Rs. 6/-. [**H. 46**].
5. *Dhvanivicāra*—by N. G. Kalelkar. Crown 8vo., pp. 13 + 194. 1955. Rs. 5/-. [**H. 47**].
6. *Lectures in Linguistics*—by O. L. C. Aguilar. Crown 8vo, pp. ix + 128. 1954. Rs. 4/-. [**H. 48**].
7. *Quarterly Bulletin of the Institute.*

---

1. Annual Subscription Rs. 20/- (inclusive of postage and packing charges) to be paid strictly in advance.
   So far 12 complete Volumes (each containing four numbers) have been published, out of which the first four are not available for sale.
   Vol. XIII (expected to be ready by March 1956).
   Vol. XIV (Nos. 1–3 published ; No. 4 in press).
   Vol. XV (published).
   Vol. XVI (in press, expected to be ready by March 1956).
   Vol. XVII (No. 1 published, rest in press).
2. *Vāk*, occasional publication of the Sanskrit Dictionar[illegible] ment of the Institute. Rs. 10/- per number. So far fou[illegible] have been published. No. 5 in press.

OTHER PUBLICATIONS

1. *New Indian Antiquary*, Volumes 1–9. Rs. 20/- per Vo[illegible]
2. *V. S. Sukthankar Memorial Edition*, 2 Vols. Rs. 30/- p[illegible]